

Міністерство освіти і науки України
Київський національний лінгвістичний університет

На правах рукопису

ОХРИМЕНКО ВІТАЛІЙ ОЛЕКСАНДРОВИЧ

УДК 811.531'373.613

**ОНОМАТОПЕЇЧНА ЛЕКСИКА СУЧАСНОЇ КОРЕЙСЬКОЇ МОВИ:
СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНИЙ ТА ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТИ**

10.02.13 — мови народів Азії, Африки,
аборигенних народів Америки та Австралії

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук

Науковий керівник –
Валігура Ольга Романівна
доктор філологічних наук, професор

Київ – 2017

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ОНОМАТОПЕЇЧНОЇ ЛЕКСИКИ У СУЧАСНОМУ МОВОЗНАВСТВІ...12	12
1.1. Ономатопея як об'єкт вивчення фоносемантики	12
1.2. Співвідношення ономатопеї і звукового символізму	19
1.3. Теоретична база дослідження ономатопеї в європейському і вітчизняному мовознавстві.....	22
1.4. Дослідження ономатопеїчної лексики в сучасному корейському мовознавстві	26
1.5. Обґрунтування класифікації ономатопеїчної лексики сучасної корейської мови.....	34
Висновки до розділу 1	46
РОЗДІЛ 2. МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ОНОМАТОПЕЇЧНОЇ ЛЕКСИКИ СУЧАСНОЇ КОРЕЙСЬКОЇ МОВИ.....48	48
2.1. Специфіка сучасних досліджень ономатопеїчної лексики	48
2.2. Обґрунтування методики дослідження ономатопеїчної лексики сучасної корейської мови	51
2.3. Етапи дослідження ономатопеїчної лексики сучасної корейської мови.....	54
Висновки до розділу 2.....	56
РОЗДІЛ 3. СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ОНОМАТОПЕЇЧНОЇ ЛЕКСИКИ СУЧАСНОЇ КОРЕЙСЬКОЇ МОВИ...58	58
3.1. Структура корейського ономатопа	58
3.1.1. Корінь корейського ономатопа	59
3.1.2. Суфікс корейського ономатопа.....	69
3.2. Морфологічні особливості ономатопеїчної лексики сучасної корейської мови.....	72

3.3. Семантичні особливості та роль оноματοпеїчної лексики сучасної корейської мови.....81

3.4. Основні дериваційні моделі корейської оноματοпеї 93

3.4.1. Редуплікація як основний спосіб утворення оноματοпів сучасної корейської мови.....93

3.4.2. Фонетичні чергування як спосіб утворення нових відтінків значення оноματοпеїчної лексики корейської мови.....97

Висновки до розділу 3 104

РОЗДІЛ 4. ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ОНОМАТОПЕЇЧНОЇ ЛЕКСИКИ СУЧАСНОЇ КОРЕЙСЬКОЇ МОВИ... 106

4.1. Оноματοпеїчна лексика і поняття мовної картини світу 106

4.2. Механізм функціонування оноματοпеїчної лексики сучасної корейської мови..... 111

4.3. Класифікація функцій оноματοпеїчної лексики сучасної корейської мови. 117

4.4. Прагматичні й соціолінгвальні особливості функціонування оноματοпеїчної лексики сучасної корейської мови 155

Висновки до розділу 4 184

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ 187

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ..... 192

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ..... 224

СПИСОК ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛ 226

ВСТУП

Проблема зв'язку звука зі значенням привертала увагу мовознавців в усі часи. У світовій гуманітарній науці акумулювалася значна кількість знань про звуконаслідування. Тисячі статей і десятки дисертаційних праць у багатьох країнах світу присвячені цій проблематиці. Питанням звуконаслідування та особливостям звуковідтворення, семантичній природі звуків у своїх працях приділяли увагу такі видатні лінгвісти, як О.І. Бодуен де Куртене [22], Е. Бенвеніст [18], О. Єсперсен [207], Ч. Осгуд [203], М.С. Трубецької [171], Ф. де Сосюр [161], Л.В. Щерба [194], Р.О. Якобсон [197] та ін.

Незважаючи на зростання уваги до явища ономотопеї в сучасному мовознавстві та спробу розглядати його як один із фундаментальних принципів мовної організації, брак вичерпних досліджень дається взнаки. Вивчення ономотопеїчної лексики посідає значне місце для вирішення надзвичайно важливих мовознавчих проблем, зокрема пов'язаних із питаннями походження мов, розвитку їхніх фонетичних систем, наявності вмотивованого взаємозв'язку між фонемами та семантикою в окремих мовах світу, дослідженням вокального та консонантного звуко символізму тощо.

У слов'янському мовознавстві дослідженням проблем ономотопеї займалися Г.Г. Білфельдт [199], Д. Боранич [201], І.О. Гаценко [43; 44], О.І. Германович [46], Ю.Ф. Касим [75], В.В. Левицький [101; 102; 103; 104], Л.І. Мацько [117; 118], Ю.В. Юсип-Якимович [196] та ін. Осмисленню цього явища в романо-германському мовознавстві сприяли роботи С.В. Вороніна [31; 32; 33; 34; 35; 36; 37], Є.О. Глухарьової [48; 49], А.А. Калити [69, 70], В.І. Кушнерика [95], Х. Марчанда [214], А.А. Нуруллової [125], Т.А. Оришечко [127], Г.Г. Пауля [142], Т. Шіппана [221]. На матеріалі японської мови комплексне дослідження ономотопеїчної лексики було проведено О.І. Кобелянською [77; 78], С.В. Чироновим [184]. Частково торкається

проблеми ономаіопеї корейської мови російський корейіст Л.Р. Концевич [83]. Дослідженням ономаіопів корейської мови займається на сучасних теренах група українських науковців на чолі з Кан Д. С. [71].

Ономаіопея неодноразово привертала увагу корейських лінгвістів. Найбільш ґрунтовними дослідженнями є роботи Че Вана [238; 239; 242; 244; 245], Кім Хонг Пому [234], Пак Тонг Кіна [258; 260; 262; 264; 269; 271; 272]. Спорадично різні аспекти ономаіопеїчної лексики розглядають Джо Чанг Кю [234; 236; 237], Кім Ін Хва [235], Джу Кьонг Хі [232]. Проблеми структури та походження ономаіопеїчних слів досліджені в працях Джон Тхе Хьону [276; 277, 278], Джонг Канг Оку [279; 280; 281], Лі Ке Оку [250; 251]; особливості семантики звуконаслідувань досліджують у поодиноких працях Лі Джин Сонг [212], Лі Йонг Кілю [273; 274; 275], Лі Сунг Ньонгу [256; 257]; функціонування корейських ономаіопів аналізується в роботах Лі Мун Кю [252; 253], Кім Йонг Сопа [210; 246; 249] та ін.

Проте в сучасній лінгвістиці ще й досі не має єдиної, спільної для всіх мов класифікації лексичних одиниць, що належать до ономаіопеїчного шару лексики. Незважаючи на спроби згаданих лінгвістів проаналізувати деякі аспекти цього мовного явища, проблеми ономаіопеї та синестезії в сучасному мовознавстві не набули комплексного ґрунтового характеру. Варто відзначити, що ономаіопея і в загальнотеоретичному плані, і в конкретних мовах, у тому числі корейській, вивчена недостатньо повно. Тому видається важливим і актуальним розглянути низку принципових питань щодо структурної організації та функціонування ономаіопеїчної лексики сучасної корейської мови.

Актуальність дослідження визначається загальною тенденцією сучасної лінгвістики до аналізу лексичного складу мови з погляду її зв'язків з мисленням. Вона зумовлена комунікативною значущістю та частотністю використання ономаіопеїчної лексики в сучасній корейській мові, ступенем її представленості в національній картині світу, і насамперед, у розмовно-

побутовому стилі корейського мовлення. Крім того, потреба всебічного аналізу ониматопеїчної лексики сучасної корейської мови, з'ясування специфіки її функціонування створює необхідність її подальшого дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертацію виконано відповідно до тематичного плану науково-дослідних робіт Київського національного лінгвістичного університету в рамках держбюджетної наукової теми "Мови світу: генезис, таксономія, функціонування у синхронії і діахронії" (номер держреєстрації 0115U002513, протокол № 105 від 09 лютого 2015 року). Дослідження проведено в межах колективної теми кафедри східної філології Київського національного лінгвістичного університету "Взаємодія мов і культур в сучасному глобалізованому світі" (тему затверджено на засіданні кафедри, протокол № 1 від 04 лютого 2013 року). Тему дисертації затверджено на засіданні вченої ради Київського національного лінгвістичного університету (протокол № 7 від 25.12.2014 року).

Мета дослідження полягає в комплексному вивченні явища ониматопеї сучасної корейської мови в структурному, семантичному і функціональному аспектах.

Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких **завдань**:

- визначити теоретико-методологічні засади вивчення ониматопеїчної лексики в сучасному мовознавстві;
- обґрунтувати поширення такого типу лексики в корейському мовленні;
- уточнити алгоритм методики поетапного аналізу ониматопеїчної лексики сучасної корейської мови;
- визначити структурні та морфологічні особливості ониматопів сучасної корейської мови;
- з'ясувати особливості семантики ониматопеїчної лексики корейської мови з погляду мотивованості/немотивованості переносного значення ониматопів;
- дослідити словотвірний потенціал ониматопів та їхніх дериватів;

- установити особливості функціонування ономатопеїчної лексики в сучасній корейській мові;
- схарактеризувати залежність вибору ономатопа у тексті від прагматичних і соціолінгвістичних чинників;

Об'єкт дисертації становить ономатопеїчна лексика сучасної корейської мови.

Предмет роботи — структурно-семантичні та функціональні особливості ономатопеїчної лексики сучасної корейської мови.

Матеріалом дослідження слугує експериментальна вибірка з 1283 ономатопеїчних слів корейської мови (у тому числі основні ономатопи та їхні деривати), дібраних з енциклопедичних та тлумачних словників корейської мови. Для ілюстрації функціонування кожного аналізованого в дисертації явища використано 702 приклади ономатопеїчних слів.

Джерелами матеріалу дослідження були одномовні й двомовні, тлумачні та енциклопедичні словники корейської мови, а також корейські художні й публіцистичні тексти.

Методи дослідження. Відповідно до цільових настанов аналіз фактичного матеріалу в дисертаційній роботі передбачав використання таких методів: метод системного (польового) вивчення та опису мов і культур, що становить основу для комплексного дослідження мови як виразника культурних цінностей; метод суцільної вибірки, який застосовувався при пошуку фактичного матеріалу з енциклопедичних та тлумачних джерел корейської мови, а також з художніх творів; структурний метод використовувався у вигляді методики компонентного аналізу, який передбачав розкладання значення на найменші базові компоненти семантичного змісту слова семи; функціональний метод дав змогу виявити особливості функціонування ономатопеїчної лексики сучасної корейської мови; контекстуальний метод застосовувався для встановлення особливостей функціонування ономатопеїчної лексики в текстах різних функціональних

стилів і жанрів; кількісні підрахунки упроваджені для визначення частотності вживання і, відповідно, актуальності конкретної ономатопеїчної одиниці.

Наукова новизна одержаних результатів роботи полягає в тому, що в дисертаційному дослідженні *обґрунтовано* теоретичні засади вивчення ономатопеїчних одиниць сучасної корейської мови, вперше у вітчизняному сходознавстві *здійснено* комплексний різноаспектний аналіз ономатопеїчної лексики як структурно-цілісного органічного складника лексичної системи сучасної корейської мови, *визначено* особливості семантики, структури та функціонування ономотопів і їхніх дериватів у сучасній корейській мові.

У дисертації *з'ясовано* специфіку поширення такого типу лексики й *уточнено* її класифікацію, *описано* структурно-семантичні та морфологічні особливості корейських ономотопів. *Доведено*, що однією з особливостей ономатопеїчної системи сучасної корейської мови є наявність у її складі значної кількості фонетичних варіантів (алофонів), ідентичних і за своєю семантикою, і за джерелом походження відповідних звуків. У роботі *розглянуто* словотвірний потенціал ономатопеїчної лексики й основні дериваційні моделі корейської ономотопеї. Уперше в українській корейістиці *проаналізовано* аспекти функціонування корейських ономотопів у тексті. *Встановлено*, що для кожної функції характерна певна сфера її реалізації (тип або жанр тексту, сфера спілкування тощо). *Визначено* тенденції, що впливають на вживання ономатопеїчних слів: 1) тенденція до використання найбільш генералізованих ономотопів для передачі невідомих адресатові звучань; 2) тенденція до передачі конкретних звучань, які мають відповідне звуконаслідування в мові, за допомогою генералізованих ономотопів; 3) тенденція до використання ономатопеїчних слів, що позначають добре відомі адресатові звучання, для передачі рідкісних звуків, маловідомих або невідомих аудиторії. *Спостережено* залежність між функцією корейського ономатопеїчного слова і ступенем реалізації його значення, *виявлено* залежність вибору ономотопів сучасної корейської мови від семантичних, прагматичних і соціолінгвальних чинників.

Теоретичне значення роботи пов'язане з тим, що його положення є внеском у розроблення проблеми звуконаслідування в типологічному аспекті. Результати узагальненого аналізу слугують основою для поглиблення таких досліджень та їх розширення за рахунок інших мов. Проведене дослідження робить певний внесок у загальну теорію сучасної лексикології, практичну лексикографію, семасіологію, функціональну стилістику. Крім того, запропонована дисертація може стати відправним пунктом для подальшого дослідження, а також буде корисною в зіставних студіях із залученням корейської мови.

Практичне значення отриманих результатів роботи полягає в можливості застосування наукових положень і висновків дослідження ониматопеїчної лексики сучасної корейської мови: 1) у практиці викладання корейської мови як іноземної; 2) у лексикографічній та фразеографічній практиці; 3) у теорії та практиці перекладу.

Результати дослідження можуть бути використані у викладанні таких навчальних дисциплін: “Корейська мова” (розділи “Фонетика”, “Лексикологія”, “Граматика”), “Лексикологія корейської мови” (розділ “Звуконаслідування”), у розробці спецкурсу з перекладознавства. Опрацьований фактичний матеріал слугуватиме для укладання корейсько-українського словника ониматопеїчної лексики. Він дасть змогу доповнити репрезентативні лексикографічні джерела новими статтями, які можуть бути врахованими при підготовці посібників та словників.

Особистий внесок здобувача. Усі результати дослідження одержані здобувачем одноосібно.

Апробація результатів дисертації. Результати дослідження і можливості їх практичного застосування неодноразово обговорювалися на засіданнях кафедри східної філології Київського національного лінгвістичного університету. Апробація результатів була здійснена на *восьми міжнародних конференціях*: ІХ Міжнародній науково-практичній конференції “Мови і світ: дослідження та викладання” (Кіровоград, 2015), Міжнародній науково-

практичній конференції “Україна і світ: діалог мов та культур” (Київ, 2015), II Міжнародній науково-практичній конференції “Мови професійної комунікації: лінгвокультурний, когнітивно-дискурсивний, перекладознавчий та методичний аспекти” (Київ, 2015), Міжнародній науково-практичній конференції “Філологічні науки в умовах сучасних трансформаційних процесів” (Львів, 2015), Міжнародній науково-практичній конференції “Мова та культура: сучасні аспекти співвідношення” (Одеса, 2015), X Міжнародній науково-практичній конференції “Мови і світ: дослідження та викладання” (Кіровоград, 2016), Міжнародній науково-практичній конференції “Україна і світ: діалог мов та культур” (Київ, 2016), IX Міжнародній науковій конференції “Актуальні проблеми термінології, перекладу і філології: виклики та перспективи” (Чернівці, 2016); *одній всеукраїнській конференції: Всеукраїнській науково-практичній конференції “Мови і писемності Далекого Сходу: нові парадигми і тенденції”* (Київ, 2014).

Публікації. Основний зміст дисертації достатньою мірою висвітлено в одинадцяти авторських публікаціях, виконаних одноосібно (3, 59 др. арк.): у шести наукових статтях, опублікованих у наукових фахових виданнях України (2, 65 др. арк.), одній статті – у закордонному виданні (0,3 др. арк.) та чотирьох тезах доповідей на наукових і науково-практичних конференціях (0, 64 др. арк.).

Структура дисертації зумовлена метою, завданнями й обраними методами. Робота складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаної літератури (281 найменування, з яких 84 – іноземними мовами), джерел ілюстративного матеріалу (23 позиції) та списку лексикографічних джерел (11 позицій). Повний обсяг дисертації – 211 сторінок, основний зміст викладено на 178 сторінках.

У **вступі** обґрунтовано вибір теми, розкрито її актуальність, визначено мету, завдання, об’єкт та предмет дослідження, його теоретичне та практичне значення. У **першому розділі** здійснено розгляд теоретичних засад дослідження ономотопеїчної лексики у сучасній лінгвістиці. **Другий розділ**

присвячено методологічним засадам дослідження. У **третьому розділі** проаналізовано структуру корейського ономотопа, визначено морфологічні, семантичні особливості та роль ономотопеїчної лексики у сучасній корейській мові, а також розглянуто основні дериваційні моделі корейської ономотопеї. У **четвертому розділі** дисертації досліджено механізм функціонування ономотопеїчної лексики, розроблено класифікацію функцій ономотопів, визначено прагматичні й соціолінгвальні особливості функціонування ономотопеїчної лексики сучасної корейської мови.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ОНОМАТОПЕЇЧНОЇ ЛЕКСИКИ У СУЧАСНОМУ МОВОЗНАВСТВІ

1.1. Ономатопея як об'єкт вивчення фоносемантики

Для сучасної лінгвістики з її антропоцентричною спрямованістю характерним є прагнення до якомога повної й адекватної інтерпретації процесу мовного віддзеркалення уявлень людини, що формуються залежно від типу перцептуального каналу отримання інформації. За допомогою даних п'яти модусів перцепції людина сприймає об'єкти і явища, що потрапляють до сфери її когніції, а потім відображає своє сприйняття світу в мові шляхом комбінування звуків [163, с. 3].

Фоносемантика — наука, предметом якої полягає в звукозображувальній системі мови. Її основною властивістю є звукозображення, або фонетична мотивованість. Мета фоносемантики полягає у вивченні того недовільного зв'язку між фонемами слова та ознакою об'єкта-денотата, що лежить в основі [Воронин 36, с. 6].

Основні поняття фоносемантики — звуконаслідування (ономатопея) та звукосимволізм. Ономатопея має фонетично мотивований характер і є умовною вербальною імітацією звучань навколишнього світу [20, с. 25]. У звуконаслідуванні більш чітко простежується зв'язок між позначуванним та знаком, адже існує пряма залежність ономатопа

від денотата. Звуконаслідувальні основи в споріднених та неспоріднених мовах є досить продуктивними та мають характер [183, с. 78].

Особливості культури і географічного середовища існування певної нації визначають склад характерних для мови звуконаслідувальних слів. Оскільки кожна мова індивідуально опановує звучання навколишнього світу, ономаатопеїчна лексика різних мов не збігається, хоч інколи може бути схожою. Однією з причин розбіжності звуконаслідувальних слів є те, що звуки, як джерела ономаатопа звичайно мають складну природу, і точна імітація їх засобами мови неможлива. Тому кожна мова за зразок для наслідування обирає якийсь один або декілька складників цього звука.

Згідно із сучасним розумінням, термін звуконаслідування, або ономаатопея, вживають на позначення безпосередньої звукової імітації звуків нелінгвістичної природи шляхом комбінації відповідних сегментів, які добирають з інвентарю фонем певної мови. Внаслідок цього виникають мовні одиниці, проблема визначення статусу яких є доволі складною.

У спеціальній науковій літературі ономаатопея як мовне явище, характерне практично для всіх мов світу (*від грец.: ὀνοματοποιία; ὀνομα* — “ім’я”, *ποιία* — “творю”, тобто “словотворчість” через звуконаслідування), визначається як “закономірний фонетично мотивований зв’язок між звуковим складом слова (фонемами) й акустичною ознакою позначуваного (денотатом)” [ЛЕС 109, с. 165]. Знаходимо й більш спрощене пояснення для цього явища: “ономаатопея — це словотвір шляхом звуконаслідування” [158, с. 494]. Відома українська дослідниця О.О. Селіванова визначає ономаатопею як “умовну імітацію різноманітних звуків природного довкілля фонетичними засобами цієї конкретної мови (звуків тварин, неживих предметів, явищ природи тощо)” [155, с. 431].

Необхідно відзначити, що перші спроби вивчення ономаатопеїчної проблематики зводилися до тверджень про те, що мова виникла в результаті наслідування людиною звукових ознак предметів, що називаються. Звуконаслідувальну теорію було вперше запропоновано древньогрецькими

філософами-стоїками у III ст. до н.е. Свій розвиток вона отримала у працях Фоми Аквінського, Жан-Жака Руссо, Рене Декарта. Пізніше у XVII-XIX ст. ця теорія визначила напрям досліджень Г. Лейбніца, В. фон Гумбольдта, М.В. Ломоносова, які розглядали звуконаслідування в рамках таких явищ як звукозображальність і звукосимволізм.

Головні принципи теорії звуконаслідування було сформовано і сформульовано в кінці XVII – на початку XVIII ст. німецьким філософом Г. Лейбніцем, який поклав в основу своїх суджень спостереження за характером зв'язку між “кореневими” (первинними) і “пізніми” (похідними) мовами [105]. Наукові погляди дослідника зводилися до твердження про те, що існуючі мови постають як похідні, утворені від кореневої, первинної мови, у звучанні слів якої віддзеркалювалися звуки навколишнього світу. З плином часу похідні мови віддалялися від кореневої з її механізмом походження слів. Отже, на думку філософа, поступово принцип звуконаслідування набуває іншої форми і стає символічним. Виникнення слів – це результат впливу ознак реальних речей і явищ навколишнього світу на людську свідомість, тобто людина дає назву предметам і явищам зважаючи на ті ознаки, які їм притаманні.

Не можемо лишити поза увагою те, що разом з теорією звуконаслідування у XVIII ст., а також пізніше, як можливу теорію походження мови розглядали і вигуківу теорію. На думку її прибічників [121], мова виникла як вияв емоційного стану людини, її почуттів, переживань, волевиявлення тощо.

Проте, незважаючи на численні дослідження звуконаслідування і звукосимволізму, навіть до початку XX ст. проблеми, пов'язані з описом особливостей зазначених вище явищ у мові, розглядалися лише в рамках інших важливих питань мовознавства. І тільки пізніше розпочинаються дослідження явища ономапоєї на матеріалі різних мов.

Так, перші лінгвістичні розві

мові, з'явилися в кінці XIX — на початку XX

століття. Проте ним об'єктом дослідження звуконаслідувальна лексика стала, практично, лише в останні десятиліття ХХ століття. Осмисленню цієї проблеми в мовознавстві сприяли праці Л. Блумфілда [19], В. Вундта [231], Х. Марчанда [214], Г. Пауля [218] та інших дослідників.

Дослідження лінгвістів 50-80 рр. ХХ ст. [25; 40; 159; 198] доводять те, що звуконаслідування відіграло значну роль у походженні мови. Російський дослідник О.О. Реформатський, визнаючи звуконаслідування одним з перших способів утворення слів, зазначав, що не маючи мови, людина чула звуки природи і намагалася відтворювати ці звуки за допомогою свого мовного апарату. Але, на думку дослідника, пояснювати виникнення мови тільки таким механічним і пасивним чинником, як звуконаслідування, було б неправильно, адже “мова виникає і розвивається в людини разом із мисленням, а при звучанні мислення зводиться до фотографії” [150, с. 458].

У ХХ ст. в радянській лінгвістиці з'являється низка робіт, у яких у різноманітних аспектах розглядалися звуконаслідувальні слова, а саме: їхня структура, семантичний складник, особливості функціонування в живому мовленні, повсякденній та літературній мові тощо. Так, уперше оноματοпеїчна лексика була ретельно й всебічно досліджена у праці О.І. Германовича [46]. Увагу дослідника було спрямовано на вивчення морфологічних, синтаксичних та інтонаційних властивостей оноματοпеїчної лексики як особливого класу слів, що вирізняється експресивністю й підвищеною емоційністю. О.І. Германович у своїй праці [там само] визначив відмінності між звуконаслідувальними лексичними елементами і вигуками, запропонував класифікацію оноματοпеїчної лексики за семантичною ознакою, а також проаналізував особливості функціонування цих лексем у розмовному та художньому стилях.

Існування оноματοпеїчної лексики як окремого лексико-семантичного розряду визнавав і видатний російський учений В.В. Виноградов, який стверджував, що розряд звуконаслідувальних окликів і вигуків дієслівні форми майже завжди знаходяться поза межами вигуків [28, с. 594]. Значний внесок у дослідження звуконаслідувальної лексики зробив у своїх працях

О.П. Журавльов [65; 66; 67].

Важливий крок в аналізі ономатопеїчної лексики як реалізації відношень між звуком і змістом здійснив С.В. Воронін [31; 32; 33; 34; 35; 36; 37], який продемонстрував наявність об'єктивних законів, що керують зв'язком між звуком і значенням у слові. Ним були закладені основи нового напрямку лінгвістичної науки — фоносемантики, дисципліни, предметом якої є звуконаслідувальна, звукосимволічна системи мови, що вивчаються з просторових та часових позицій. С.В. Воронін розробив об'єктивні основи класифікації звуконаслідувальної лексики, для позначення одиниць якої увів новий термін — ономатоп [31].

У другій половині ХХ — на початку ХХІ ст. ономатопеїчна лексика досить активно досліджується в різних аспектах з урахуванням структурних, синтаксичних характеристик, а також особливостей функціонування у різних мовах [123].

Так, на матеріалі романо-германських мов ономатопеїчна лексика була об'єктом дослідження таких відомих лінгвістів, як З. Вігтох (румунська мова) [229; 230], К.Г.Н. де Воойс (голландська мова) [228], С.В. Воронін (англійська мова) [32], В. Вундт (німецька та інші германські мови) [231], Г. Гілмер (німецька та інші германські мови) [208], Є.О. Глухарьова (німецька мова) [47; 48], М. Граммон (французька мова) [204], А. Граур (латинська та румунська мови) [206], Г. Зоммер (німецька мова) [224], Й. Йордан (румунська й інші романські мови) [209], Г.В. Комарова (французька мова) [80], О.Є. Корді (французька мова) [84], В.Т. Косов (німецька мова) [87], О.В. Матасова (німецька мова) [116], А. Мірамбел (новогрецька мова) [216], Т.А. Оришечко (англійська мова) [127], Г. Пауль (німецька та інші германські мови) [218], А. Россеті (румунська мова) [151], К. Стюттерхейм (голландська мова) [225], Т. Шіппан (німецька та інші германські мови) [221], Л. Шпітцер (італійська мова) [223].

Ономатопеїчну лексику слов'янських та балтійських мов у різний час досліджували: Г.Г. Білфельдт (слов'янські мови) [199], Д. Боранич (слов'янські мови) [201], О.І. Германович (російська мова) [46], В.Н. Добровольський (російська мова) [60], Л.А. Капанадзе (російська мова) [72], С.А. Карпунін (російська мова) [73; 74], Л.І. Мацько (українська мова) [117; 118], Р.С. Смаль-Стоцький (українська та інші слов'янські мови) [160], С.М. Толстая (слов'янські мови) [168], І.С. Торопцев (російська мова) [169], Ю.В. Юсип-Якимович (українська мова) [196] та ін.

Значну увагу явищу ономатопеї приділяли дослідники не лише індо-європейських, а й багатьох інших мов світу. Так, явище ономатопеї в мовах, що належать до фіно-угорської мовної сім'ї, досліджували: Д.В. Бубрих (карельська і вепська мови) [24], А.С. Кривошочкова-Гантман (комі-перм'яцька мова) [88], К.Є Майтинська, В.І. Литкін, К. Редєї (угорська мова) [110], В. Скалічка (угорська мова) [222], Л. Хакулінен (фінська мова) [177].

Грунтовний аналіз ономатопеїчної лексики деяких семітських мов був здійснений А.М. Газовим-Гінзбергом [40]. Загальний лінгвістичний аналіз явища ономатопеї в алтайських мовах уперше був виконаний Г. Рамстедтом [149; 219]. Явище ономатопеї в тюркських мовах досліджували С.А. Аваков (азербайджанська мова) [2], В.О. Аврорін (нанайська мова) [3], Е.Б. Айвазова (лезгинська і азербайджанська мови) [5], М.І. Ашмарін (чуваська мова та фіно-угорські мови) [12; 13], М. Бітнер (турецька мова) [200], В.К. Дмитрієв (тюркські мови) [59], А.Н. Кононов (турецька мова) [81], Г.Є. Корнілов (чуваська мова та її діалекти) [85], С. Кудайбергенов (киргизька мова) [90], Р. Кунгуров (узбецька мова) [92], Л.З. Лапкіна (башкирська мова) [97], І.О. Мазанаєв (лезгинська мова) [111], О.В. Нестерова (евенська мова) [124], О.В. Панькіна (алтайська, монгольська мови) [140], К.В. Сундуєва (монгольські мови) [163], А.А. Токова (кабардіно-черкеська мова) [167], Е. Фейстелберг (турецька мова) [205] М. Худайкулієв (туркменська мова) [179] та ін.

Дослідження сприйняття і вербалізації шумів на матеріалі звуконаслідувань китайської мови проводив В.Ю. Вашкявічус [27]. Ономатопеїчну лексику таджицької та узбецької мов аналізувала М.Г. Абдулаєва [1]. На матеріалі японської мови дослідження ономатопеїчної лексики проводилося Л.В. Богдан [21], О.І. Кобелянською [77; 78], Є.М. Колпакчі [79], М.Й. Конрадом [82], Є.Д. Полівановим [146], Н.Г. Румак [153], О.П. Фроловою [176], К.Є. Черевко [182], С.В. Чироновим [184].

Осмисленню цієї проблеми в українському мовознавстві сприяли роботи А.А. Калити [70], В.І. Кушнерика [95], В.В. Левицького [101; 104], Л.І. Мацько [117; 118]. Згадки про звуконаслідувальні слова можна знайти також і в дослідженні Т.М. Возного [30], присвяченому словотвору східнослов'янських мов. У зазначеній праці автор робить спробу простежити словотвірну та семантичну структуру дієслів звуконаслідувального походження в східнослов'янських мовах. Типологічні особливості звуконаслідувальних слів досліджує І.О. Гаценко [44]. У всіх роботах увага дослідників зосереджена передусім на звуконаслідувальних словах як на наочних прикладах мотивованості мовного знака.

Проблема вивчення явищ ономатопеї перебуває у колі наукових зацікавлень дослідників корейської мови. Так, однією з найгрунтовніших праць, присвячених вивченню ономатопеїчної лексики вважають дисертаційну роботу Г.А. Пака [141]. Спорадично розглядає проблему ономатопеї корейської мови відомий російський корейст Л.Р. Концевич [83]. Ономотопея неодноразово привертала увагу корейських лінгвістів, зокрема Чє Вана [238; 239; 242; 244; 245], Кім Хонг Пому [233], Пак Тонг Кіна [258; 260; 262; 264; 269; 271; 272]. Різні аспекти ономатопеїчної лексики розглядаються у працях Джо Чанг Кю [234; 236; 237], Кім ІнХва [235], Джу Кьонг Хі [232], Джон Тхе Хьону [276; 278; 278], Джонг Канг Оку [279; 280; 281], Лі Кє Оку [250; 251], Лі Джин Сонга [212], Лі Йонг Кілю [273; 274; 275], Лі Сунг Ньонгу [256; 257], Лі Мун Кю [252; 253], Кім Йонг Сопа [210; 246; 249] та ін.

Праці згаданих лінгвістів послуговували теоретичним підґрунтям для нашого дослідження оноματοпеїчної лексики корейської мови і своєрідним зразком для аналізу явища оноματοпеї в корейській мові загалом, оскільки у вітчизняній орієнталістиці оноματοпеїчна лексика корейської мови фактично не досліджувалася.

1.2. Співвідношення оноματοпеї і звукового символізму

Звукообразувальна система мови поділяється на дві підсистеми — звуконаслідувальну (акустичний денотат) і звукосимволічну (неакустичний денотат).

Звуконаслідувальну підсистему утворюють звуконаслідування або оноματοпи, в основі яких лежить фонетично мотивований зв'язок між фонемами слова і звуковою ознакою денотата. Звукосимволічну підсистему формують звукосимволічні слова, сутність яких полягає у фонетично мотивованих зв'язках між фонемами слова і незвуковою ознакою денотата, тобто передачею мовним звуком відчуття, руху, враження від позначуваного предмета. Номінація звукосимволічного слова залежить від ознаки об'єктів, що сприймаються в будь-якій модальності людини, крім слухової (зір, смак, дотик, нюх, фізичні відчуття тощо).

При сприйнятті різноманітних звуків в уяві людини виникають певні асоціації й образи [94, с. 77]. Таку властивість звуків стимулювати особливі сенсорні відчуття, емоційні реакції й різноманітні образи називають звуковим символізмом.

На думку В.В. Левицького, звуковий символізм заснований не на матеріальній, а на структурній подібності між звуком і змістом, а тому було не правильно ототожнювати поняття іконічності, або іконізму, і символізму мовного знаку. Термін іконічність, тобто звукообразування, можна трактувати

або дуже широко (і звуконаслідування, і звукосимволізм), або більш вузько (що на думку В.В. Левицького більш правильно), лише ономапоєю, оскільки іконічні знаки пов'язані з предметом матеріальною подібністю [101, с. 11].

З.Я. Тураєва у своїй роботі [172] виокремлює первинний і вторинний звукосимволізм. Первинний звукосимволізм властивий словам, що постали внаслідок звуконаслідування. Вторинний звукосимволізм утворюється шляхом поєднання асоціацій звуку зі змістом.

З огляду на те, що звукозображувальну систему мови складають звуконаслідувальні і звукосимволічні слова, то необхідно розмежувати ці поняття, які протягом тривалого часу розглядали сукупно, не автономно.

Звуконаслідування або ономапоєю визначають як умовну словесну імітацію звучань навколишньої дійсності засобами певної мови, хоч умовність словесної імітації різних звучань є достатньо відносною [157]. Кореневі звуконаслідувальні слова утворюються за визначеними моделями. Знаючи характер звучання денотата, можна передбачити його структуру, тобто з'ясувати так звані акустичні типи фонем.

Звукосимволізмом (звуковий символізм, фонетичний символізм, символіка звуку) можна було б назвати такий зв'язок між позначуваним і тим, що позначається, який має мотивований характер. Проте таке визначення не дає змоги виявити фонетично мотивовані слова, у яких діє звукосимволізм ані від первинно, ані від вторинно мотивованих слів, тобто, в яких діє звуконаслідування. Звукосимволічні слова (ідеофони, образні слова) особливо часто позначають різні види руху, світлові явища, величину, форму, віддаленність об'єктів, властивості їхньої поверхні, фізіологічні й емоційні характеристики.

На сьогоднішній день розроблено методику визначення звуконаслідувальних слів, розроблено критерії їх виокремлення: редуплікація, експресивна гемінація, ізоморфізм звукосимволічних слів у мовах світу. Звукосимволічними постають не лише ті слова, які відчуються сучасними

носіями мови, але й всі інші численні лексичні утворення, у яких цей зв'язок під час мовної еволюції виявився послабленим або навіть утраченим.

Звукосимволічні основи в мовах світу мають високу продуктивність. Виокремлюючись семантично і структурно, велика кількість звукосимволічних і звуконаслідувальних слів утворюють нові лексико-семантичні розряди в складі дієслова та інших частин мови. Це стосується і сучасної корейської мови.

Отже, ономапопея становить перший рівень системи звукозображальних засобів мови. Звуковий символізм як другий рівень цієї системи є набагато складнішим явищем, матеріальна основа якого донині залишається невизначеною. Якщо схожість моделей будови звуконаслідувальних слів у всіх мовах світу можна пояснити спробами відтворити природній чи людський звук за допомогою артикуляційної бази людини на фонетико-фонологічному рівні відповідної мови так, що один природній звук буде подібно відтворюватися носіями різних мов, то схожість звукосимволічних основ у різних мовах світу не піддається такому логічному поясненню. Тому проблема звукозображення, щодо якої дискусії ведуться з давніх-давен з різних позицій, загострює одну з основних мовних проблем — проблему мотивованості мовного знака.

Для звуконаслідувальної лексики корейської мови характерним є розвиток двох типів полісемії: всередині самої звукозображувальної системи (коли всі члени синонімічного ряду є звуконаслідувальними словами) і за її межами, тобто на основі семантичної кореляції з іншими незвуковими тематичними групами. Варто відзначити важливу роль процесів вторинної номінації, з яких найбільш суттєвими є метафоричні перенесення.

Для звуконаслідувальної підсистеми корейської мови типовими є всі основні способи морфологічного утворення слів, характерні для лексичної системи корейської мови загалом, крім скорочення.

Що стосується стилістичного статусу слова, то необхідно констатувати, що багато ономапопів характеризуються чітко вираженим розмовним забарвленням (докладніше про це у Розділі 4, підрозділ 4.4.). Водночас

звуконаслідувальні слова часто трапляються в термінології, здебільшого це фонетична лексика.

Отже, однією із специфічних рис корейської мови є наявність кількісно великої групи лексем, утворених від звуконаслідувальних і образонаслідувальних слів, які потребують детального аналізу. Ми не можемо залишити поза увагою цей великий пласт лексичних одиниць, оскільки вище вже визначили ономотопею як явище образотворчої мотивованості мовного знаку, а також сукупність фактів його вияву.

1.3. Теоретична база дослідження ономотопеї в європейському і вітчизняному мовознавстві

Вивчення ономотопеї посідає значне місце у розв'язанні надзвичайно важливих мовознавчих питань, зокрема проблеми мотивованості знака та походження мови. Отже, зацікавленість мовознавців цим мовним явищем, є цілком закономірним.

Дослідження ономотопеї, у якій віддзеркалюється схожість позамовної реальності і її відтворенням у мові, — це одна з традиційних тем лінгвістичних досліджень. Загалом лінгвістичній науці відомі декілька підходів до вивчення ономотопеї. Це мовне явище викликає жваві дискусії й суперечки щодо його граматичного визначення та лексичного статусу. Одні вчені схиляються до заперечення існування одиниць, мотивованих звуками. Інші, навпаки, намагаються довести невипадковість сполучення звуків у слові й на основі цього доходять етимолого-семантичних висновків. Можливо, такі дві діаметрально протилежні позиції виникають через те, що питання мотивованості/немотивованості мовного знаку вже давно вийшли за межі лінгвістики і набули філософського статусу. Те саме можна сказати й про виникнення поняття ономотопеї в рамках гіпотези походження мови.

На нашу думку, оноματοпея як факт мовної дійсності потребує конкретизації й уточнення. Це є вкрай важливим у зв'язку з розбіжностями у визначенні й розумінні цього явища.

Явище оноματοпеї визначається різними вченими по-різному. Дехто розглядає його в межах гіпотези походження мови [45; 145]. Інші вчені розуміють і сприймають оноματοпею як порівняно нове явище, що з'явилося на новому етапі, коли свідомість людини, її розумові здібності дали змогу їй сприймати дійсність саме в такому руслі [25; 51; 15].

Частина сучасних дослідників розглядає оноματοпею в аспекті номінації [26; 56; 14; 115]. Крім того, оноματοпею розглядають як частину фоносемантичних виявів у мові [34; 36; 67], а також як один із засобів утворення нових коренів [144; 40].

Цілком природньо, що через таке різноманіття поглядів на це мовне явище, визначають його також по-різному. Так, у словнику Ж. Марузо знаходимо таке його визначення: “Звуконаслідування — це створення слова, що нагадує наслідування звуків, деякою мірою близьке до об'єкта або дії, що означає це слово” [114, с. 110].

Звуконаслідування — це відтворення природніх усних звуків, тобто звукових фізіологічних процесів, що створює людина, а також звуків, що створює природа [40, с. 3]. Звуконаслідування — це відношення елементів позначуваного і того, що позначається, які ґрунтуються на співвідношенні їхніх властивостей. Поняття звуконаслідування засновано на уявній або реальній близькості позначуваного елемента і того, що він позначає [159, с. 280]. Звуконаслідування — це символічний живопис голосом [26, с. 189]. Звуконаслідування — це поява образотворчої мотивованості у мові [115, с. 112]. Звуконаслідування — це одне з джерел збагачення новими коренями будь-якої мови [144, с. 109].

За спостереженнями С.В. Вороніна, звуконаслідування або оноματοпея —

, недо

[34, с. 16], умовна словесна імітація звуків навколишнього мови [36, с. 25].

У дисній праці І.О. Гаценко звуконаслідувальні слова визначаються “на категорія слів, яка має однотипну будову, численні варіанти, особливу структуру, словотвір” [44, с. 5]. На думку дослідниці, звуконаслідувальна лексика має свою історію та зумовлена буттям і мисленням людини.

Досліджуючи фонетичну вмотивованість слова, В. В. Левицьки наголошує, що те саме звучання передається у різних мовах подібним, проте не ідентичним набором фонем [103, с. 297]. З огляду на це, особливості відтворення оноματοп - мача постають як матеріал для лінгвістичного дослідження.

Значну увагу дослідників корейської мови привертає питання граматичного статусу звуконаслідувальної лексики. Розв’язуючи цю проблему, вчені розділилися на три групи. До першої групи належать дослідники, які включають звуконаслідувальну лексику до окремої частини мови [236; 238], до другої – вчені, які не відносять ці лексичні одиниці до окремої частини мови [250; 252], третя група лінгвістів вважає, що звуконаслідування виконують подібну до вигуків функцію [257; 258; 267].

У слов’янському мовознавстві по-різному визначають статус оноματοпечних слів. Так, О.О. Потебня [148] називає цю категорію слів усіченими дієслівними формами. В.В. Виноградов [28] кваліфікує вказані мовні одиниці як дієслівно-вигуківі форми раптового виду. Л.В. Щерба і О.І. Германович окремо в різний час доводять, що немає підстав відносити звуконаслідування до вигуків [192, с. 67; 46, с. 188].

Такі вчені, як В. фон Гумбольдт [56], В. Вундт [231], не вважають звуконаслідування окремим класом мовних одиниць на тій підставі, що вони схожі на рефлекторні вигуки. Протилежної точки зору дотримувався Г. Пауль [142], який уважав, що ономатопи мають бути виокремленими в групу

лексичних одиниць, оскільки вони самостійно функціонують у лексико-граматичній системі мови.

Деякі лінгвісти чітко розмежовують звуконаслідувальні слова і вигуки, виокремлюючи низку ознак: специфіка семантики, звукова мотивованість їхніх значень, ізольованість у реченні. Проте вони позбавляють звуконаслідування належності до будь-якої частини мови, говорячи про їх роль як специфічних “заступників” дієслів та іменників [166, с. 27].

А.М. Тихонов стверджує, що ономатопої мають лексичне значення і постають як повноцінні слова, оскільки віддзеркалюють мовну інформацію. У системі частин мови звуконаслідування є особливими, самостійними розрядами слів [165, с. 75].

Великий внесок у вивчення фоносемантики загалом і ономотопеїчної лексики зокрема зробив В. фон Гумбольдт [56]. Він запропонував три способи позначення понять, співвідносних з походженням і розвитком мови. Перший спосіб – зображальний, коли звук повністю збігається зі змістом слова. Другий – символічний, який полягає в наслідуванні певної характеристики, притаманної як звукові, так і предмету. Третій спосіб – аналогічний, тобто такий, що вибудовується на схожості звуків відповідно до спорідненості позначуваних понять.

Значну увагу вивченню ономотопеї з погляду фоносемантики приділив С.В. Воронін [31; 33; 34; 35; 36; 37]. На думку вченого, характер співвідношення звуку і дійсності, яку він зображує, складніший, ніж відтворення явищ, що звучать. Основні завдання, які ставить фоносемантика у сфері ономотопеї, полягають у визначенні класів і типів звучання, структури звукового денотата, відображенні ознак звукового денотата й опису звукозображувальних функцій фонем ономотопів.

Не можемо лишити поза увагою й те, що ономотопеїчна лексика – це частина дитячої мови, адже мотивовані мовні одиниці є дуже простими для сприйняття і звичайно не викликають труднощів для їх відтворення навіть маленькими дітьми. Комплексний аналіз особливостей дитячого мовлення в

німецькомовних дітей знаходимо в дослідженні І.П. Амзаракової [8]. У своїй докторській дисертації авторка доходить висновку, що використання вигуків і звуконаслідувальної лексики є надзвичайно характерним явищем для мовлення дітей молодшого віку через властивості цих лексем посилювати емоційний вплив. Звуконаслідувальні одиниці виконують дві основні функції – номінативну і експресивну. Номінативна функція полягає в найменуванні результату наслідування звучання, а експресивна функція надає мовленню емоційного забарвлення й виразності. Авторка наголошує, що звуконаслідувальна лексика часто використовується в художній літературі, особливо в поезії і дитячих творах, оскільки такий пласт лексики – це доступний спосіб перцепції навколишньої дійсності для дітей [там само, с. 3]. На матеріалі дитячої ономатопеїчної лексики були проведені дослідження із залученням японської [21], англійської [61], іспанської [9] та інших мов.

Фоносемантика розглядає ономатопею як одне з найбільш значущих свідчень примарної мотивованості мовного знака, яка лежала в основі простого мовлення. Дослідження О.М. Шахнаровича [186], О.І. Ісеніної [68], Н.І. Лепської [107] свідчать, що первинна невербальна система комунікації дитини пізніше переходить у звуконаслідувальну стадію, коли перші слова віддзеркалюють фундаментальну властивість дитячого мовлення: наблизити звукову форму до зображуваного предмета або явища.

Ономатопеїчні, або звуконаслідувальні слова, є дуже специфічним пластом лексики, яка була об'єктом дослідження в європейській та вітчизняній лінгвістиці. Взаємозв'язок звуків і значень, що беруть участь у формуванні слова як мовного елемента вивчали і корейські дослідники. Однак донині залишається актуальною потреба повного, всебічного аналізу ономатопеїчної лексики в сучасній корейській мові.

1.4. Дослідження ономатопеїчної лексики в сучасному корейському мовознавстві

У будь-якій сучасній мові, у тому числі корейській, функціонують лексеми, походження яких має звуконаслідувальний характер. Потрібно зазначити, що корейська мова надзвичайно цікава щодо дослідження ономотопеїчної лексики. У теоретичному плані цей лексичний пласт привертає увагу через наявність низки ознак, які виокремлюють його в окремий лексичний клас, при цьому далеко не обмежений словами на позначення наслідування звукових явищ позамовної реальності, але й такий, до складу якого входить мовне зображення зорових та інших сенсорних відчуттів, механічних впливів, динамічних станів, психологічних, емоційних та інших характеристик людини.

У сучасній корейській ономотопеїчна лексика розглядається в межах поняття звуконаслідувальних слів [215, с.179]. Такого типу лексика, винятково широко представлена в корейській мові, і досі не була предметом детального дослідження в корейському мовознавстві. Проте відомості, представлені з цього питання у працях деяких лінгвістів, досить спорадичні й не можуть заповнити відсутність спеціального дослідження звуконаслідувальних слів. У корейському мовознавстві зазначена група лексичних одиниць не піддавалася спеціальному дослідженню, проте деякі її особливості вже були відзначені й раніше висвітлювались у роботах корейських мовознавців [247; 248; 215; 232, 243; 233; 237; 256].

Поширення набула думка про те, що звуконаслідувальні слова корейської мови не мають лексичного значення [232, с. 34]. Однак існує й інша думка, яка полягає в тому, що звуконаслідувальні слова хоч і не виконують граматичних функцій, все ж мають лексичне значення і є повноцінними словами. Як носії звукової інформації вони слугують засобами спілкування [233, с. 30].

Звуконаслідувальні слова в системі частин мови є особливими, самостійними розрядами слів. Тобто до уваги ми беремо ті звуконаслідувальні слова, що вже увійшли в мовну систему і стали фактом мови. У нашому дослідженні ми не враховуємо індивідуально-авторські новоутворення, які часто відображають лише суб'єктивне сприйняття звукових явищ творцем цих

самих новоутворень. Такі слова не відповідають загальномовним нормам оформлення звуконаслідувань, тобто вони ще не набули колективного усвідомлення.

Останні дослідження корейських лінгвістів [235; 234; 233] доводять, що вся ономатопеїчна система сучасної корейської мови складається з 2-х підсистем: а) звукосимволічна (з неакустичним денотатом); б) звуконаслідувальна (з акустичним денотатом).

Висловлення окремих авторів щодо питання структури звуконаслідувальних слів уривчасті і досить суперечливі. Одні [234, с. 80] відносять звуконаслідувальні слова до прислівників, інші — розглядають їх як особливий розряд слів [249, с. 191]. Є навіть припущення про їх виключення з розряду прислівників і включення до розряду вигуків (особливо це стосується звуконаслідувань, прототипом створення яких стає жива природа). Але це не зовсім правильно, оскільки вигуки — це розряд слів, який слугує для найкоротшого вираження почуттів і вольових імпульсів без найменування цих почуттів. А звуконаслідування не виражають певних почуттів, виявів волі та ін., хоча і є виразниками великого стилістичного розмаїття експресій. У дисертаційній роботі ономатопеїчні слова будуть досліджені в складі прислівника, оскільки функціонально-граматичні відмінності звуконаслідувальних слів від прислівників є недостатніми, щоб виділити їх у самостійну частину мови [277, с. 65].

Можемо констатувати, що сучасна корейська лінгвістика не виробила чітких критеріїв виокремлення ономатопеїчної лексики. І одним із яскравих доказів такого стану справ є непослідовність фахівців при відборі та включенні до реєстру ономатопеїчних словників тих чи тих корейських ономатопів.

Питання, пов'язані з природою і принципами функціонування ономатопеїчної лексики в корейській мові, частково досліджуються в роботах корейських лінгвістів [233; 235; 266], а також у зарубіжній корейистиці [64; 84; 141; 163; 210; 215]. Проблеми функціонування корейських ономатопів

досліджуються разом з іншими питаннями у світлі їх ролі в комунікації корейців, участі у формуванні особливих стійких сполук на лексичному рівні.

Корейським ономатопам присвячені окремі роботи, які стосуються їх прагматичного аспекту і функціонування [99; 212], структурним [64], фонетичним і семантичним особливостям [100; 215], пошуку еквівалентів у процесі їх перекладу іноземними мовами [98; 280].

У складі ономотопеїчної лексики сучасної корейської мови виокремлюють дві семантичні групи — *образонаслідувальні слова* (의태어), які імітують рух і зовнішній вид предмета, і *звуконаслідувальні слова* (의성어), що імітують звуки людей, тварин, птахів, тощо [233, с. 33]. Обидві ці групи широко представлені в корейській мові, і досі не були предметом детального дослідження навіть у корейському мовознавстві. Відомості, надані з цього питання деякими лінгвістами, мають спорадичний характер і не можуть повною мірою компенсувати відсутність спеціального дослідження.

Як зазначають дослідники [233, с. 50; 241, с. 120], відмінність між звуконаслідувальними і образонаслідувальними словами корейської мови полягає в тому, що образонаслідувальні слова передають рух або зовнішній вигляд предмета, пор.: 밤하늘에 별들이 반짝반짝 빛나고 있었다 (досл.: у нічному небі сяяли зірки, де образонаслідувальне слово 반짝반짝 імітує мерехкотіння, сяяння зірок); 그 사람은 술에 취해 비틀비틀 걸었다 (досл.: та людина сп'яніла і йшла похитуючись, де 비틀비틀 імітує і акустично передає рухи невпевненої, сп'янілої ходи людини); 그 영화를 보고 너무 슬퍼서 눈물을 똑똑 흘렸습니다 (досл.: оскільки фільм, який я переглядав, був дуже сумний, у мене полилися (закапали) сльози, де образонаслідувальне слово 똑똑 у парі з дієсловом 흘리다 (проливати) набуло відтінку “сльози покотилися/посипалися

градом”; 우박이 지붕위에 우두둑우두둑 떨어진다 (досл.: *град із стукотом падав на землю*, де *우두둑우두둑* вживається для підсилення опису того, наскільки важкими й інтенсивними є опади у вигляді граду; *시냇물이 졸졸 흐른다* (досл.: *дзюрчить струмочок*, де *졸졸* використано для передачі рухливості води, дзюрчання).

Другу групу ономатопеїчної лексики складають звуконаслідувальні слова, які імітують звуки людей, тварин, птахів, об'єктів неживої природи тощо. Наприклад, *동생이 감기에 걸렸지 밤새도록 골목골목 기침을 했다* (досл.: *Брат захворів і всю ніч важко, хрипло кашляв*, де звуконаслідувальне слово *골목골목* передає важкий, ускладнений хрипом кашель). Крім того, до звуконаслідувальних слів у корейській мові належать: *앓취* — *апчхі*, *쫏쫏* — звук *поцокування, клацання* (відтворюється за допомогою язика і передає відтінки від здивування, обурення до непогодження зі словами співрозмовника тощо); звуки істот і природних явищ: *야옹야옹* — *няв-няв*, *멍멍* — *гав-гав*, *음매음매* — *му-му*, *캉* — *бах, бум, бац*, *퐁덩* — *плюх* (шубовсь у воду), *따르릉 따르릉* — *дзинь-дзинь* (звук велосипеда, що сигналить), *칙칙폭폭* — *чух-чух* (звуки потягу під час руху), *우적우적* — *хрусть-хрусть* (звук хрускоту чипсів, або чогось хрумкого), *꿀꺽 꿀꺽* — *ковть-ковть* (звуки, які імітують швидке випивання напоїв).

Отже, звуконаслідувальні слова — це слова, які передають звук: звуки тварин, предметів, явищ природи і т.ін. Тобто це звуконаслідувальна лексика з так званим акустичним денотатом, наприклад, *멍멍* (*mong mong*) — *гав-гав*,

땡땡 (tteng tteng) — *дзень-дзень*, 탕탕 (thang thang) — *пах-пах*, 꿀꺽 꿀꺽 (kkulkkok kkulkkok) — *ковть-ковть*.

Образонаслідувальні слова — це ті, які передають образ, звучання і вид дії, тобто це звуко-символічні слова з неакустичним денотатом. Однак в корейській мові поєднання образу і звуку в одному слові можна зустріти зрідка. Пор.: 아장 아장 — *шкутьільгати*, 엉금 엉금 — *повільно повзти*, 번쩍 번쩍 — *блищати*, 대굴 대굴 — *котитися*, 방긋 방긋 — *трішки посміхатися*.

З огляду на те, що звуконаслідування носить умовний характер, образонаслідувальні слова, за деякими винятками, можуть переходити в звуконаслідувальні. Образонаслідувальні слова у своєму звучанні умовно відтворюють слухові враження, копіюють рухові образи або передають смакові, дотикові, нюхові і більш складні внутрішні відчуття [240, с. 30]. Звуковій символіці у звуконаслідувальних словах властивий інший характер, ніж в образонаслідувальних. Звуконаслідувальне слово власним звучанням відтворює звук [234, с. 70]. Образонаслідувальні слова мають своєрідну звукову структуру і схильні до таких явищ, як сингармонізм, чергування звуків та повторення основ.

Для носіїв корейської мови значення загальноприйнятих звуконаслідувань зрозуміле і поза контекстом. Так, будь-який носій корейської мови без зусиль зрозуміє, що виражають такі звуконаслідувальні слова, як: 땡땡 (dong-dong), 하하하 (ha-ha-ha), 멩멍 (mong-mong), 야옹 야옹 (yaong-yaong), або такі образонаслідувальні слова, як 졸졸 (djol-djol), 새큰새큰 (sekhun-sekhun), 강충 강충 (kkang chung-kkang chung), 벌벌 (pol-pol), 칙칙폭폭 (chikchik-phokphok) та ін.

Обидві групи онома-топείчної лексики мають як спільні, так і відмінні риси. І образонаслідувальні, і звуконаслідувальні лексеми виражають, але не

називають звукові й рухові образи. Відмінність між ними полягає в тому, що звуконаслідувальні слова передають звуки істот або природних явищ, а образонаслідувальні слова дають уявлення про рухи, дії цих істот або явищ. У нашому дослідженні розглядаємо ономато́пи сучасної корейської мови в межах образонаслідувальних і звуконаслідувальних слів, об'єднуючи їх одним загальним поняттям — “ономато́пеїчна лексика”.

Значна частина звуконаслідувальних і образонаслідувальних слів постає як складні утворення. Проте будова складних звуконаслідувальних і образонаслідувальних слів має свою специфіку, яка відображає їх особливий морфологічний розвиток. Своєрідність структури таких слів слугує однією з вагомих підстав для виокремлення їх в особливу лексичну категорію. Дослідження структури ономато́пів корейської мови видаються досить суперечливими, тому для побудови власної концепції, розглянемо найзагальніші структурні особливості звуконаслідувальної лексики корейської мови (детальніше про структуру корейського ономато́па у Розділі 3).

Так, відповідно до останніх досліджень [141; 210; 215; 261], корейська ономато́пеїчна система має багатий інструментарій варіювання відтінків значення в плані структури ономато́пів. У корейській мові ономато́пеїчні слова утворюються за допомогою так званої основи — початкового кореня, до якого приєднуються нові утворення — нарощування. Нарощуваннями можуть бути як окремі приголосні, наприклад, [k], [t], так і склади. Розподіляються вони окремо для звуконаслідувальних, дієслівних і ад'єктивних коренів і також можуть варіюватися.

Для корейських ономато́пів, які мають більш ніж один склад, як стверджує С. Мартін [215, с. 179], характерними є дериваційні суфікси. У таких ономато́пах можна спостерігати римовані повтори, парні сполучення, а також спеціальні морфемні сполуки, що можуть передавати прискорену дію. Усі інші структурні особливості ономато́пів розглядаються при цьому в рамках загальної категорії варіювання. Це стосується, зокрема, подовження

приголосних, що передають більш тривалу дію або явище, наприклад: **강충**
강충 – *підстрибуючи*, **꿀꺽 꿀꺽** – *випити залпом, одним ковтком*, **철썩철썩**
쌩아아아 – *звуки бурхливого моря*.

У своїх роботах деякі дослідники [254; 211] вказують також на існування закономірностей у використанні варіантів приголосних, що передають різний ступінь інтенсивності ознаки. Варіювання голосних у корейській ономапопеї означає не взаємовідношення з іншими словами, а лише нюанси значення, тобто ономатопопи мають не синтаксичну, а лексичну природу (докладніше про це у Розділі 3, п. 3.3).

Звуконаслідувальні та образонаслідувальні слова утворюються різними способами: чергуванням голосних і приголосних звуків, шляхом повтору, стягнення основи, нарощення кореня [232, с. 233]. Загальноприйняті звуконаслідування в корейській мові мають постійний фонемний склад, наприклад: **야옹야옹** – *няв-няв*, **멍멍** – *гав-гав*, **구구구** – *ку-ку*, **딩딩** – *дін-дон*, **하하하** – *ха-ха-ха*.

Наведені приклади засвідчують, що в загальному плані формальна структура ономапопів може бути представлена як дворівнева: по-перше, це елемент, у якому зосереджено фонетичне вираження образу, який передає ономапоп (корінь), по-друге, інші елементи (суфікси, префікси), що оформлюють корінь при утворенні лексичної одиниці.

Загалом корейські дослідники ономапопеї, так само, як їхні європейські колеги розуміють значенням цього терміна, як: закономірний фонетично мотивований зв'язок між звуковим складом слова й акустичною ознакою відповідного денотата, умовну імітацію різноманітних звуків природного довкілля фонетичними засобами конкретної мови. Однак, зважаючи на поширеність явища звуконаслідування в сучасній корейській мові, а також багатство та різноманіття лексичних одиниць, які традиційно уналежнюють до

ономатопеїчних слів, у корейській лінгвістиці його витлумачують значно ширше і глибше, ніж у європейському мовознавстві.

Корейська мова має різнотипні засоби відтворення звукових реалій. Вони є частиною культури корейського народу, оскільки зумовлюються фонетичними, лексичними і граматичними особливостями сучасної корейської мови, визначаються асоціаціями між звуками і їх відтворенням у мові. Ономатопеїчні слова в корейській мові утворюють величезний пласт лексики, і серед різноманіття питань, пов'язаних з цією тематикою, питання класифікації ономатопеїчної лексики сучасної корейської мови досі залишається суперечливим, тому варто розглянути його докладніше.

1.5. Обґрунтування класифікації ономатопеїчної лексики сучасної корейської мови

Сучасній лінгвістиці відомі різні класифікації звуконаслідувальних лексичних одиниць залежно від аспекту вивчення. Аналіз досліджень ономатопеїчної лексики на матеріалі різних мов дає змогу виокремити критерії, які застосовують для класифікації звуконаслідувальної лексики. Так звуконаслідування можна об'єднати у групи:

- за різновидом аспекту наслідування і характером звуків, що імітуються (тобто за семантико-функціональною ознакою) [76; 93; 170; 40; 152; 184];
- за функціями [7; 55; 119; 191; 195];
- за складовими характеристиками (наприклад, звуконаслідування, що складаються з одного складу, який повторюється двічі (укр.: *буль-буль*, кор.: **졸졸** (djol-djol)), тричі (укр.: *га-га-га*, кор.: **하하하** (ha-ha-ha)), зі змінами у другій частині (укр.: *ніф-наф*, кор.: **딩딩** (ding-dong)) [154; 191; 213; 217];
- за фонетичними характеристиками: а) удари; б) неударі; в) дисонанси [34; 139; 175];

- за використанням у художньому мовленні: а) загальноприйняті; б) авторські, які слугують у тексті засобом художньої виразності, стилістичної експресивності, для надання емоційної забарвленості й передачі інтонації живому мовленню [57; 61; 143; 164].

За нашими спостереженнями, однією з найбільш використовуваних в останніх фоносемантичних дослідженнях є класифікація С.В. Вороніна. Її відмінність і унікальність полягає в тому, що автор класифікує звучання і їхні сполуки, що характеризують акустичний денотат. С.В. Воронін виокремлює основні параметри позамовних звучань: а) висота; б) гучність звучання; в) час звучання; г) регулярність звучання (періодичність коливань); ґ) дисонантність звучання. За висотою звучання буває низьке/високе; за гучністю – голосне/тихе; за часом – удар/неудар; за регулярністю – неудар тоновий/неудар шумовий; за дисонантністю – дисонанс/недисонанс. Дослідник виокремлює три класи звучань: 1. Удар; 2. Неудар; 3. Дисонанс.

Ураховуючи усі зазначені вище параметри, С.В. Воронін визначив дев'ять типів звучань: 1) удар; 2) тоновий неудар; 3) чисто шумовий неудар; 4) тоношумовий неудар; 5) квазіудар; 6) чистий дисонанс; 7) тоновий квазінеудар; 8) чисто шумовий квазінеудар; 9) тоношумовий квазінеудар [34].

Крім теоретичної цінності, ця класифікація має також і велике практичне значення, яке знайшло своє подальше застосування у працях відомих фоносемантистів [11; 190; 191]. Так, С.С. Шляхова виокремлює такі типи ономатопів: акустичні; артикуляторні; говоріння; лексичні атрактанти і лексичні репеленти; наслідування звукових сигналів тварин і птахів [190; 191]. Вона доповнює класифікацію ономатопів С.В. Вороніна й виокремлює клас мовних ономатопів, мотивуючи це тим, що з одного боку вони схожі з артикуляторними за місцем утворення, а з іншого – мають семантичну відмінність [191, с. 8].

Спробу розподілити дієслова, утворені від звуконаслідувальних коренів, за семантичними групами здійснила В.С. Третьякова. Дослідниця, зокрема

розподіляє звуконаслідувальні дієслова за шістьма семантичними групами: 1) дієслова звучання; 2) дієслова говоріння; 3) дієслова фізичного впливу на об'єкт; 4) дієслова падіння; 5) дієслова руху; 6) дієслова фізичної дії [170].

Крім тематичної класифікації вбачається за можливе виокремлення ще декількох груп звуконаслідувальних слів. А.М. Газов-Гінзберг [40] говорить про два типи ономаіопеї: зовнішню і внутрішню. Внутрішню ономаіопею автор розуміє як відтворення природних усних звуків, тобто звукових фізіологічних процесів, що здійснюються людським ротом і носом, а також афективних викриків – вигуків у вузькому значенні. Зовнішню ономаіопею автор визначає як відтворення звуків, що здійснюються у природі (а також немовними органами людини) [40, с. 3].

Для першого типу ономаіопів характерним є символічний зв'язок між власне словом і його значенням [14, с. 147]. У цьому разі вибір того чи того звука для включення його до складу звуконаслідувального слова залежить від його артикуляції.

Для другого типу ономаіопів притаманним є асоціативний зв'язок між звуком, що видає предмет, і звуками мовлення. Дослідник переконує, що глухий звук буде використовуватися для позначення удару, стуку, а дзвінкі звуки – для позначення дзвону. Шелест буде більше асоціюватися із шиплячими, сильний грім – із проривними. Експресивність ономаіопа, на його думку, пов'язана перш за все із живим звукообразом слова, тобто із усвідомленням носіями мови цієї асоціативності [40, с. 30].

З огляду на це А.М. Газов-Гінзберг виокремлює декілька семантичних груп ономаіопів, які мають універсальний характер. Розглядаючи прасемітські корені, дослідник пропонує 45 типів звукових об'єктів, які знаходять віддзеркалення у багатьох мовах світу [там само, с. 68].

Ще одну класифікацію ономаіопеїчної лексики пропонує дослідник японської ономаіопеї С.В. Чиронов [184, с. 20]. В основу цієї класифікації покладено тип денотата і розподілено ономаіопеїчні одиниці за двома групами:

1. Звуконаслідування:

- звуки живої природи;
- звуки неживої природи.

2. Звукообразні слова:

- психічні;
- сенсорні;
- емоційні;
- фізичні:
  - живої природи;
  - неживої природи.

Ураховуючи вже відомі класифікації, та спираючись на фактичний матеріал дослідження, пропонуємо власну типологію корейських ономатоїв. Екстраполюючи ідею, запропоновану у роботі на наше дослідження [166, с. 33], у системі ономотопеїчної лексики сучасної корейської мови виокремлюємо три групи лексичних одиниць.

1. Перша група містить лексеми, що об'єднуються в якусь частину мови, або в один з розрядів вигуків. Вони характеризуються категорійними особливостями і великим емоційно-експресивним потенціалом, напр.: **꼬끼오 꼬끼오** (kkokkio-kkokkio) – *кукуріку!*;
2. Друга група включає лексеми, мотивовані одиницями першої групи: напр.: **꼬끼오하고 울다** (kkokkiohago ulda) – *кукурікати*. Тут спостерігається живий звукообраз, але слова набувають іменникової або дієслівної семантики, відбувається процес лексикалізації, тобто перетворення ономотопа в окреме слово.
3. Третя група об'єднує лексеми, що сприймаються носіями мови як ономотопи лише на інтуїтивному рівні за рахунок часткового відтворення звукообразу або формальних показників звуконаслідування (редуплікація, нетипові сполуки фонем, повторення окремих звуків), напр.: **아장 아장거리다** (ajang-ajang korida) – *шкутьільгати*.

Оскільки звуконаслідувальні слова часто є дуже приблизною імітацією звуків або звучань, що видають ті чи ті істоти або неживі предмети, то за характером імітованих звуків звуконаслідування в корейській мові можна класифікувати за тематичними групами. Термін “тематична група” ми, услід за М.Ф. Алефіренком [6, с. 281], витлумачуємо як сукупність слів, що позначають визначену предметну галузь.

В ономатопеїчній лексиці віддзеркалюється слухове сприйняття предметів, що номінуються. Можемо констатувати певну закономірність у тому, що акустична ознака стає головною, і слово набуває свого звукового образу.

Для того, щоб наочно представити поділ ономатопеїчної лексики сучасної корейської мови на тематичні групи, пропонуємо таблицю.

Таблиця 1.1.

Тематичні групи ономатопеїчної лексики корейської мови

	Тематична група	Приклади ономатопеїчної лексики корейської мови
1	Ономатопеїчна лексика, що позначає лінгвофонації (мовленнева діяльність людини, її особливості, манера мовлення тощо)	<p> 짹짹 (jjak-jjak) – ляп-ляп (плескати в долоні), 짹짹 (jjob-jjob) – плям-плям (плямкати), 냐냐 (nyam-nyam) – ням-ням (коли смачно), 꾱꾱 (kkung-kkung) – ай-ай-ай (кричати від болю)</p>
2	Ономатопеїчна лексика, що позначає зоофонації (тварини та їхні фонації, птахи та їхні фонації, комахи та їхні фонації)	<p> 짹짹 (jjek-jjek) – цвірінь-цвірінь (про горобця), 꾱꾱 (kkul-kkul) – рох-рох (про свиню), 배약배약</p>

		(ppiyak-ppiyak) – <i>ni-ni-ni</i> (про курча), 솔개 (빙빙) – <i>кулю-кулю</i> (про індика)
3	Ономатопеїчна лексика, що позначає антропофонації (емоційні вигуки людини, звуки, що пов'язані зі зміною тіла людини, роботою людини, мимовільні тілесні звуки)	두근두근 (tugyuntugun) – <i>тук-тук</i> (про серцебиття), 에취 (echwi) – <i>апчхи</i> (коли чхаєш), 뽀뽀 (ppo-ppo) – <i>цьом-цьом</i> (при поцілунку), 아장아장 (ajang-ajang) – <i>тон-тон</i> (при ходінні).
4	Ономатопеїчна лексика, що означає натурофонації (звуки води, явищ природи, неживої природи)	쌩쌩 (sseng-sseng) – <i>у-у-у</i> (про вітер), 졸졸 (jol-jol) – <i>дзюр-дзюр</i> (про дзюрчання струмка), 우드득우드득 (udydyk-udydyk) – <i>кап-кап</i> (про дощ), 철썩철썩 (cholssok-cholssok) – <i>пиух</i> (про шум морської хвилі).
5	Ономатопеїчна лексика, що означає технофонації або інструментофонації	똥똥똥 (dung-dung-dung) – <i>бом-бом-бом</i> (про звук барабана), 위잉위잉 (wiing-wiing) – <i>вуууууу</i> (про звук літака), 칩칩폭폭 (chikchik-phokphok) – <i>чух-чух</i> (про

		звук потяга), 핑 (phong) – <i>ба-бах</i> (про звук гармати).
--	--	---

На основі виокремлених тематичних груп ономатоїв, можна сформувати менші підгрупи, що входять до їхнього складу.

Група 1. “Ономатопейчна лексика, що позначає лінгвофонації (мовленнєва діяльність людини, її особливості, манера мовлення тощо)” – це чисельна група, яку структурують ономатої, що віддзеркалюють мовленнєву діяльність людини, її особливості, манеру говорити тощо. Така лексика називає як власне процес говоріння, так і подає характеристику фонетичних особливостей мовлення. Слова, що позначають процес говоріння, часто постають як експресивні утворення, особливо, якщо звукообраз сприймається носіями мови. У цій групі виокремлюємо такі підгрупи:

1) *людська мова, яка передається як звуковий ескіз:*

목 놓아 우는 소리 — **엉엉** (ong-ong) — *аа-аа-аа* (плач дитини), **아이가 맛있게 음식을 먹으며 내는 소리** — **냠냠** (nyam-nyam) — *ням-ням* (коли смачно), **아야 야야 (아파)** (yaaya) — *ой-ой-ой* (коли боляче), **꿍꿍** (kkung-kkung) — *а-а-а* (кричать, коли болить), **지지** (ji-ji) — *ка-ка* (кажуть, коли брудно), **무무** (moo-moo) — *буль-буль* (булькає вода), **암마** (amma) — *ням-ням* (коли просять їсти);

2) *звуки, якими людина кличе чи відганяє тварин:*

야옹아 (yaonga) **아니면 그냥 이름을 부릅니다** — *киць-киць*, **어여 여여** (yooyo) **아님 이름** — *кутя-кутя, уті-уті* (або ж свистять), **구구구** (gugugu) — *ціп-ціп, гулі-гулі*, **수!** (shwi) — *тпрусь, дзусь!* (коли відганяють кішку).

Група 2. “Ономатопеїчна лексика, що позначає зоофонації (тварини та їхні фонації, птахи та їхні фонації, комахи та їхні фонації)” складається з численних ономатопеїчних одиниць, до яких належать позначення власне фонацій тварин, птахів та комах. Ця група складається з трьох підгруп:

1) *крики й інші звуки тварин:*

강아지 — 멍멍 (mong-mong) — *дзяв-дзяв* (про щеня), 개 - 왕왕, (wang-wang) — *гав-гав* (про собаку), 돼지 - 꿀꿀 (kkul-kkul) — *рох-рох* (про свиню), 말 - 히히 흥 (hihi-hing) — *i-go-go* (про коня), 말이 뛰어 가다 (따 그닥 따 그닥) (ttakkudak-ttakkudak) — *тигидик-тигидик* (скаче кінь), 염소 - 매해에 (매에) (mehee) — *ме-е-е* (про козу), 고양이 - 야옹 야옹 (yaong yaong) — *няв-няв* (про кішку), 소 - 음매 (umme) — *му-му* (про корову), 개구리 - 개굴 개굴 (kegul-kegul) — *ква-ква* (про жабу), 쥐 - 짹짹 (chik-chik) — *ні-ні-ні* (про мишку), 호랑이 - 어흥, 으르렁 (ohung, uiryong) — *p-p-pp* (про тигра та інших диких тварин), 코끼리 - 크 앙크 앙 (keeang ang) — *б-у-у-у* (про слона), 양 - 매 - 애 - 애 (me-e-e) — *бе-бее* (про барана), 당나귀 - 킁킁 (kong-kong) — *ia-ia* (про віслюка), 뱀 소리 - 히이스 (hees) — *ши-ши-ши* (про змію);

2) *слова, що імітують крики та спів птахів:*

비둘기- 구구 (gu-gu) — *гугугу* (про голуба), 부엉이 — 부엉부엉 (buong-buong) — *у-ух* (про сову), 참새- 짹짹 (check-check) — *цвірінь-цвірінь* (про горобця), 병아리- 삐약삐약 (priyak-priyak) — *ні-ні-ні* (про курча), 수탉 — 꼬끼오 (kkokkio) — *ко-ко-ко* (про курку), 까마귀 — 까악까악 (kkaak-kkaak) — *кау-кау* (про сороку), 뻐꾸기 — 뻐꾹뻐꾹 (porkkuk-porkkuk) — *ку-ку-ку* (про

зозулю), 휘파람새 비베쫁 (bibe chong) — кукурику (про півня), 까치 — 깍깍 (kkak-kkak) — кар-кар (про сороку), 솔개 — 빙빙 (bing-bing) — кулю-кулю (про індика), 오리 — 껍껍 (kkwek-kkwek) — га-га-га (про гусей);

3) звуки, які виробляють комахи:

파리윙 (wing) — дж-дж-дж (про мух), 모기 - 윙윙 (wing-wing) — дз-з-з (про комара), 꿀벌 — 윙 (wing) — жу-жу-жу (про бджолу), 딱정벌레 — 지지지 (ji-ji-ji) — жжж-жжж (про жука), 매미 — 맴맴 (mem-mem) — цик-цик (про цикаду), 귀뚜라미 - 귀뚫 귀 뚜르르 찌르르 찌르르 (chiruru-chiruru) — цвірк-цвірк (про цвіркуна).

До групи 3. “Ономатопеїчна лексика, що позначає антропофонації (емоційні вигуки людини, звуки, що пов’язані зі зміною тіла людини, роботою людини, мимовільні тілесні звуки)” входить ономатопеїчна лексика, яка означає не власне процес говоріння, а іншу діяльність мовленнєвого апарату. До цієї групи входить лише одну підгрупа:

1) асемантичні комплекси звуків, що видаються людьми:

자는 소리 — 쿨쿨 (khul-khul) — звуки, які видає спляча людина, 이빨 가는 소리 - 뿌드득 뿌드득 (ppududuk-ppududuk) — звуки при скреготі зубів, 콧물 — 흥 (heung) — звуки при нежиті, 코 고는 - 드르렁 드르렁 (dururung-dururung) — звуки при хропінні, 기침 - 콜록 콜록 (khollok-khollok) — кхе-кхе (про кашель), 재채기 — 에취 (echwi) — апчхи (про чханья), 꼬르륵 - 뱃속이 끓어 오르는 소리 (kko guruk) — брррр (про бурчання в животі), 심장 - 두근 두근 (팔딱 팔딱) (tugeun-tugeun, palttak-palttak) — тук-тук (про биття серця),

뽀뽀 할 때 (키스 할 때) — 뽀뽀 (pro-pro) — *цьом-цьом* (про поцілунок),
 설거지나 빨래를 할 때 - 쓱쓱 싹싹 (ssuk-ssuk-ssak-ssak), 배가 고평때 — 꼬르륵
 (kkoruruk) — звуки, які видає голодний шлунок, 우리 아기는 - 아장 아장
 (ajang-ajang) — *туп-туп* (про маленьку дитинку, яка починає ходити), 박수
 칠때 — 짹짹 (chak-chak) — *хлоп-хлоп* (про плескання в долоні), 밥 먹을 때 -
 찹찹 (짜짜) (cheop-cheop-char-char) — *чав-чав* (про чавкання), 계단을
 올라가는 소리 - 두벅 두벅 (ttubeok-ttubeok) — *ступ-ступ* (про кроки людини).

До групи 4. “Ономатопеїчна лексика, що означає натурофонації (звуки води, явищ природи, неживої природи)” входять лексичні одиниці, які позначають звуки природних явищ, неживої природи, водних об’єктів тощо. Її формують дві підгрупи:

1) *звуки природи*: 번개 번쩍 (우르릉) (ururung) — про блискавку, 천둥 -
 두두둥 쿵 (tududung-kwang) — про грім, 바람 - 휘 이잉 - 쌩쌩 (hwi-ing, sseng-
 sseng) — про завивання вітру;

2) *звуки води*: 비 - 싸악. 주룩 주룩 (swaak, churuk-churuk) — *тук-тук*
 (про дощ), 빗방울 이 떨어지는 소리 - 후드득 두드득 (hududuk-dududuk) —
кран-кран (про дощ), 물 - 졸졸 (jol-jol) — *дзюр-дзюр* (про струмок), 방울새 -
 조로롱 (chororong) — *чнок-чнок* (про звуки води), 파도 소리 - 철썩 철썩
 (cheolseok-cheolseok) — *шух-шух* (про морську хвилю).

Групу 5. “Ономатопеїчна лексика, що означає технофонації або інструментофонації” структурують лексеми, що позначають звуки механізмів, механічних предметів, техніки, а також звуки виробництва, сигналів, музичних інструментів. Тут можна виокремити такі підгрупи:

1) *звуки, що видаються механізмами:*

자동차-붕붕 (bung-bung) — *дир-дир* (про машину), 오토바이-부르릉 부르릉 (bururung-bururung) — *дрин-дрин* (про мотоцикл), 여객선은 (배)-부웅 (buung) — *ту-ту* (про парохід), 자전거-따르릉 따르릉 (ttarurung- ttarurung) — *дрин-дрин* (про велосипед), 비행기-위잉 위잉 (weeng-weeng) — *ву-уу* (про літак), 헬리콥터 - 도르 도르르 (tory-toryru) — *трии-трии* (про вертоліт), 기차 — 칙칙폭폭 (chik-chik-ppok-ppok) — *чух-чух-чух* (про потяг), 종 — 땡땡 (tteng-tteng) — *дін-дон* (про дзвін), 문 — 짱 (kkwang) 문 - 드르럭 (dururok) — *скрип-скрип* (про двері), 벨이 울리는 소리 — 찌르릉 (chirurung) — *дзинь-дзинь* (про дверний дзвінок), 자동차 연해 울리는 소리 뽕뽕 (ppang-ppang) — *дринь-пух* (про несправну машину), 총이나 포를 쏘는 소리 — 펑 (phong) — *бабам, бабах* (про гармату), 자동차 경적 소리 — 뽕뽕 (ppang-ppang) — *нін-нін* (про сигнал автомобіля), 삐삐 (ppi-ppi) — *ні-ні* (про пейджер), 구급차 (ppippo-ppippo) - 삐뽕 삐뽕 — *віу-віу* (про машину швидкої допомоги), 전화 벨이 울리는 소리 — 따르릉 (ttarurung) — *дзинь-дзинь* (про телефон), 시계 - 똑딱 똑딱 (ttok-ttak-ttok-ttak) — *тік-так* (про годинник), 삶는 소리 - 보글 보글 (bogul-bogul) — *буль-буль* (про киплячу воду), 노크 — 똑똑 (ttok-ttok) — *тук-тук* (про стукіт у двері);

2) *звучання музичних інструментів:*

멜로디언 투투 (thu-thu-thu) — *ту-ту* (про мелодіон), 탬버린 은 - 찰찰찰 (chal chal chal) — *бз-бз* (про темборін), 트라이 앵글은 - 칭 칭칭 (ching

ching ching) — *дзин-дзин* (про бубон), 캐스터 네츠 — *짜깝깝* (chak chak chak) — *стук-стук* (про костаньєти), 종 — *땡땡땡* (tteng-tteng-tteng) — *дзинь-дзинь* (про дзвіночок), 기타 - *드르릉* (dururung) — *дринь-бринь* (про гітару), 트럼 (북) — *둥둥둥* (dung dung dung) — *бом-бом-бом* (про барабан), 피아노 - *딩동 딩* (ding dong ding) — *бринь-бринь* (про піаніно).

Як свідчать приклади, звуконаслідувальні слова корейської та української мов за характером імітованих слів здебільшого збігаються лише частково. Варто зазначити, що кількість звуконаслідувальних слів у корейській мові значно більша, ніж в українській, оскільки до деяких пропонованих прикладів корейською мовою немає еквівалентів в українській. До деяких звуконаслідувальних слів корейської мови взагалі неможливо дібрати переклад або еквівалент, бо відповідної реалії немає в українському побуті.

Так, наприклад, у Кореї функціонують чисто традиційні звуконаслідувальні слова. Зазвичай така лексика пов'язана з ідіоетнічними особливостями, географічним розташуванням, а також національним колоритом корейського народу. Ілюстрацією цього слугує звучання корейських національних інструментів, напр.: *사물놀이* (samulnori) — самульнорі (гра на 4 інструментах): 북 (buk) — корейський барабан: *둥둥* (dung-dung) — символізує хмари перед дощем), *징 바람* (jing) — символізує шум вітру), *장구* (chang) — барабан у формі пісочного годинника: *비* (bi) — звук символізує дощ, *덩* (dong) — удар одночасно з 2 сторін, *따* (tta) — удар по правій стороні, *궁* (gung) — удар по лівій стороні. Одночасна гра на чотирьох інструментах (2 барабани і 2 сковороди) передають звуки природи, що символізують хмари перед дощем, звуки грому та блискавки, сильний дощ, завивання вітру. Наприклад, *쌍쌍* (shing-shing) — звук сильного вітру, *삐걱삐걱* (ppikok-ppikok) — звук сильного

вітру з дощем, **쌩쌩** (sseng-sseng) — осінній вітер, **살랑살랑** (sallang-sallang) — весняний вітер, **바삭바삭** (pasak-pasak) — звук шелестіння опалого листя під ногами.

Отже ономотопеїчна лексика корейської мови – це потужний пласт лексичних одиниць, який широко представлений у сучасній корейській мові. Виокремлення тематичних груп і підгруп у складі корейської ономотопеї засвідчує поширеність цього мовного явища у корейській мові, що свідчить на користь визнання їхнього мовного статусу.

Висновки до розділу 1

1. Фоносемантика — принцип, що стосується мотиво правомірності явища звукового символізму, неодноразово ставився під сумнів, але зара принцип вважається дієвим та науковим. Проте продовжуються наукові д щодо універсальності й національності явища звукового символізму.
2. Звукосимволізм разом із звуконаслідувальною системою входить до складу звукозображувальної системи мови. Явище звукового символізму універсальне й інтернаціональне. Висока продуктивність звукосимволічних основ, їх емотивна забарвленість дає змогу говорити про лінгвістичне й культурне значення слів із звукосимволічним компонентом і включити їх до матеріалу дослідження.
3. Вивчення явища звуконаслідування має велике значення для розв'язання багатьох проблем мовознавства, а саме: формування мови, її походження, мотивованість мовного знаку, характер зв'язку між поняттям і словом та ін.

4. Незважаючи на те, що на сьогодні суперечливим і неоднозначним залишається питання щодо вивчення структури ономатопеїчних слів, корейську ономатопеїчну лексику традиційно розмежовують на звуконаслідувальну лексику з акустичним денотатом (звуконаслідувальні слова) і на звукосимволічну лексику з неакустичним денотатом (образонаслідувальні слова).

5. Усі ономатопи сучасної корейської мови як примарно мотивовані містять звукообраз, який може бути затемненим і потребувати етимологічних розвідок. У дослідженні ми викремили 3 групи ономотопів за ступенем вияву звукообразу.

6. Основу пропонованої класифікації становить розподіл ономатопеїчних слів корейської мови за п'ятьма тематичними групами, у складі яких виокремлено 10 підгруп.

Основні наукові результати розділу 1 опубліковані в одноосібних працях автора [128; 131; 134; 136; 138].

РОЗДІЛ 2.

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ОНОМАТОПЕЇЧНОЇ ЛЕКСИКИ СУЧАСНОЇ КОРЕЙСЬКОЇ МОВИ

2.1. Специфіка сучасних досліджень ономатопеїчної лексики

У будь-якій сучасній мові функціонує багато слів, походження яких має звуконаслідувальний характер. На сьогодні звуконаслідування досліджують у фоносемантичній площині. Зважаючи на універсальний характер звуконаслідувань, фоносемантичні закони є справедливими і дієвими для всіх мов. Звукосимволічна схожість між різними мовами не залежить від їхньої генетичної спорідненості. Особливої актуальності ця теза набуває у світлі ностратичної теорії мов.

Мова з плином часу змінюється, тому всі мовні явища можна розглядати з позицій синхронії і/або діахронії. Діахронія дає змогу дослідити походження, розвиток ономатопеїчної лексики, установити зв'язок між позначуваною реалією і її фонетичною репрезентацією, визначити причини вибору тієї чи тієї фонем, розкрити шар лексики, пов'язаний з певним звуконаслідуванням, виявити особливості номінації цих мовних одиниць, з'ясувати їхню образну основу. Такий підхід до досліджуваного мовного явища тісно пов'язаний з етимологічним аналізом, оскільки в процесі розвитку слово часто втрачає свою внутрішню форму, а тому може виникнути проблема виявлення генетичних ономотопів у словнику.

Синхронне вивчення ономатопеїчної лексики визначає низку інших завдань, а саме: функціонування ономотопів у тексті, виявлення їхніх лексико-

граматичних і лексико-семантичних особливостей, з'ясування оноματοпеїчних конотацій, розв'язання проблем перекладу оноματοпеїчної лексики.

Проведений аналіз теоретичних напрацювань дає змогу стверджувати, що в сучасній лінгвістиці вивчення оноματοпеїчної лексики здійснюється в синхронічному аспекті на матеріалі різних мов. У працях корейських лінгвістів проведено аналіз невеликої кількості оноματοпів. Це засвідчує недостатнє розуміння і спрощення сутності цього мовного явища, що, у свою чергу, є свідченням неглибокого інтересу до нього.

Наукові праці охоплюють дослідження як окремих лексико-семантичних груп, так і великих лексичних сукупностей — лексичних галузей. Крім традиційних структурно-семантичних описових досліджень оноματοпеїчної лексики, в останні роки сформувалися три значних і популярних напрями дослідження оноματοпеїчної лексики:

— діахронічні дослідження особливостей становлення й розвитку оноματοпеїчної лексики, що може бути в подальшому використано для визначення провідних тенденцій структурного і семантичного розвитку оноματοпеї як основи її впорядкування, класифікації й, відповідно, удосконалення [166; 168];

— порівняльні дослідження оноματοпеїчної лексики низки мов (у першу чергу, найпоширеніших), що може бути використано для виявлення національних особливостей розвитку цієї лексичної галузі [5; 11; 62; 93; 97; 120; 125; 174];

— функційні дослідження як оноματοпеїчної лексики, так і окремих оноματοпів зі встановленням особливостей їх функціонування в різних сферах комунікації (у розмовно-побутовому стилі, художніх текстах тощо) [7; 153; 164; 176; 195].

Новий аспект вивчення оноματοпеї пропонує психолінгвістика. Завдяки цьому напряму вводиться поняття примарної (первинної) мотивації форми знака [54, с. 12-13]. Саме психолінгвістика намагається визначити місце для оноματοпеї, оскільки власне лінгвістична наука часто витісняє оноματοпеїчну

лексику на периферію. Психолінгвістика пояснює сутність двох видів первинної мотивованості — звуконаслідування й ідеофонії. Якщо позначувані об'єкти не звучать, то звуковий склад слова формується, відповідно до тих відчуттів, які викликає той чи той предмет [198, с. 39-40]. Обидва вказані явища віддзеркалюють одне — зумовленість, залежність звукової оболонки слова від його денотата.

Психолінгвіст І.Н. Горелов називає особливий вид номінації, при якому спостерігаються мотивовані рухи органів артикуляції ще до єднання цих рухів зі звуком. Ці номінації, що імітують, наприклад, враження від чогось смачного, солодкого, гіркого тощо, дуже близькі для носіїв абсолютно різних мов [52; 53, с. 35-36].

У пропонованій дисертаційній роботі ми будемо розглядати головню перший вид примарної мотивованості — оноματοпею. На думку психолінгвістів, мовний знак вважається примарно мотивованим, якщо його звуковий комплекс моделює будь-яку ознаку позначуваного. Ефект наслідування залежить від звукових і артикуляційних здатностей, а також від ступеня визначеності, чіткості зразка, який наслідують [там само, с. 35].

Оноματοпея виявляється буквально в усіх мовах світу, вона постає як мовна універсалія. Як зазначає А. Росетті, походження оноματοпеї необхідно шукати в притаманній усім мовам внутрішній тенденції встановити зв'язок між об'єктами природи і надати мові безпосереднього характеру [151, с. 91].

Спираючись на досвід попередників, що досліджували оноματοпею, пропонуємо визначати це мовне явище так: оноματοпея — це явище образотворчої мотивованості мовного знака, а також сукупність фактів його вияву. Одиничний мовний факт вияву образотворчої мотивованості називаємо онматопом. Термін “звукнаслідування” використовуємо як додатковий, і він синонімічний термінам “оноματοпея” і “ономатоп” у зв'язку з традиційним його використанням у вітчизняній та європейській лінгвістиці.

Питання про належність до певної частини мови, на наш погляд, є неминучим при вивченні оноματοпеїчної лексики, оскільки таке мовне явище

неоднозначне і специфічне. Постійний процес лексикалізації онома топів ускладнює їх виокремлення з-посеред інших одиниць, часто потребує етимологічного аналізу.

У лінгвістичній літературі існують деякі розбіжності щодо виокремлення таких одиниць. Звуконаслідуваннями прийнято вважати слова визначеної частини мови, у деяких дослідженнях — і їхні похідні. У тлумачних, діалектних та інших словниках ці слова зазвичай мають примітки. У дослідженнях із фоносемантики або психолінгвістики, як правило, такі факти мови розглядаються не за належністю їх до певної частини мови, а з позиції номінації, мотивованості і внутрішньої форми. Останнє твердження ми екстраполюємо і для нашого дослідження.

Ураховуючи усе зазначене вище, до онома топів відносимо:

- одиниці, що являють собою звуконаслідування як частину мови;
- похідні від таких одиниць;
- деякі вигуки, що помічені в словниках спеціальними примітками;
- лексику, яка містить звукообраз, тобто образотворчо мотивовану;
- лексику, що втратила свій попередній звукообраз, але за умови етимологічного аналізу, відновлює його.

Онома топея – це прояв мотивованості, який, безперечно, вимагає уточнення її визначення. З одного боку, у мовленні функціонують примарно мотивовані одиниці, але вони набагато ширші, ніж поняття звуконаслідування. З іншого боку, постійний процес лексикалізації онома топів ускладнює їх виокремлення з-поміж інших одиниць, вимагаючи почасти етимологічного аналізу.

2.2. Обґрунтування методики дослідження онома топеїчної лексики сучасної корейської мови

Усі перераховані вище підходи до вивчення онома топеїчної лексики не пояснюють їх фоносемантичного статусу. Тому, незважаючи на велику

кількість праць з фоносемантичної граматики, багато питань залишаються невирішеними і вимагають додаткових досліджень.

Універсальна (типологічна фоносемантика) передбачає системний типологічний опис звуконаслідувальної лексики різних мов і вияв на цій основі закономірностей примарної мотивованості цього пласта лексики. Тут фоносемантика тісно переплітається з фонетикою, а також фонологією, лінгвістичною типологією і загальним мовознавством. В основі типології лежить об'єктивна універсальна класифікація ономатопів [34], яка чітко розмежовує ономотопею і звукосимволізм. В основі номінації ономатопів лежать ознаки об'єктів, які сприймаються в слуховій модальності людини, тобто їх звучання.

Сучасна фоносемантика містить багато напрямів досліджень, проте більшість із них виконані на матеріалі різних мов у руслі традиційних підходів без урахування принципу примарної мотивованості мовного знака. Не виключенням є і сучасна корейстика. Спеціальні роботи, присвячені вивченню ономотопеїчної лексики в корейській мові, достатньо обмежено і далеко не повністю аналізують фоносемантичну специфіку, граматичні й словотвірні можливості звуконаслідувальної лексики, а також її семантичний потенціал.

Однією з проблем дослідження ономотопеї корейської мови є відсутність системного опису ономотопеїчної лексики. Ані в сучасному, ані в зарубіжному мовознавстві ономотопи як мовні універсалії ще не були об'єктом системного типологічного вивчення. Дослідники корейської звуконаслідувальної системи існують автономно один від одного, не створюючи наукових об'єднань, не розробляючи і не застосовуючи загальні методики дослідження, які б уможливили зіставлення отриманих результатів, а також здійснення функціонально-семантичного аналізу цієї лексики.

Ще однією проблемою можна назвати відсутність спеціальних словників. Перевага європейської й американської фоносемантики полягає в тому, що там цілеспрямовано проводиться лексикографічна робота з фоносемантичними одиницями, яка знаходить своє віддзеркалення у словниках і списках. Найбільш

представлені в лексикографії англійська та японська мова. На жаль, цього не можна сказати про сучасну корейську мову.

Нам невідомі спеціальні дослідження на матеріалі корейської мови в рамках етимологічної, типологічної, функціонально-стилістичної й граматичної фоносемантики, хоча в окремих роботах [64; 141; 212; 215] ці аспекти привертають увагу дослідників.

Можемо припустити, що ономатопи – це ті “мовні скам’янілості” [189, с. 34], які за своєю структурою та функціонуванням зберігають ознаки всіх стадій розвитку мови як у генезисі та діяхронії, так і в сучасній синхронії. Дослідження в руслі сучасної фоносемантики дають змогу встановити кількісний і якісний потенціал звуконаслідувальної лексики, її впорядкованість у мові, а також той факт, що звуконаслідувальні слова і сполучення слів мають високу словотвірну продуктивність й вирізняються широкою сферою використання.

Опис корейської лексики в цьому напрямі може призвести до розширення сфери лексики, яку можливо класифікувати як звуконаслідувальну і примарно мотивовану. Подальша систематизація й осмислення звуконаслідувальної лексики дасть змогу розв’язати проблеми, пов’язані з мовною семантикою, етимологією, функціонально-стилістичною і жанровою парадигмою тексту, текстовою семантикою.

Перспективи дослідження в будь-якій сфері можливо побачити на фоні тих завдань, які чекають на своє розв’язання, а останнє залежить насамперед від методологічної бази, методів вивчення фактичного матеріалу й метамови його опису.

Методика дослідження ономотопеїчної лексики сучасної корейської мови має комплексний характер. Формалізована лінгвістична процедура інвентаризації, проведена в нашій дисертаційній роботі, ґрунтується на застосуванні енциклопедичних та тлумачних словників корейської мови, крім того, для добору ілюстративного матеріалу використовувалися електронні словники корейської мови. При цьому компонентний аналіз словникових

дефініції проводився на основі одного або декількох словників. Фактичний матеріал було зібрано за допомогою методу суцільної вибірки.

Для розв'язання поставлених у дисертаційній праці завдань було здійснено вибірку спеціальної наукової літератури, проведено аналіз лінгвістичних робіт з досліджуваної проблематики, з'ясовано основні лакуни в дослідженнях ономатопеїчної лексики.

Базовим у дослідженні ономотопів корейської мови слугує описовий метод, що включає прийоми класифікації, спостереження, зіставлення, узагальнення й інтерпретації матеріалу.

Метод кількісних підрахунків використовується в дослідженні для систематизації й ілюстрації отриманих лінгвістичних даних.

Ономатопеїчну лексику сучасної корейської мови, визначаємо як слова, що передають позамовну реальність шляхом її віддзеркалення в мові за допомогою звуків. Клас ономотопів розглядаємо в синхронному аспекті.

Основною метою нашої роботи є виявлення механізмів функціонування ономатопеїчної лексики, яку використовують носії сучасної корейської мови. Нас цікавить, які саме подібності та зв'язки існують між фонетичною формою корейських ономотопів і природою позамовних об'єктів, описуваних ними, а також, у який спосіб організована структура корейських ономотопів. Розгляд указаних вище аспектів слугує основою для побудови опису значення ономотопа як лексичної одиниці, конкретизації особливостей її семантичної структури, яка безпосередньо пов'язана з природою ономотопа.

2.3. Етапи дослідження ономатопеїчної лексики сучасної корейської мови

У лінгвістичних студіях ономатопеїчної лексики важливим є формування якісної категоризації мовних одиниць, тобто формування вибірки. Труднощі й ускладнення виникають тоді, коли формальні ознаки одиниці важко диференціювати за іншими ознаками, крім семантичних. З огляду на те, що від

цієї процедури залежить результат усього дослідження, варто приділити їй окрему увагу.

У теоретичних роботах сучасної лінгвістики сформульовано 6 вимог до категоризації і групування якісних ознак для проведення інвентаризації лексичних одиниць:

1. Будь-яка класифікація (категоризація) повинна бути чітко співвіднесена з метою й завданнями дослідження.
2. Перелік отриманих категорій, ознак має бути максимально повним і вичерпним, тобто він повинен охоплювати всі можливі одиниці аналізу.
3. Категорії мають бути незалежними одна від одної.
4. В основі класифікації повинен бути той самий принцип.
5. Усі виокремлені категорії мають бути чітко й однозначно визначені [103, с. 312].

Безумовно, у конкретних лінгвістичних дослідженнях іноді буває достатньо складно виконати всі правила класифікації. У нашій дисертаційній роботі ми застосовуємо запропоновану класифікацію не за сигніфікативною, а за денотативною ознакою.

Алгоритм інвентаризації ономотопейчних одиниць сучасної корейської мови складається з таких етапів:

1. Формування вихідного списку на основі одномовних, двомовних, тлумачних, енциклопедичних словників корейської мови, національного корпусу сучасної корейської мови, а також творів сучасних південнокорейських письменників.
2. Надання перекладу українською мовою й актуального значення кожного ономотопа для найбільш адекватного опису внутрішньої форми, образу та символіки.
3. Розроблення класифікації ономотопейчної лексики сучасної корейської мови.
4. З'ясування особливостей семантики ономотопа з погляду мотивованості/немотивованості його переносного значення.

5. Визначення структурних та морфологічних особливостей ономатопів сучасної корейської мови.

6. Установлення особливостей функціонування ономатопеїчної лексики в сучасній корейській мові.

7. Проведення кількісного аналізу для оцінки даних і визначення частотності вживання й актуальності конкретної ономатопеїчної одиниці сучасної корейської мови.

Недолік досліджень, ілюстративним матеріалом для яких слугує той чи той фрагмент лексичного складу мови у вигляді певної семантичної сфери, полягає в довільності визначення обсягу та меж цієї семантичної галузі. Узагальнивши існуючі визначення звуконаслідувальної лексики, констатуємо, що в нашому розумінні ономатопеїчна лексика — це слова корейської мови, які безпосередньо передають звуки живої й неживої природи, фізичні й емоційні відчуття, що описують дії і стан предметів та істот.

Висновки до розділу 2

1. У сучасній лінгвістиці використовують різні терміни для позначення поняття “звукнаслідування” (ономатопея, ономатоп) проте їх зміст здебільшого зводиться до однакового розуміння суті явища, що досліджується.

2. Необхідність функціонально-семантичного підходу у фоносемантиці зумовлена не лише специфікою функціонування звуконаслідувальних слів, але й можливістю більш повного і широкого охоплення їх семантики, що уможливить наблизитися до адекватного розуміння фоносемантичних механізмів у мові як системному явищі. Стосовно сучасної корейської мови це питання залишається маловивченим.

3. Методика дослідження ономатопеїчної лексики сучасної корейської мови має комплексний характер. Базовим у дослідженні слугує метод

польового опису. Семантичний аналіз мовних одиниць здійснено за допомогою методу компонентного аналізу.

4. Алгоритм інвентаризації фактичного матеріалу складається із семи етапів, а саме: 1) формування вихідного списку ономотопів; 2) надання актуального перекладу українською мовою кожного ономотопа; 3) розроблення класифікації корейської ономотопеїчної лексики; 4) з'ясування особливостей семантики ономотопа; 5) визначення структурних особливостей ономотопів; 6) установлення особливостей функціонування ономотопеїчної лексики сучасної корейської мови; 7) проведення кількісного аналізу.

Основні наукові результати розділу 2 опубліковані в одноосібних працях автора [129; 132].

РОЗДІЛ 3.

СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ОНОМАТОПЕЇЧНОЇ ЛЕКСИКИ СУЧАСНОЇ КОРЕЙСЬКОЇ МОВИ

3.1. Структура корейського ономатопа

Формальна структура ономатопа має досить обмежену варіативність і вважається однією з характерних рис корейської ономатопеїчної лексики як класу. Вважаємо за потрібне спочатку провести деякі паралелі зі структурою ономатопа в інших мовах.

Навіть побіжний перегляд існуючих досліджень ономотопів у різних мовах світу дає змогу виявити певні загальні риси їхнього структурного оформлення. Ми маємо на увазі не фонетичний склад окремого складника ономатопа, що структурує його основу, а те, з яких компонентів він складається у процесі формування лексичної одиниці.

Найбільш вагомою рисою структурної подібності ономотопів у різних мовах світу є значна кількість редуплікованих форм в ономатопеїчній системі. Цей лінгвістичний феномен постає як загальна характеристика структури ономотопів у міжмовному плані. Морфологічні аномалії, що трапляються в мовах світу, зокрема і в корейській, виконують сигнальну функцію (докладніше про це у Розділі 4), оскільки виокремлюють у мовленні одиницю, специфічну з погляду природи знака, і водночас уможлиблюють передавати відтінки символічного значення в рамках маркованої структури.

Перш ніж перейти безпосередньо до розгляду структури ономатопа в корейській мові, доцільним видається коротко зупинитися на теоріях і концепціях, пов'язаних з ономатопами у сучасній лінгвістиці загалом.

Одним із перших до питання вивчення структури ономатопа звернувся лінгвіст М.І. Ашмарін ще в 1928 році. Розглядаючи прості частини мімем чуваської мови, він виокремив з-поміж них клас елементів, які він називає “виокремлювачами” [12, с. 146]. Загалом у дослідженнях авторів у сфері ономотопеїчної лексики простежується основна думка про стійкість структурних характеристик ономотопів, їх об'єктивному підпорядкуванню певним законам [34; 190].

В основу структурних класифікацій кладуть здебільшого кількість звуків або складів. Такий критерій використовують українські [44; 196] й російські лінгвісти [63; 73]. Виокремлення редуплікатів у звуконаслідуваннях російської і туркменської мов проводиться в працях М. Худайкулієва [179]. Такі особливості структури ономотопеїчної лексики зіставляються з афіксацією в символічно не забарвленій лексиці. Водночас в усіх працях зазначених лінгвістів підкреслюється відмінність такої лексики від явищ загального словотворення.

Корейська ономотопеїчна система має багатий інструментарій варіювання відтінків значення у плані структури ономотопів. Це відбувається через зміни різних елементів вихідного кореня і приєднань нових утворень, так званих нарощувань. Розглянемо докладніше корінь корейського ономатопа.

3.1.1. Корінь корейського ономатопа

Загальновідомо, що майже в усіх мовах світу основним обов'язковим складником слова є корінь, який є виразником лексичного значення. Про це неодноразово зазначали дослідники в різний час. Так, Л. Блумфільд у своїй роботі [19] вказує на складність морфологічної структури кореня і наголошує, що найбільш помітною вона є саме у звуконаслідувальній лексиці. Зі

структурою ономотопеїчної лексики автор асоціює інтенсивну символічну конотацію.

С.В. Чиронов вважає, що формальна структура ономотопів дворівнева. Він виокремлює ядро ономотопа, у якому зосереджене фонетичне вираження, що передає ономотоп образу, і так звані “форманси”, тобто інші елементи, які оформлюють ядро в процесі утворення лексичної одиниці [184, с. 52].

Досліджуючи особливості словотворення звуконаслідувальної лексики бурятської мови, Л.Д. Шагдаров зазначає, що образні слова постають як категорія слів, яким властива не тільки флексія основ, а й аглютинація, але до появи словотворчих афіксів слова дорівнювали чистим основам [185, с. 115].

С.В. Воронін звертає увагу на складну словотвірну структуру кореня онматопа [34, с. 200].

Як бачимо, дослідники ономотопеїчної лексики по-різному називають основний структурний компонент звуконаслідувального слова, але всі погоджуються з тим, що він відрізняється від кореня звичайного незвукосимволічного слова [64, с. 94].

На думку Б.С. Цидипова та Д.Б. Жанчипової, перший склад в ономотопеїчних словах корейської мови може бути визнаний коренем. За цією ознакою автори поділяють усі ономотопеїчні слова корейської мови на прості та складні [180, с. 22]. Прості ономотопеїчні слова складаються з одного кореня, напр.: **꽉, 꺾, 매, 땡, 땡, 덩, 쿵, 흥, 위**. Складні звукосимволічні слова мають у своєму складі два або більше коренів, пор.: **삐걱삐걱, 쑤삭쑤삭, 아드득아드득, 얼근얼근, 얼씬얼씬, 왁시글왁시글, 듨성듨성**.

Дослідники морфологічних особливостей ономотопеїчної лексики сучасної корейської мови [178; 112; 149; 108] звертають увагу на таку її особливість, як подвоєння (редуплікація) кореня, пор.: **캉캉** – *відчуття густого*,

тягучого туману; 반짝반짝 – відчуття, які виникають від сяючого, мерехтливого предмета.

На думку Г. Рамстеда, оноματοпеїчні слова мають певний фонетичний обрис: вони здебільшого становлять собою редуplikовані утворення, що складаються з одного, двох, зрідка трьох складів [149, с. 207].

Для стуктури більшості цих слів, як зазначає Лі Ік Соп [108, с. 146], характерною є редупликація основи, напр.: 아이들은 아장아장 걷고 오리들은 뒤뚱뒤뚱 걷는다 – *Маленькі діти ходять незграбно, похитуючись з боку в бік, а качки ходять вперевалку.*

За допомогою редуликації слово набуває нового відтінку значення. Це може стосуватися тривалості або повтору дії. Виокремлюють три типи редуликативів:

1. Редуликативна форма простих оноματοпеїчних слів. Така форма складається з двох різних складів у корені слова, напр.: 깜짝 – *відчуття сильного здивування, раптовості, подиву, або переляку: (우리 모두는 그녀의 아름다움에 깜짝 놀랐다 – Усі ми були вражені її красою); 깜빡 – мерехкотіти, виблискувати, блищати, кліпати очима: (눈 깜빡할 사이도 없이 교통 사고가 났다. – Не встиг він і оком повести, як умить на дорозі трапилася аварія).*

2. Редуликативна форма з подвоєнням однакових складів. Цей різновид утворюється за допомогою повного подвоєння основи, напр.: 돼지가 굴굴한다 – *Свиня рохкає; 달리기에 지친 선수가 땀을 뻘뻘 흘렸다 – Зі спортсмена, змученого бігом градом лився піт.* Тут відбувається подвоєння кореня без змін.

3. Частково подвоєні основи, що мають два або більше складів, напр.:
 울긁불긁 – *враження від багряно-червоних плям*; (가을에 나무들이
 울긁불긁해요 – *Восени дерева стають багряно-червоними*); 들락날락 –
заходить і виходить, ходить туди-сюди; (김 어부는 방을 들락날락할 때마다
 철반 상어를 쳐다보다 침을 흘렸다 – *Коли рибалка Кім заходив і виходив з
 кімнати, він дивився на осетра і ковтав слину* [180, с. 23-24].

У корейській морфології корінь оноματοпейчного слова розглядається як єдина морфема. Проте наступні приклади [64, с. 94] можуть свідчити про хибність такої думки. Так, наприклад, 방글 (*про красиву, м'яку посмішку*), 방긁 (*про м'яку посмішку*), 벵글 (*про широку посмішку*), 방실 або 방싯 (*про ввічливу, дружню посмішку*), 생글 (*про беззвучний (очима та губами) сміх*), 싱글 (*сміятися крадькома*), 어적 (*чавкати*), 집적 (*дражнити*), 뒤적 (*мацати, щипати*), 가물 (*смутний, туманний*), 가분 (*легкий, світлий*), 가슬 (*впертий, непохитний*) [64, с. 94].

Незважаючи на те, що зазначені вище приклади сприймаються як єдине ціле, усе ж таки це слова, утворені шляхом приєднання різних афіксів до коренів. У цьому зв'язку вважаємо правильною думку японських дослідників Кобаясі й Нома про корінь корейського оноματοпейчного слова, відповідно до якої, варіативність відтінків значення може досягатися зміною різних елементів вихідного кореня та приєднанням нових утворень. Такі нові утворення постають як окремі приголосні або склади [184, с. 51].

Отже, у складі оноματοпейчних слів розрізняють своєрідні структурні елементи, що приєднуються до дієслівно-ад'єктивних коренів: приголосні звуки або закриті склади. Це ілюструють приклади структурно-семантичного аналізу оноματοпейчних слів **획근** і **회청**. Так, у слові **획근** кореневий елемент

회 образно передає поворот голови, а структурний елемент 근 – моментальне повернення голови в початкове положення. Таким чином, 획근-획근 виражає образ дії (*постійно споглядати назад*) [141]. Образ, який передається, створюється двома складниками, кожен з яких відповідно виражений двома різними структурними елементами. Самостійно або у вигляді повторів структурні елементи не функціонують. Вони набувають значущості лише в поєднанні з певним коренем, утворюючи з ним певну структурну єдність – нарощену основу ономатопеїчного слова [180, с. 24].

У корейській ономатопеїчній лексиці нараховується більше 20 структурних елементів, що вносять до значення основи найрізноманітніші відтінки.

Нарощена основа ономатопеїчного слова виражає складніший образ, ніж така сама основа, але без нарощення, напр.: 회 – образ кружляння, 획 – враження від предмета, що швидко промелькотів, 획근획근 – постійно оглядатися назад.

Нарощення кореня призводить до видозміни у звучанні ономатопеїчного слова, напр.: 싹싹 – уривчасте сопіння, але 씨근씨근 – протяжне сопіння.

Стосовно кореня нарощені елементи можна поділити на препозиційні та постопозиційні. Препозиційні нарощення трапляються лише зрідка. Вони можуть приєднуватися до ономатопеїчних коренів 데/떼, 덕/뎅. Наприклад: 데굴데굴 – образ предмета, що котиться; 덕데굴덕데굴 – звукообраз предмета, що котиться. Нарощення цих елементів до ономатопеїчних коренів надає більшої звучності кореневі. Пор.: 데구루루 – імітування шуму предмета, що котиться, 덕데루루 – імітування більш голосного шуму предмета, що котиться.

Постпозиційних нарощень у складі корейських коренів переважна більшість. Корінь + звук ㄱ віддзеркалює перерваність, припинення образу, напр.: 주루룩-주르르 – *сочитися, капати тоненькою цівкою*; 쭈루룩-쭈르르, 스크룩 – 스크르 – *припиняти тексти, зупинятися* [180, с. 25].

Ономатопи, що утворюються за схемою корінь + звук ㄴ поділяються на дві групи.

До першої групи належать лексеми, у яких елемент ㄴ виражає ритмічність дій або якість, що виявляється у процесі ритмічної дії, напр.: 구길구길 – 구기다 – *зіжмакувати*, 질길질길 – 질기다 – *міцний, жиливий*, 보빌보빌 – 보비다 – *терти руками*.

Другу групу формують ономатопи, у яких елемент ㄴ виражає ритмічність дії, або якість, колір, окрас, спорадичне поширення якості, напр.: 노를노를-노랗다 – *жовтий*, 포를포를 – 포랗다 – *зелений, синій*, 불글불글 – 불글다 – *червоний* [там само].

Наведемо ще декілька прикладів нарощень, які відбуваються постпозиційним способом: корінь + елемент ㄷ, наприклад, 희끗-희끗 – 희다 – *білий*. Корінь + елемент ㄷ/뚝, наприклад, 억뚝억뚝 – *рябшій*; 깎뚝깎뚝 – 깎다 – *стругати, дрібно нарізати*; 절뚝절뚝 – 절다 – *кульгати*; 꺾뚝꺾뚝 – 꺾다 – *переломити*.

Указані приклади свідчать про продуктивність афіксального словотворення (тобто корінь + афікс) у сучасній корейській мові. Це засвідчує достатня кількість звуконаслідувальних слів, утворених зі звичайного кореня й афікса, наприклад, 털퍼덕 – *сідати різко і важко, плюхнутися*.

Наступні приклади демонструють виокремлення кореня несимволічного дієслова або прикметника:

갑죽갑죽 (갑+죽) – *скрести, дряпати*, де 갑다 – *дряпати*.

거뭇거뭇(검 + 웃) – *чорніти тут і там*, де 검다 – *чорний*.

구깃구깃(구기 + 스) – *зім'яти, зіжмакати*, де 구기다 – *зіжмакувати*.

녹신녹신 (녹 + 신) – *м'який, податливий*, де 녹다 – *танути, плавитися*.

희끗희끗 (희 + 낫) – *білий, сивий*, де 희다 – *білий, сивуватий* [64, с. 94].

Але в сучасній корейській мові більшість символічних коренів і афіксів, які беруть участь у процесах словотворення, не виокремлюють в окремий клас морфем, а тому вони не можуть брати участь у словотвірних процесах. Через це складно виокремити в них ознаки морфеми і, відповідно, визнати їх такими [там само].

У багатьох дослідженнях корейських лінгвістів [232; 241; 252; 255; 261], відповідно до традиційної думки про невідокремленість коренів онома топів, одиницею для аналізу звуконаслідувальної лексики слугує власне слово. Але, на нашу думку, така позиція є хибною. Для підтвердження нашої думки розглянемо один із видів розширення форм:

가랑 > 가르랑 – *про хрипіння, бурління*;

드렁 > 드르렁 – *хроніти*;

바삭 > 바스락 – *хрускіт, шелест, шуриання*;

쩌렁 > 쩌르렁 – *дзень* (звук удару об залізний предмет).

У наведених прикладах до короткого онматопа приєднаний склад ㄹ, унаслідок чого слово розширилося на один склад. Проте, якщо вважати ці слова єдиною морфемою, то можна сказати, що склад ㄹ увійшов до морфеми.

Дійсно, два елементи, що утворюють звуконаслідувальне слово, відокремлені одне від одного: $갈 + 양 > 갈 + 르 + 양 > 가르랑$ [64, с. 95].

Приклад розширення форми слова доводить здатність символічних коренів розкладатися. Можемо припустити, що це такий самий випадок, на який свого часу звернув увагу С.В. Воронін, описуючи інтерактивні афікси, інфікси в германських, тюркських, самодійських та індонезійських мовах, де вони тяжіють до ітеративних звукосимволічних формантів, які є частиною звуконаслідувальної основи [34, с. 118].

Інший процес розширення форми засвідчує, що кінцевий приголосний ономатопа можна розглядати як афікс, напр.:

$꿀깍 > 꿀까닥$ – *ковть-ковть* (звук при ковтанні); $덜걱 > 덜거덕$ – *стукіт, гуркіт*; $철복 > 철버덕$ – *плескання, поплескувати*.

З наведених прикладів видно, що між кінцевим приголосним і попередньою частиною ономатопейчного слова знаходиться інтегрований склад $터/다$. Це свідчить про можливість відокремлення кінцевого приголосного від кореня і, відповідно, подільність кореня ономатопа. Уважаємо, що склад $터/다$ також є звукосимволічним формантом із функцією передавання повторюваності дії.

Знаходимо й інші приклади, які ілюструють від'єднання останнього приголосного: $까르르$ – *дзвінкий сміх*, $까르륵$ – *вереск, гавкіт*, $다르르$ – *звук паперу, що шелестить на вітрі*, $다르륵$ – *звук короткочасного тертя, катання*, $바지지$ – *шипіння, свистіння*, $바지직$ – *тріскіт при розцепленні, розколюванні* [64, с. 95].

Як бачимо, приєднання кінцевого приголосного зумовлює суттєві зміни значення. Крім того, ономатопейні слова, що мають кінцевий приголосний, на відміну від інших слів, можуть утворювати дієслова за допомогою афікса -

거리다, що означає одноманітно повторювані дії. Тут спостерігаємо процес розширення форм шляхом повторення останнього складу, у якому не бере участі кінцевий приголосний. Розглянемо ще декілька прикладів:

귀 밑까지 얼굴을 빨갈게 물들이며 까르르 웃었다.

Вона дзвінко розсміялася і при цьому почервоніла до кінчиків вух.

속닥 거리는 계의 말에 귀 기울이고 있던 청개구리는
까르륵거렸다.

Деревна жаба, що дослухалася до шепотіння краба, голосно закумкала.

У другому реченні кінцевий приголосний зумовлює утворення дієслова. Приєднання останнього складу відбувається перед кінцевим приголосним, при цьому вся попередня частина слова сприймається як єдине ціле [64, с. 95].

Наведені вище приклади дають змогу нам зробити висновок про те, що структурним елементам ономатопеїчного слова властиві якості морфеми, оскільки маємо докази їх від'єднання одне від одного. Дійсно, корейські лінгвісти [245; 253] пропонують класифікувати ці структурні елементи як морфеми, що продуктивно беруть участь у творенні слова, і як морфеми, що не беруть активної участі у словотворенні.

Так, відомий корейський дослідник [255, с. 27] наполягає на такій класифікації:

- 1) непродуктивні афікси типу -웅 у слові 지붕 – дах (автор пропонує їх називати словотворчими морфемами);
- 2) афікси типу -개 у слові 덮개 – кришка, які беруть участь у творенні нових форм слова (автор пропонує називати їх формотворчими морфемами).

Така класифікація дає змогу поділити морфеми відповідно до їхньої словотвірної функції і включити до морфеми елементи, які можна виокремити при аналізі структури слова. Це зробить можливим усунути існуючі протиріччя [64, с. 96].

Отже, усі наведені приклади свідчать про те, що корінь оноματοпеїчного слова можна поділити на складники. С. Мартін підкреслює, які у більшості корейських ономатоів, що мають більш ніж один склад, другий склад може вважатися дериваційним суфіксом [215, с. 52].

Дослідник Лі Мунгю пропонує у своїй роботі [252, с. 135] використовувати термін “структурний елемент ономатопа” для позначення складеної частини кореня й дає коротку характеристику цього компонента. Під цим терміном він розуміє морфему, що не має її властивостей у звичайному розумінні. Те, що вона відокремлюється від кореня, свідчить про змішаний статус елемента, який відповідає афіксу всередині кореня ономатопа. Можна сказати, що це зручний спосіб використання історичних змін для аналізу й пояснення відомих мовних явищ. Він необхідний для пояснення подільності кореня оноματοпеїчного слова [64, с. 96].

Дослідники по-різному називають складену частину кореня оноματοпеїчного слова: “утворюючі морфеми”, “нарощення”, “форманси”, “словотворчі і формотворчі морфеми”, “дериваційні суфікси”. Проте, на нашу думку, найбільш точним є визначення С.В. Вороніна [34, с. 118], який називає цю складену частину “звукосимволічним формантом”. Таке визначення враховує звукосимволічну природу кореня оноματοпеїчного слова. Дослідник цілком справедливо вважає, що у звуконаслідувальній системі складники різних рівнів можуть об’єднуватися.

Складна структура кореня оноματοпеїчного слова зумовлює необхідність дуалістичного підходу при вивченні звуконаслідувальної та образонаслідувальної лексики. Говорячи про синестимію, процеси деривації, редуплікації тощо, можна обрати у якості одиниці власне оноματοпеїчне слово, а точніше його корінь, який розглядається як єдина морфема. А процеси розширення форм вимагають виходити з позиції відокремлення звукосимволічного форманта від кореня [64, с. 96].

Розглядаючи структуру корейського оноματοпеїчного слова, не можемо лишити поза увагою й такий важливий структурний елемент, як суфікс.

3.1.2. Суфікс корейського ономатопа

Суфіксальний спосіб є дуже продуктивним у творенні ономатопеїчної лексики сучасної корейської мови. За допомогою спеціальних суфіксів (-하다, -거리다, -대다, -이다) утворюються відономатопеїчні іменники, дієслова, прикметники і прислівники. Вивченням афіксів звуконаслідувальних та образонаслідувальних слів займалися Ю.М. Мазур [112], Г. Рамстед [149], Г.А. Пак [141], О.О. Холодович [178] та ін.

Деякі корейські дослідники [244; 254; 250] вважають, що образонаслідувальні прислівники при поєднанні із суфіксом -하다 переходять у предикатив, причому прислівник, що позначає рухові образи, переходить у дієслово, а прислівник, що позначає якість, – у прикметник.

Умови приєднання суфіксів -거리다 і -대다 рівноправні. Але відмінність між ними все ж таки є. Вона виявляється не в словотворенні, а у сфері використання. Тому повсякчасне вживання дієслів на -거리다, і рідкісне використання дієслів на -대다 в усному мовленні та художніх текстах – це явище стилістичне, але не словотвірне. Морфологічно -거리다 і -대다 рівноцінні, але з погляду їх стилістичної значущості вони різні.

Так, у значенні дієслів на -대다 можна відстежити стилістичний відтінок інтенсивності дії (детальніше про це нижче) [180, с. 27].

Уперше термін суфікс-слово для суфіксів -하다, -거리다, -대다, -이다 увів О.О. Холодович. Він стверджував, що ономатопи можуть поєднуватися із суфіксом-словом і виступати як виразники повноцінного значення, наприклад, 소근소근하다 або 찌긱찌긱하다 повністю

перекладаються як повноцінні дієслова, що позначають відповідно *шепотіти* і *мружити, морицяти*. Утворення дієслів від прислівника відбувається двома способами: за допомогою -하다, якщо прислівник постає як повтор, наприклад, 찻긏긏하다 – *мружити очі*, або за допомогою -거리다/대다, якщо в прислівника береться тільки перша половина без повтору, наприклад, 찻긏거리다 – *мружити очі* [178, с. 191].

Г. Рамстед також звернув увагу на ці особливості ономатопеїчної лексики. Він відзначає [149, с. 207], що такі звукові комплекси мають певну фонетичну форму: вони звичайно є редулькованими утвореннями і синтаксично використовуються як обставини-прислівники до наступного дієслова-присудка. Вони складаються з одного або двох складів, надзвичайно рідко – з трьох. Від ономатопеїчного слова може бути утворене дієслово: цього можна досягти, приєднуючи до нього закінчення -거리다, -대다.

Стосовно цих суфіксів, варто відзначити широке використання дієслів, які утворені за їх допомогою. Розглянемо найбільш використовувані і продуктивні суфікси, що приєднуються до кореня ономатопа, а саме:

1. Суфікс -거리다, наприклад, 강총강총 – *стриб-стриб* (토키가 강총강총거리다 – *Заєць стрибає*); 방긏방긏 – *ніжно посміхатися* (아이가 엄마를 보면서 방긏방긏거렸다. – *Дитина, побачивши маму, ніжно посміхнулася.*); 쫑긏쫑긏 – *слухати дуже уважно, на всі вуха, прислуховуватися* (쥐가 놀라 두 귀를 쫑긏쫑긏거렸다 – *Миша бігала, уважно прислуховуючись до всього*).

З прикладів стає зрозуміло, що суфікс -거리다, приєднуючись до кореня ономатопеїчного слова утворює дієслово.

2. Суфікс **-대다**. Цей суфікс, на відміну від **-거리다**, зрідка використовується в усному мовленні, а його використання в художніх текстах – це явище стилістичне, а не словотвірне, причому **-대다** як словотвірний засіб є рівнозначним **-거리다** і в усіх випадках у відповідних дієсловах вони взаємозамінні. Але відмінності все ж таки є. У значенні дієслів на **-대다** прослідковується модально-стилістичний відтінок інтенсивності дії. Наприклад, **나불나불** – *говорити багато і швидко* (**그 사람은 한시도 입을 다물지 않고 나불나불댄다** – *Він ні на секунду не стуляє рота, говорить багато і швидко.*).

3. Суфікс **-하다**. Як ми відзначали вище, за допомогою цього суфікса прислівник, що виражає руховий образ, переходить у дієслово, а прислівник, що позначає якість, – у прикметник. Ми погоджуємося із думкою, що від образних прислівників за допомогою **-하다** можуть бути утворені як дієслова, так і прикметники. Ономатопείчні слова у подвоєному вигляді можуть оформлюватися закінченням **-하다**. Наприклад, **오손도손** – *мирно, дружно* (**우리는 같은 반친구와 오손도손하다** – *Ми з однокласниками дружні*); **허겁지겁** – *поспіхом, квапливо, швидко* (**퇴근 시간에 종업원은 일 허겁지겁했다** – *До кінця робочого дня службовці швидко виконали свою роботу*); **티격태격** – *сперечатися, обговорювати, розглядати* (**시시한 것을 가지고 티격태격한다** – *сперечатися через пустощі*); **꿀꿀** – *рох-рох* (**돼지가 꿀꿀한다** – *Свиня рохкає*); **생생** – *свіжо, ясно* (**그것이 머리속에 생생하게 떠오른다.** – *Це дуже яскраво впливає у пам'яті*); **뻘뻘** – *жорстка, тверда* (**말의 머리가락이 너무 뻘뻘하다**

– Грива в коня дуже жорстка); **털털** – просто, покiрно, терпимо (난 털털하게 산다 – Я живу просто).

4. Суфікс **-이다**. Ми, погоджуючись із Г.А. Паком [141, с. 11], вважаємо, що суфікс **-이다** – має значення як однократності, так і багатократності дії. За цією моделлю дієслова утворюються від обмеженої кількості ономатопейчних основ. Наприклад, **달싸이다** – підстрибувати, підскакувати (про предмет), **딸싸이다** – дзвінко підстрибувати (про предмет), **뒤적이다** – перевертатися з боку на бік, **뒤척이다** – перелистувати, **할떡이다** – прискорено дихати, **할떡이다** – важко дихати, **헤적이다** – ворушити, розгрібати руками [180, с. 29].

Отже, проведений аналіз показав, що в структурі ономатопейчного слова у сучасній корейській мові можна виокремити корінь і суфікс. Корейській ономатопейчній лексиці властива велика кількість способів варіювання відтінків значення у плані структури. Це досягається головню шляхом додавання додаткового кореня або шляхом приєднання різних суфіксів.

Структура корейського ономатопа безпосередньо пов'язана із морфологічними особливостями такої лексики.

3.2. Морфологічні особливості ономатопейчної лексики сучасної корейської мови

Звуконаслідувальна лексика у сучасній корейській мові розглядається у різних граматичних класах слів. Звуконаслідування можуть субстантуватися й використовуватися у функції підмета, додатка й особливо часто присудка.

Наприклад: 개가 멍멍 소리를 내면서 낯선 사람을 공격하기 시작했다 – Собака загавкав і почав нападати на незнайомця.

З морфологічної точки зору, звуконаслідування можна поділити на кореневі, номінативні й на похідні основи. У корейській мові оноματοпейчні слова поділяють на прості й складні. Прості звуконаслідування складаються з одного складу, складні утворюються шляхом повтору двох або більше складів. Наприклад, 부웅, 팡, 에취, 번쩍, 싸악, 덩, 쿵 – прості, 꿀꿀, 남남, 등등, 멍멍, 빵빵, 삐걱삐걱, 씹씹, 두벅두벅 – складні.

Варто відзначити, що у корейській мові складна (подвоєна) форма є основною. Усі фонетичні та морфологічні зміни відбуваються саме в цих формах.

Складні звуконаслідувальні слова корейської мови можна поділити на такі групи:

1. Повністю подвоєні прості слова, напр.: 꿀꿀, 빵빵, 남남, 삐걱삐걱.
2. Частково подвоєні складні слова, напр.: 갈팡-질팡;
3. Повністю подвоєні складні слова, напр.: 쓱쓱-쌉쌉.

За формою й складом компонентів складні слова у корейській мові поділяються на:

- 1) Чисті, або недеформовані, повтори. У них не відбулося ніяких фонетичних змін, пор.: 엉엉, 졸졸, 출렁출렁, 꿀꿀, 드르렁드르렁, 땅땅, 바삭바삭, 보글보글, 새근새근, 야옹야옹. Форма повторюваних абсолютно однакових звуків називається повним подвоєнням.
- 2) Деформовані повтори, у яких змінюється один із звуків другого компонента, який постає як своєрідне відголосся, фонетичний варіант першого, наприклад, 칙칙-폭폭, 쓱쓱 - 쌉쌉, 후드득-

부드득, 갈팡-질팡. Форма частково повторюваних звуків називається частковим подвоєнням.

У сучасній корейській мові складна форма здебільшого є основною. Складні звуконаслідувальні слова корейської мови можна поділити на декілька груп:

Першу групу формують повністю подвоєні форми, напр.: 달각달각 – стукіт, лязкіт, 강충강충 – стриб-стриб, 방긋방긋 – ніжно посміхатися, 탕탕 – шум, гуркіт. У цьому разі складники виступають як самостійні і як основа беруть участь у творенні похідного слова, напр.: 토끼가 강충강충 뛴다 – заєць підстрибує, де 강충거리다 – стрибати; 힐끔거리다 – поглядати скося. Кожен із складників функціонує як змістовий показник. Такі звуконаслідування можна назвати повністю подвоєним складним словом.

Друга група охоплює слова з часткове подвоєною формою, напр.: 성긋성긋 – розквітнути посмішкою, 새큰새큰 – гіркувато-солодкий, 올근 올근거리다 – жувати то одним, то іншим боком. Тут складники “싱긋/빙긋” мають самостійний характер і як основа беруть участь у процесі творення похідного слова. Також вони можуть використовуватися окремо в реченні як самостійне слово, пор.: 아가씨가 나를 보고 성긋 웃는다 – Дівчина, дивлячись на мене, розквітла посмішкою. Такі ономотопейчні слова називають частково подвоєними складними словами.

Третя група структурована лексемами із частковим подвоєнням простих слів, напр.: 오손도손 – по-товариськи, мирно, лагідно, 웅기총기 – нерівно, 비비배배 – спів жайворонка. Таке подвоєння також становить собою часткове подвоєння форми, але у формі цих слів неможливо виокремити головний

складник, напр.: 오손, 도손, 옹기, 종기. Наведені приклади свідчать, що жоден з елементів не є самостійним.

Четверту групу складають повністю подвоєні прості слова, напр.: 뭉게뭉게 – *клубочитися, валувати*, 절게절게 – *шкутьильгати*, 무럭무럭 – *швидко, стрімголов*, 주업주업 – *один за одним*, 꿀꿀 – *рохкати*. У цьому разі форма повністю подвоєна, але на відміну від попередніх прикладів неможливо встановити головний складник, тому що 뭉게, 절게, 무럭, 주업, 꿀 не є самостійним.

Не можемо залишити поза увагою такі морфологічні особливості ономатопеїчної лексики сучасної корейської мови, як стягнення основи і парні сполучення.

Стягнення основи видозмінює не лише структуру, а й значення ономатопа, надаючи йому відтінку прискореності дії. Виокремлюємо два типи стягнення основи ономатопа:

- 1) стягнення основи на межі кореня і нарощення, напр.:

흔드적 흔드적 – 흔득흔득;

흔드렁 흔드렁 – 흥덩흥덩.

- 2) випадіння середнього складу в трискладовій нарощеній основі:

깨지적깨지적 – 깨지적 – 깨적깨적.

Парні сполучення – це поєднання в одному слові двох різних коренів або основ. Залежно від поєднаних компонентів парні ономатопеїчні слова можуть утворюватися за такими моделями:

- 1) образна основа + образна основа, напр.: 아장아장, 바삭바삭;

- 2) звуконаслідування + звуконаслідування, напр.: 야옹야옹, 음매음매,

멍멍, 구구;

3) звуконаслідування + образна основа, напр.: 짹짹 지지귀다.

У складних ономатопеїчних словах розрізняють структурні елементи у вигляді приголосних звуків або закритих складів, що приєднуються до дієслівно-ад'єктивних коренів. Так, у слові **확근** кореневий елемент **화** образно передає поворот голови, а структурний елемент **근** – моментальне повернення голови у початкове положення. У такий спосіб ономатоп **확근확근** виражає образ дії *постійно обертатися назад*.

Образ, який передають складні ономатопи, розчленується на дві частини, кожна з яких відповідно виражена двома різними структурними елементами. Самостійно або у вигляді повторів структурні елементи не функціонують, вони набувають значення лише в поєднанні з конкретним коренем, створюючи з ним єдність, так звану нарощену основу ономатопеїчного слова.

У корейській ономатопеїчній лексиці нараховують більше двадцяти таких структурних елементів, які вносять до значення основи найрізноманітніші семантичні відтінки [240; 252; 108; 247; 270].

Нарощена основа ономатопеїчного слова виражає більш складний образ, ніж ця сама основа, але без нарощення. Пор.: **화** – образ кружляння, а **확** – враження від предмета, що швидко промайнув, **확근확근** – постійно обертатися назад (образ дії) [180, с. 24].

Нарощення кореня призводить до видозміни звучання в ономатопеїчних словах, наприклад, **씩씩** – звуконаслідування уривчастого сопіння, але **씨근씨근** – звуконаслідування протяжного сопінням [180, с. 25].

Однією з важливих характеристик ономатопеїчної лексики корейської мови є її участь у словоутворенні. Шляхом додавання різних афіксів ономатопи суттєво збагачують словотвірну базу дієслова, пор.: **증얼 증얼거리다** –

бубоніти (пробубоніти, забубоніти); 야옹야옹 울다 – нявкати (нявкання, занявкати, понявкати); 코김을 횡횡 내뿜다 – фиркати (фиркун, нафиркати)

тощо. Пор.:

멍멍 – 멍멍거리다-멍멍지르다 – 멍멍이다;

싱글싱글 – 싱글거리고 벙글거라는꼴, 싱글벙글합니다;

개굴개굴 – 개굴개굴 거리다, 개굴개굴 지르다.

У корейській мові звуконаслідувальні слова беруть участь у словоутворенні всіх основних частин мови: іменників, дієслів, прикметників і прислівників. Зазначимо, що від одинарної неодноскладової основи утворюються іменники, прислівники, а також дієслова на -거리다, -대다, -이다.

За допомогою службового слова “하다” утворюються дієслова і прикметники, як від одинарної, так і від редукованої основи. Односкладова основа включається до словоутворення, як правило, у формі повтору.

Словотворення звуконаслідувальних дієслів відбувається за допомогою специфічних суфіксів “-거리다, -이다”. Словотворення інших частин мови здійснюється за допомогою звичайних суфіксів і службових слів.

У спеціальній літературі з корейстики про характер словотворчих елементів “-거리다” і “-대다” детально писали дослідники О. О. Холодович [178], Г. Рамстед [149], Лі Кє Ок [250; 251], Джо Чанг Кю [236; 237], Пак Тонг Кін [266; 267; 268].

Уводячи для “-거리다” і “-대다”, а також деяких інших термін “словотвірний суфікс”, О. О. Холодович дає останньому назву суфікс-словоутворення, що має форму або вид слова [178, с. 28]. Від суфікса він відрізняється тим, що має властивість розпадатися на частини: як мінімум, корінь і закінчення. Серед суфіксів, які приєднуються до складників

ономатопеїчних слів, найпродуктивнішими є -거리다, напр.: *씩씩거리다* – *сопти, пихкати*, *가물거리다* – *мерехтіти, блимати*, *가우똥거리다* – *хитатися з боку в бік*, *거들먹거리다* – *дерти носа*, *나팔거리다* – *майоріти*, *빨빨거리다* – *обливатися водою*.

Однак відомі фонологічні й семантичні обмеження приєднання -거이다. Семантичне обмеження пов'язане з обов'язковістю подвоєння та тривалості. Фонологічне обмеження полягає в тому, що останній склад повинен бути закритим. Тобто складовий елемент повинен бути з останнім складом, що закритий, і мати семантичну характеристику повторюваності та тривалості.

Суфікс -대다 також є продуктивним. В основному умови обмеження основ, що приєднуються до -대다, збігаються з вимогами, які висуваються до приєднання суфікса -거리다.

Суфікс -대다 хоча й не має такої продуктивності, як -거리다 і має інші характеристики, але, приєднуючись до основи ономатопеїчного слова, утворює дієслово, наприклад, *갈강이다* – *сильно хропiti*, *거들먹이다* – *дерти носа*, *자знаватися*, *글경이다* – *голосно хрипіти*, *꼼짝이다* – *ледве рухатися*. У наведених прикладах -이다 приєднується до ономатопеїчних слів, у яких останній складник – це м'який приголосний. У більшості основ, що приєднуються до -이다, останній склад закінчується на “ㄱ, ㅍ”.

Суфікс -하다” на відміну від суфіксів -거리다, -대다, -이다 приєднується до власне ономатопеїчного слова. Основа, яка утворюється за допомогою -하다, здебільшого має подвоєну форму.

У корейській мові для словотворення прикметника беруть участь такі суфікси, як -스럽다, -맞다, -하다. Уважається, що найпродуктивнішим серед них є -스럽다 [265; 234; 261; 281]. Продуктивність -스럽다 і на сьогодні постійно збільшується, наприклад, з'являються такі слова, як 가랑스럽다 – *здаватися неохайним*, 곰상스럽다 – *здаватися люб'язним*, 수력스럽다 – *здаватися життєрадісним*, 개걸스럽다 – *здаватися ненажерливим*, 게걸스럽다 – *здаватися незадоволеним*.

Цікавим, на нашу думку, є те, що зміст ономатопеїчного слова і похідного слова від “-스럽다” на основі його складника дещо відрізняються, оскільки останнє набуває негативного забарвлення.

Наведемо приклади приєднання складових елементів ономатопеїчного слова до суфікса “-맞다”: 가랑맞다 – *неохайний*, 능글맞다 – *дуже хитрий, підступний*, 정들맞다 – *огидний*. З наведених прикладів стає зрозуміло, що значення суфікса -맞다 впливає на ономатопеїчне слово, утворюючи новий зміст, який, як правило, стосується поведінки або зовнішнього вигляду людини. У такій ролі суфікс -맞다 не може вживатися разом з ввічливою формою невідмінюваних частин мови.

Суфікси -오 і -히 утворюють прислівники за допомогою складника ономатопеїчного слова. Вони надзвичайно продуктивні у сучасній корейській мові [243, с. 29; 277, с. 125].

Суфікс -오 приєднується до різних основ, наприклад, 거뿃, 거뿃거뿃 – *злегка*, 나직/나직이 – *упівголосу, тихо*, 수복이/수복수복이 – *густо, довго*. Похідний прислівник в основному виражає модальне значення.

Основами, що можуть приєднуватися до суфікса -히 постають оноματοпеїчні слова або складові елементи, напр.: 가벼히/가벼히가벼히 – *легко*, *невагомо*, 차근히/차근차근히 – *уважно*, *акуратно*, 너슬너슬히 – *пухнасто*, 뚱뚱히 – *повно*, 사근사근히 – *м'яко*, *привітно*, 구부정히 – *зігнуто*, 녹신히 – *м'яко*, *мляво*.

Похідні прислівники на основі -이 і -히 особливо не відрізняються один від одного. Вони схожі як з погляду їх морфологічної реалізації, так і з боку семантичного наповнення. Вони відрізняються лише фонологічними обмеженнями основ, до яких приєднуються суфікси. У разі приєднання суфікса -이 останній склад основи повинен бути закритим на “ㄱ, ㅋ”, а з суфіксом -히 останній склад повинен закінчуватися на приголосні “ㄴ, ㄹ, ㅁ, ㅇ”.

Для утворення оноματοпеїчних іменників у сучасній корейській мові можна виокремити такі продуктивні суфікси: -이, -뱅이, -장이, 소.

Розглянемо приклади іменників, що утворені за схемою “оноματοпеїчне слово + суфікс -이: 맹꽁이 – *жаба*, 귀뚜라미 – *коник*, 기러기 – *дикий гусак*, 꾀꼬리 – *іволга*, 매미 – *цикада*, 부엉이 – *сова*, 버꾸기 – *зозуля*. Як засвідчують приклади, приєднання зазначеного вище суфікса до основи дає в результаті назву тварини, птаха або комахи. Проте похідні іменники можуть позначати не лише тварину (птаха, комаху), але й предмет, наприклад, 흔들이 – *маятник годинника*.

Суфікс -질 також продуктивний, але на відміну від -이 утворює слова із негативним відтінком значення, наприклад, 더듬질 – *підлецування*, 뒤적질 – *нишпорити*, *пошук*, 버둥질 – *ворсатися*, 해작질 – *тикання*, *звертання на “ти”*.

Суфікси *-패, -뱅이, -장이, -소리* є непродуктивними для утворення іменників. За їх допомогою утворюється невелика кількість іменників, пор.: *꼴렁패* – *нікчемна, пуста людина*, *뚱뚱보* – *товстун*, *얼렁쇠* – *нероба, підлабузник*.

Аналіз ономатопеїчної лексики сучасної корейської мови дав змогу виявити властиві їй морфологічні особливості, а також з'ясувати, що зміна структури ономатопа часто призводить не тільки до змін фоносемантичної структури.

3.3. Семантичні особливості та роль ономатопеїчної лексики сучасної корейської мови

Ономатопеїчна лексика відрізняється від звичайної не лише своїми формально-граматичними особливостями, але й семантикою. Звичайна лексика за винятком власних імен і власних займенників, означає поняття, натомість звуконаслідувальні та образонаслідувальні слова позначають образ предмета [180, с. 31].

Дослідник звуконаслідувальної лексики бурятської мови Л.Д. Шагдаров звертає увагу на те, що узагальнювальна сила такої лексики надзвичайно мала, оскільки звуконаслідувальні слова вирізняються конкретністю свого значення. Такі лексеми використовуються для відтворення ознак нечисленних, одиничних предметів та їхніх зовнішніх якостей, доступних в основному для зору й дотику. Якщо звичайне слово “кривий, зігнутий” може використовуватися для характеристики всіх “кривих” предметів, то образонаслідувальному слову не властиве таке широке використання [185, с. 124].

У звуконаслідувальній та образонаслідувальній лексиці сучасної корейської мови узагальнення ґрунтується на виокремленні й об'єднанні найбільш яскравих, зовнішніх, але не суттєвих для позначуваного предмета ознак, унаслідок чого ономатопеїчна лексика не може експлікувати сутність

речей, предметів. Наприклад, загальне поняття *가다* – *ходити*, а є лише його зовнішні прояви: *비슬비슬* – *йти похитуючись, без сил, поволі* (*나는 어찌 부끄러워서 비슬비슬해 갔다* – *Я чомусь розгубився і пішов похитуючись*); *성큼성큼* – *ходити підстрибуючи; йти жваво, підстрибуючи, енергійно* (*그녀는 아이를 번쩍 안아 들고 성큼성큼 계단을 올라갔다* – *Вона взяла дитину й жваво піднялася сходами.*). Якщо у дієслові *가다* – *йти, ходити, їздити, їхати* немає жодних указівок на те, що ця дія стосується певного предмета, наприклад, людини, коня, автомобіля, потяга, то у звуконаслідувальній та образонаслідувальній лексиці дія стосується певного предмета або звука [180, с. 31].

Звуконаслідувальні та образонаслідувальні слова передають усі зовнішні вияви внутрішнього переживання людини, які віддзеркалюються в словах, миміці обличчя, жестикуляції, позі, ході й інших рухах людини, напр.: *그는 술을 너무 취해서 아장아장 거렸다* – *Він був дуже напідпитку і йшов похитуючись, ледве пересуваючи ноги*, де ономатоп *아장아장* – передає образ невпевненої ходи із похитуванням з боку в бік.

У словах, що позначають поняття, образ, який надається для сприйняття у його цілісності завдяки абстрагуючій роботі мислення, розкладений на окремі складники: на річ, її якість, діяльність та ін. Натомість в ономатопеїчній лексиці образи виражаються так, як вони представлені в чуттєвій уяві.

Отже, ономатопеїчна лексика сучасної корейської мови слугує для номінації різноманітних зорових та образних уявлень (якостей), отриманих унаслідок слухового, зорового та чуттєвого сприйняття.

Доведено, що ономатопеїчна лексика означає поняття й уявлення, найбільш тісно пов'язані з безпосередніми зоровими, слуховими, дотиковими

враженнями й душевними переживаннями. Порівняно з іншими розрядами слів така лексика має найменшу узагальненість й абстрактність. Вона віддзеркалює в мовленні конкретно-образні характеристики предметів і дій, що надаються безпосередньо нашими органами відчуттів. Така лексика має властивість змальовувати дії предметів або предмет у дії [4, с. 156].

Фінський мовознавець Л. Хакулінен, який називає звуконаслідувальну лексику описовими, або дискриптивними словами, також відзначає її чуттєвий початок. На його думку, такі слова подібні до музики в тому розумінні, що при утворенні значення велику роль у них відіграє почуття, тонкі художні відмінності відтінків чуттєвого сприйняття, а не логічне вираження сутності поняття [177, с. 54].

Загальним для всіх визначень природи ономотопеїчної лексики є те, що протягом багатьох років у лінгвістиці склалося твердження, відповідно до якого звуконаслідувальні й образонаслідувальні слова пов'язані з чуттєвою сходинкою пізнання. Такі слова відображають образ предмета, дають його картинку, уявлення про нього. Саме з цим пов'язане їх переважне використання в художній літературі й живому повсякденному мовленні [180, с. 3].

У статті Б.С. Цидипова, яку присвячено образонаслідувальній лексиці сучасної корейської мови, знаходимо підтвердження вищевикладеному. Автор зазначає, що для розв'язання основного завдання мовця – донести зміст висловлення, створюючи конкретну картину, намагаючись зачепити почуття, найбільше підходить ономотопеїчна лексика загалом і образонаслідувальні слова зокрема. Саме вони допомагають уявити детальну й реалістичну картину [181, с. 146].

Наочно він пропонує представити це у вигляді вірша:

송알송알 쌀 앞에 은구슬

조롱조롱 거미 줄에 옥구슬

대롱대롱 풀잎마다 총총
 방긋 웃는 꽃잎마다 송송송
 고이고이 오색실에 꺾어서
 달빛 새는 창문가에 두라고
 포스포슬 구슬비는 종일
 에쁜 구슬 맺히면서 솔솔솔

*Гладенькі краплі срібної роси на пелюстках рису,
 І на павутинні, ніби дорогоцінне каміння, виблискують.*

На кожній травинці сяють зірки,

А на бутонах, що розпустилися, – ніжні краплі.

На підвіконні – золотинки місячного світла на різнокольорових нитках:

Увесь день йде бісерний дощ [там само, с. 146-147].

Розглянемо детально ономатопійну лексику, яку використав автор у цьому вірші. Так, **송알송알** – велика кількість маленьких крапель, **조롱조롱** – на листочку висять краплі, **대롱대롱** – краплі злегка похитуються, **총총** – чітко видно сяяння зірок, **방긋** – мило посміхатися (без сміху), **송송송** – розрізаний на мілкі шматочки м'який предмет, **고이|고이** – красиво, спокійно, благородно, **포슬포슬** – дощ йде рідко і маленькими краплями.

За допомогою цих ономатопів автор створює картинку цілого дня, протягом якого йде дрібний дощик. Зранку при світлі дня ми можемо побачити краплини срібної роси, далі – усюди сяючі краплі дощу. А коли настає ніч, під місячним сяйвом краплі перетворюються на крупинки золота. Звернімо увагу на ще один вірш:

낮에 나온 반달은 하얀 반달은
 햇님이 신다버린 신짝인가요
 우리 아기 아장아장 걸음 배울 때
 한짝 발에 딸각딸각 신켜줬으면

*Напівмісяць, білий напівмісяць з'явився вдень.
 Невже це старий черевичок, що викинуло сонце?
 Коли наша дитинка починала ходити – топ-топ,
 Хотілося надягти на її ніжку цей черевичок.*

아장아장 – образ, коли маленька людина або тварина йде повільно
 перевальцем, 딸각딸각 – 1) звук, що видається, коли предмети стукаються
 один об один; 2) звук, що можна почути, коли людина ходить у дерев'яних
 черевичках.

Цей вірш дає нам змогу уявити малюка, який тільки-но навчився ходити.
 Він кумедно перевалюється з ноги на ногу так, що хочеться вдягти йому
 дерев'яні черевички, які цокають. Розглянемо іще один дитячий вірш:

동실동실

하늘에 뭉게구름이 동실동실
 커다란 풍선도 동실동실
 바다에 돛단배가 동실동실
 끼룩룩 물새들도 동실동실
 하늘이랑 바다랑 참 닮았네

По небу неквапливо пливуть хмарки,

*Й величезні кулі пливуть.
А на морі повільно пливуть кораблі,
Й гуси з качками плавають також.
Небо і море дуже схожі.*

У цьому вірші образонаслідувальне слово **등실등실** означає *повільно, легко, неквапливо, спокійно вільно* (коли мова йде про маленькі речі та предмети).

Отже, оноματοпеїчну лексику широко використовують у художніх творах. Основна, загальна, специфічна риса художнього мовлення – це художня образна конкретизація. Незважаючи на величезну кількість способів її досягнення, особливе місце належить звуконаслідувальним та образонаслідувальним словам як виразникам образності й експресії. Вони створюють можливість активізації читацької уяви. Особливо часто такі слова використовують поети, оскільки вони дають змогу уявити цілісну картинку.

Така лексика за стилістичним призначенням дуже схожа на метафору. І метафора, і оноματοпеїчна лексика створюють образ, картину предмета і в їх сприйнятті велику роль відіграє уява. Проте метафоричні переносення суттєво відрізняються від звуконаслідувальних та образонаслідувальних слів, тому що метафори використовуються для того, щоб зробити загальне більш конкретним, вони слугують засобами подолання узагальнення і абстрактності [180, с. 36]. Метафора, як і інші тропи, – це слово, якому притаманне нестійке, тимчасове значення. Достатньо це слово ізолювати, відірвати від інших, і воно втрачає своє образне значення, припиняє бути тропом і позначає визначене поняття. Оноματοпеїчна лексика ж навпаки, сама по собі є конкретною, образною. Тим не менш між нею, метафорою і внутрішньою формою слова існує тісний зв'язок [185, с. 139].

Ємність оноματοпеїчної лексики відзначає й корейський дослідник Кім Хонг Пом, який вважає, що звуконаслідувальні і образонаслідувальні слова можуть виражати, на кшталт китайських ієрогліфів, певний прихований зміст [233, с. 54].

Російський дослідник образонаслідувальної лексики сучасної корейської мови Б.С. Цидипов також звертає увагу на те, що цю особливість досліджуваного лексичного шару широко використовують журналісти у назвах газетних статей [181, с. 147]. Цілком зрозуміло, що звуконаслідувальні та образонаслідувальні слова у назвах газетних статей є ефективними, оскільки вони містять основний зміст статті. Дійсно, такі назви повинні бути короткими, лаконічними, ємними, щоб читач мав змогу зрозуміти приблизний зміст статті. Дослідник пропонує побачити це на прикладах назв газетних статей:

밝아진 공무원 ... 미원인도 «방긋» (대한매일, 2010.10.31) – *“Викриття чиновника: народ задоволений”*, де 방긋 – *мило посміхається*.

귀성길대체로 «포근» (조선일보, 2013.05.01) – *“Завжди приємно повертатися додому”* (досл. *Дорога додому завжди приємна, м’яка*), де 포근 – *тепло, ніжно, м’яко*, 포근한 겨울 – *тепла зима*.

분당전철환승주차장 «텅텅» (조선일보, 2015.08.12) – *“Електричка на Пундан: транзитні зупинки цілком порожні”*, де 텅텅 – *пусто, тихо, безлюдно*.

대회일정종일 «삐걱» (조선일보, 2012.08.16) – *“Графік змагань затверджений з труднощами”*, де 삐걱 – *скрип* (звук, який утворюється при терті важкими предметами).

벤츠 BMW «따끈따끈»한 경쟁 (조선일보, 2015.05.01) – *“Mercedes і BMW: економічна війна”* (про жорстоку конкурентну боротьбу між

автовиробниками), де *따끈따끈* – *достатньо гарячий* [наведено за Б.С. Цидиповим, с. 147].

Отже, завдяки ономотопеїчній лексиці і образонаслідувальним словам ми маємо змогу відтворити у своїй уяві те, про що йдеться в тексті. Така лексика дуже часто використовується у поетичних та прозових творах для найменших читачів. Це пояснюється тим, що в дитячому віці перевагу має образне мислення. Розглянемо декілька прикладів віршиків для діток:

썉썉썉

아기참새는 수다쟁이

배고프다고 썉썉

같이 놀자고 썉썉

화났다고 썉썉

안아달라고 썉썉썉

온 종일 재잘대는

내 동생 같아.

“Цвірінь-цвірінь, цвірінь-цвірінь”

Горобчик каже: “Цвірінь-цвірінь”.

“Цвірінь-цвірінь” – хочу їсти.

“Цвірінь-цвірінь” – хочу грати,

“Цвірінь-цвірінь” – я незадоволений,

“Цвірінь-цвірінь” – обійми мене.

Цвірінькає цілий день –

Зовсім як мій братик!

성큼성큼

두루미야

길쭉길쭉 날씬한 다리로

자그마한 참새들이
 종종종 따라가보지만
 성큼성큼, 성큼성큼
 두루미는 벌써 저만치가버렸네.

싱글빙글

엄마는 싱글싱글

아빠는 빙글빙글

Гей, довгоногий журавель,

Куди ти йдеш?

Крихітні горобці за тобою

Стриб-стриб, стриб-стриб.

Але довгоногого журавля вже й слід простиг,

Не догнати його їм [181, с. 147].

Розглянувши семантичні особливості і роль оноματοпеїчної лексики у сучасному корейському мовленні вважаємо за потрібне повернутися до класифікації [180, с. 41-45]. Фактичний матеріал уможливорює поділити всі оноματοпеїчні слова на чотири основні групи за семантичними ознаками:

1. Оноματοпеїчні слова, що позначають життя людини, її фізичні особливості.

У свою чергу, ця група поділяється на такі підгрупи:

- а) життя людини, її робота, взаємини з іншими людьми, хоббі та ін.

Таблиця 3.1

거드럭거드럭	<i>Поводити себе зверхньо, зарозуміло, зухвало, демонстративно.</i>
사장이 사무실로 거드럭거드럭 거리며 들어갔다	<i>Голова зайшов до офісу із зарозумілим виглядом.</i>
쌀쌀	<i>Поводити себе безсердечно,</i>

그 여자는 찾아온 손님을 쌀쌀하게 대했다	<i>недружньо, неповажливо, зухвало, безцеремонно. Офіціантка холодно зверталася до клієнтів.</i>
집적집적	<i>1) постійно втручатися в які-небудь справи, заважати; 2) дратувати кого- небудь своїми словами або справами. Він постійно втручався в справи інших і отримав за це на горіхи. Злий хлопчик постійно дратував своїх однокласників.</i>
그는 남의 일에 함부로 집적집적 하다가 수모를 받았다	
집곳은 아이가 동부한테 집적집적 거렸다	
알랑알랑	<i>Лестити, догоджати, кому-небудь. Новачок постійно намагався догодити керівництву.</i>
신입 사원이 알랑알랑 상관의 호감을 사려고 애를 썼다	

б) фізичні дані людини: побудова тіла, обличчя, вираз обличчя, очей, кроки, рухи кінцівками, та ін.

Таблиця 3.2

뒤룩뒤룩	<i>1) гладкий, товстий, той, хто страждає від ожиріння; 2) йти повільно, ледь-ледь рухатися. Останнім часом часто можна побачити людей, що страждають від ожиріння.</i>
요즈음 뒤룩뒤룩 살이 찌는 사람이 많이 볼 수 있습니다	
성큼성큼	<i>Ходити підстрибуючи,</i>

그는 이이를 번쩍 안아 들고 성큼성큼 계단을 올라갔다	<i>підстрибуючою ходою, жваво. Несподівано вона схопила дитину на руки й жваво піднялася сходами.</i>
부석부석	<i>Злегка припухлий. Його обличчя було злегка припухлим після застуди.</i>
감기를 앓고 나더니 그는 얼굴이 부석부석 부었다	
통통	<i>Пухлий, гладкий, припухлий. Вона довго спала, тому її очі виглядали припухло.</i>
소녀는 잠을 많이 자서 눈두덩이가 통통 부었다	

2. Звуконаслідувальні слова, що виражають внутрішні почуття і відчуття, а також душевний стан людини: зорові, слухові, нюхові, смакові та тактильні відчуття.

Таблиця 3.3

둘레둘레	<i>Дивитися навкруги, озиратися, дивитися на щось здивовано. Перед тим, як купити будинок, він обійшов його увесь і ретельно оглянув.</i>
그는 집을 사기로 결정하기 전에 집을 둘레둘레 살펴보았다	
와글와글	<i>Голосний шум, крик; голосно, гамірно. В аудиторії було гамірно від студентів.</i>
교실에서 학생들이 와글와글 떠들었다	
까닥까닥	<i>1) жорстка, суха шкіра; 2) злегка повертати голову в різні боки.</i>
한영은 오른쪽으로 머리를 돌고	

원가를 찾는듯이 까닥까닥 머리를 움직이었다	<i>Ханійонг повернув голову праворуч, і начебто шукаючи щось, почав крутити нею з боку в бік</i>
싱글벙글	<i>Широка, приємна посмішка. Дідусь, який не мав ні копійки, стояв поряд з хлопчиком і, роздивляючись грушеве дерево, широко посміхався.</i>
걸인 할아버지는 소년의 곁에 서서 배나무를 바라보며 싱글벙글 웃었습니다	

3. Звукосимволічні слова на позначення природних явищ.

Таблиця 3.4

가물가물	<i>1) Мерехкотіння, мерехтіння; 2) той, що хитається, тремтливий, мерехтливий. Він повернувся до згасаючого полум'я і знову розпалив його.</i>
모닥불가로 돌아온 그는 가물가물 사그라드는 불을 되살렸다	
우지직우지직	<i>Образ, коли вологі гілки горять у вогні. Вологі гілки зашипіли у вогні.</i>
나뭇가지가 우지직우지직 불에 탔다	
바지지바지지	<i>З тріском. Сухе гілля тріщало у вогні.</i>
마른 짚이 바지지바지지 불에 탔다	

4. Звуконаслідувальні слова.

Таблиця 3.5

비베쫑	<i>Кукуріку (півень)</i>
-----	--------------------------

위잉위잉	<i>Звук від мотору літака</i>
콜록콜록	<i>Кхе-кхе (про кашель)</i>
엉엉	<i>Уа-уа (про плач дитини)</i>

Наведені приклади свідчать, наскільки важко перекладати звуко-символічну лексику на іншу мову [180, с. 45].

Ономатопейчна лексика загалом і сучасної корейської мови зокрема пов'язана з чуттєвою сходинкою пізнання. Така лексика передає образ предмета, а також допомагає уявити чітку картину про його дії. Ці семантичні особливості ономатопів широко використовують письменники і поети, створюючи об'ємні картини-описи предметів, людей, тварин, птахів тощо. Тим самим автори досягають створення цілком чітких, конкретних образів у адресата.

3.4. Основні дериваційні моделі корейської ономатопеї

Ономатопея у сучасній корейській мові представлена звуконаслідувальними та образонаслідувальними словами. Для ономатопів будь-якої мови, у тому числі й корейської, характерні різні дериваційні моделі. У наступних підпунктах ми детально розглянемо основні дериваційні моделі, притаманні сучасній корейській мові.

3.4.1. Редуплікація як основний спосіб утворення ономатопів сучасної корейської мови

Повтор, або редуплікація, – одне з найпоширеніших мовних явищ і водночас одна з яскравих рис аглютинативних мов загалом [96, с. 72]. Як ми вже зазначали раніше (див. Розділ 3, підрозділи 3.1., 3.2.), для структури більшості ономатопів корейської мови характерним є редуплікація основи.

У сучасній корейській мові редуплікація представлена широким спектром структурних типів, які відповідають загальнолінгвістичному поділу повторів на повні та часткові.

Повноий повтор у системі оноματοпеїчних слів передбачає, що одна одиниця може повторюватися двічі. При частковому повторі до вихідної одиниці додається її фонетична модифікація – редуплікатор, яка разом з вихідною одиницею утворює нове оноματοпеїчне слово. Потрібно зазначити, що в корейській мові більшість становлять слова, що складаються з двох складів (58 % від загальної кількості залучених до дослідження оноματοпів). Наше дослідження також підтвердило спостереження корейських лінгвістів, що слів з повністю повторюваною основою більше, ніж слів з частково повторюваною основою. Аналіз фактичного матеріалу засвідчив, що такі оноματοпеїчні слова становлять 67 % від загальної кількості залучених до дослідження оноματοпів.

Детальний аналіз корейських оноματοпеїчних слів за способом творення наведений у праці В.В. Лебедевої [100]. Авторка розподіляє всі оноματοпеїчні слова за сімома групами, а саме:

1. Ономатопи, у яких дублюється один склад, напр.: 벌벌 [pol-pol] – *дрижати, як осиковий листок*; 살살 [swal-swal] – *текти великим потоком, сипатися з тріском, шумом, дуже голосно*; 착착 [ch'ak-ch'ak] – *спокійно, холонокровно, ефектно*. У таких словах два склади повинні бути об'єднаними для того, щоб функціонувати як одне слово. Один склад такого слова окремо не має ніякого змісту.

2. Ономатопи, у яких дублюється двоскладова основа, наприклад, 꼬치|꼬치 [kkoch'i-kkoch'i] – *детально, ретельно*; 대롱대롱 [terong-terong] – *гойдатися, хитатися* (про предмет, що висить). Ці слова потребують повної редуплікації двох коренів. Один корінь окремо не може функціонувати як самостійне слово. Проте можна натрапити на слова, у яких об'єднано два

незалежних корені, що виражають стан, подію або явище, яке повторюється. Пор.: **반들반들** [pandŭl-pandŭl] – *гладкий і слизький*, **알랑알랑** [allang-allang] – *лестити кому-небудь, підлещуватися*, **쫄깃쫄깃** [jjolgit-jjolgit] – *жорсткий, липкий, клейкий*.

3. Ономатопи, у яких дублюється двоскладова основа зі зміненим першим складом, напр.: **알쏭달쏭** [alssong-dalssong] – *рябий, мутний, запутаний, неясний*. У першому складнику цього слова перший склад починається на голосний ㅏ [a], а в другому перший склад починається на приголосний ㄷ [d]; **올망졸망** [olmang-jolmang] – *неоднаковий, нерівний* – у першій частині цього слова перший склад починається на голосний ㅗ [o], а в другій – перший склад починається на приголосний ㅈ [j]; **우락부락** [urak-purak] – *буйний, дуже грубий, сміливий* – у першому складнику цього слова перший склад починається на голосний ㅜ [u], а у другій частині перший склад починається на приголосний ㅍ [p]. У таких словах звичайно один з двох складників не може використовуватися окремо, вони можуть функціонувати як слово тільки в сполученні один з одним.

4. Ономатопи, у яких дублюється трискладова основа, напр.: **꾸무럭꾸무럭** [kkumurók-kkumurók] – *в'яло, помалу, ліново*, **지근덕지근덕** [jigŭndók-jigŭndók] – *той, що дратує*. Кожна основа у таких словах може використовуватися окремо і функціонувати як незалежне слово.

5. Ономатопи, у яких дублюється трискладова основа і, подвоюючись, змінюється перший склад, напр.: **곤드레만드레** [kondŭre-mandŭre] – *дуже н'яний* – у процесі дублювання відбулася заміна першого складу ㄱ [kon] на

склад 만 [man]; 미주알고주알 [mijual-kojual] – *зацікавлено, допитливо* – дублювання зумовило заміну першого складу 미 [mi] на склад 고 [ko]; 앵그랑당그랑 [wengkŭran-dangkŭran] – *дзвеніти, дзень-дзень* – дублювання спричинило заміну першого складу 앵 [weng] на склад 당 [dang].

6. Ономатопи, у яких повторюється лише частина одного з компонентів, наприклад, у слові 어둠침침 [ódum-ch'im-ch'im] – *темний, похмурий* редуплікація відбувається лише в третьому складі 침 [ch'im]; у слові 시금떨떨 [shigŭm-ttól-ttól] – *кислий і терпкий* у складі 떨 [ttól]; у слові 두등실 [tu-dung-shil] – *ширяючи в повітрі* повторюється лише початок морфемі [dungshil] – елемент 두 [du]; в ономапі 푸드득 [p'u-dŭ-dŭk] – *хлоп* (про помах крил) частина редуплікованої морфемі 드 [du] вставляється між двома складами цієї морфемі. Такі форми важко вважати справжніми редуплікативними, проте їх розглядають як різновиди варіативних редуплікованих складних слів.

7. Ономатопи, у яких сполучуються різні склади, пор.: 얼렁뚱땅 [ólóngttungttang] – *нідступно, оманливо, як-небудь*; 흐리멍텅 [hŭrimóngt'óng] – *неясний, мутний, хмарний*; 엉망진창 [óngmangjinch'ang] – *хаотичний, сумбурний*. Такі слова можна вважати лише частковими редуплікативами [наведено за Лебедевою, с. 345-347].

У процесі детального розгляду трансформацій оноματοпеїчної лексики, спостережених В.В. Лебедевою, можемо помітити певні правила, за якими ці трансформації відбуваються, а саме:

- редуплікація початкового складу властива насамперед словам, які мають ідеофонічний характер;

- редуплікація кореня може відбуватися в більшості частин мови;
- подвоюватися може не лише корінь, але й основа, тобто корінь, ускладнений словотворчими морфемами.

Редуплікація в корейській мові виконує повний спектр фонетичних, лексико-семантичних, морфологічних, словотвірних та інших функцій. В основному ж редуплікація використовується в ономатопах корейської мови для варіювання відтінків лексичного значення.

Як бачимо, явище повтору, або редуплікації, у сучасній корейській мові є глибоко типовим і становить одну з найхарактерніших її ознак.

3.4.2. Фонетичні чергування як спосіб утворення нових відтінків значення ономотопеїчної лексики корейської мови

Значну увагу в лінгвістиці загалом і в корейській мові зокрема приділяють питанню чергування звуків в ономотопеїчній лексиці. Особливе чергування звуків – це своєрідний спосіб словотвору звуконаслідувальних та образонаслідувальних слів.

У російській лінгвістиці цією проблематикою займався О.О. Холодович. Цілком погоджуємося із його твердженням про те, що “звукосимволічні слова мають по два-три й більше синонімів, які відрізняються один від одного або приголосними (빙긋빙긋 і 뵙긋뵙긋), або голосними (빙글빙글 і 뵙글뵙글), або і тими й тими одночасно” [178, с. 191]. Такі синоніми, на думку автора, є неповними: вони відмінні інтенсивністю ознаки або образу, які вони виражають [там само, с. 192]. Зміна приголосного, а це здебільшого перехід слабкого в сильний, довгий (ㄱ в ㄲ, ㄷ в ㄸ та ін.), робить ознаку більш інтенсивною. Зміни в голосних надають ознакам більшої інтенсивності або впливають на ступінь її вияву. Відкриті голосні ㅏ, ㅑ виражають менш інтенсивну ознаку, ніж закриті ㅓ, ㅕ, ㅣ, ㅜ.

Ю.М. Мазур зазначає, що звуконаслідувальні слова здатні до чергування голосних та приголосних, завдяки чому вони можуть передавати різні відтінки ознак та образів [112, с. 59].

Чергування голосних. У корейському мовознавстві метод фоносемантичного аналізу використовує Лі Ік Соп, який звертає увагу на те, що для корейської мови характерне чергування голосних, яке відповідає опозиції ян (світлі) та інь (темні) голосні. Так звані світлі голосні символізують щось “світле, легке, ясне, маленьке, невелике, тонке, сильне, швидке, молоде”. Темні приголосні пов’язуються з такими ознаками, як “темний, важкий, похмурий, великий, огрядний, слабкий, повільний, старий” [108, стр. 169]. Така класифікація голосних видається нам релевантною для дослідження. Це підтверджується й дослідженнями відомого корейста Л.Р. Концевича, який зазначає, що наявність кілець у літерах ㅏ, ㅑ, ㅓ, ㅕ, які розташовані зверху й усередині літери, означає, що вони вийшли з неба і стали силою світла. Кола в літерах ㅗ, ㅛ, ㅜ, ㅠ, розташовані знизу і всередині, означають, що вони вийшли з землі і стали силою п’тьми [83, с. 92]. Натомість ми не зовсім погоджуємося і вважаємо помилковими терміни, запропоновані в роботі групи українських сходознавців, які поділяють голосні корейської мови на “дзвінкі” та “глухі” [71, с. 71].

Нижче наводимо таблицю для того, щоб наочно представити різницю між світлими й темними голосними в оноματοпеїчній лексиці корейської мови [180, с. 19-20]:

Таблиця 3.6.

Приклади використання світлих і темних голосних
в оноματοпеїчній лексиці сучасної корейської мови

날씬하다 – худий і стрункий	늘씬하다 – високий і стрункий
쌀금살금 – прихований і нечутний	슬금슬금 – тихо, приховано
달달 – ґрунтовно	들들 – надмірно, настирливо
매끄럽다 – гладкий	미끄럽다 – слизький
빙글빙글 – крутячись	빙글빙글 – обертаючись
생글생글 – привітно	싱글싱글 – привітно (посміхатися)
탱탱 – тісно натягувати	팅팅 – надуваючись
해해 – хе-хе	히히 – хі-хі

Можна помітити, що чергування голосних майже повністю відповідає опозиції світлих і темних голосних, на якій ґрунтується закон про гармонію голосних у корейській мові. Голосний | за наявності гармонії є нейтральним, проте в рамках звукового символізму він постає як темний голосний звук. Тому стає зрозумілим, що з погляду віддзеркалення звукового символізму корейські голосні поділяються на світлі й темні у такий спосіб: світлі – 아, 애, 야, 오, 외, 요, 와, 왜, темні – 어, 에, 여, 우, 위, 유, 워, 웨, 으 [180, с. 20].

Розглянемо докладніше приклади з використанням оноματοпеїчної лексики і зміни відтінків значення залежно від типу голосного, в складі ономатопа: 아기가 방글방글 웃는다 – Дитина посміхається дуже широко, відкрито; 할아버지께서 빙글빙글 웃으신다 – Дідусь широко посміхається; 수미가 콧날이 오뚝하다 – Носик у Суми трішки задертий догори; 삼각산 봉우리가 우뚝하다 – Вершина гори Самгаксан вирізняється з-поміж інших вершин [108, с. 171].

Чергування приголосних. У корейській мові небагато оноματοпеїчних слів, утворених із чергуванням приголосних. Насамперед у лексемах із чергуваннями необхідно розрізняти чергування початкового приголосного складу і чергування кінцевого (опорного) приголосного кореня. Перший тип чергування у звуконаслідувальній лексиці корейської мови означає і відображає силу відтвореного звука, а в образонаслідувальній лексиці – енергійність зображуваного явища або образу.

Звуконаслідувальне слово набуває значення уривчастості, різкості, сповільненості чи плавності залежно від того, яким приголосним закінчується останній склад його кореня.

Спостерігається чергування слабких проривних, сильних проривних і придихових приголосних. Як правило, чергуються слабкі проривні (ㄱ, ㄷ, ㅂ, ㅈ) з відповідними сильними проривними (ㄲ, ㄸ, ㅃ, ㅉ,) або відповідними придиховими (ㅋ, ㆁ, ㆏, ㆑). Слабкий щілинний ㅅ також чергується з відповідним сильним ㅆ: *깜작깜작* – *вкритий чорними цяточками*, *깜짝* – *кліпати очима*, *등등* – *стук у барабан*, *통통* – *звук шуму*.

Наприклад, в оноματοпеїчних одиницях *거무속속하다* – *злегка чорнуватий колір*, *거무족족하다* – *темно-чорний*, *거무댕댕하다* – *тьмяно-чорний* чергування приголосних позначає різні відтінки чорного кольору. Приклади таких тричленних опозицій, у яких чергуються приголосні трьох рядів, є надзвичайно рідкісним явищем у корейській мові. За спостереженнями дослідників, найбільш поширеним вважається чергування слабких і сильних приголосних [108, с. 175].

Отже, можна виокремити п'ять типів чергувань приголосних в оноματοпеїчній лексиці сучасної корейської мови [71, с. 74]. До них належать:

1. Послідовне чергування тільки початкових приголосних складів, наприклад:

털걱 털걱 – 떨걱 떨걱; 철득 철득 – 절득 절득 – 찢득 찢득

Цей тип чергування можна спостерігати лише у двоскладових словах, при цьому слабкі проривні приголосні чергуються з відповідними сильними.

2. Чергування початкового приголосного основи:

а) слабкий проривний чергується з відповідним сильним проривним або з відповідним придиховим, наприклад:

ㅂ-ㅃ-ㅍ ㅍ-ㅍㅍ-ㅍㅍ ; 빙빙-빙빙 – 핑핑;

ㄷ-ㄸ-ㅌ ㅌ-ㅌㅌ-ㅌㅌ : 단단-딤딤-탄탄 .

б) слабкий проривний чергується тільки з відповідним сильним, наприклад:

ㅊ-ㅊㅊ: 지르 르르 – 짜르 르르;

ㅋ-ㅋㅋ: 기우똥 기우똥 – 끼우등 끼우등.

в) сильний проривний чергується тільки з відповідним придиховим, наприклад:

kk-kx: 꾁 - 꾁

г) приголосний одного ряду чергується з приголосним іншого ряду, наприклад:

ㅌ-ㅊ: 흔들 흔들 - 건들 건들.

3. Чергування приголосного середнього складу, наприклад:

ㄱ-ㄷ: 이그르르 – 이드르르.

4. Чергування початкового приголосного останнього складу, наприклад:

ㅍ-ㅍx-x: 나불나불 – 나폴나폴.

5. Чергування кінцевого приголосного основи:

а) чергується приголосний одного ряду з приголосним іншого ряду, наприклад:

л – н: 미끌 미끌 – 미근 미근.

б) чергуються варіанти того самого приголосного, наприклад:

л – р: 스프르 – 뻘진- 번지르를 – 후루루 – 데굴 – 데구 르르 – 줄주 루루.

Для позначення посилення якості в ономаіопеїчному слові використовується заміна слабких приголосних сильними або, зрідка, придиховими, але не навпаки. Випадків, коли для аналогічних цілей придихові приголосні замінювалися сильними або слабкими чи випадків, коли сильні приголосні замінювалися слабкими, нами зафіксовано не було.

Так, 가말다 – чорний, може трансформуватися у 까말다 – темно-чорний, але випадків, коли з 파랄다 – синій, зелений переходив у 바랄다 або 빠랄다 немає в корейській мові.

У процесі чергуванні приголосних в ономаіопеїчній лексиці сильний приголосний символізує про інтенсивний характер якості, а придиховий – про більш сильний вияв ознаки, напр.: 생긱생긱 – про привітну посмішку, 생긱생긱 – про сяючу посмішку, 종알종알, 쫙알쫙알 – про бурмотіння, 바르르 – тріхи тремтіти і 파르르 – сильно тремтіти, 질벅질벅 – брудно, 질척질척 – сльотно, 부석부석 – набряклий, 푸석푸석 – сильно набряклий, 뚱뚱하다 – товстий, 통통하다 – гладкий, 땡땡 – бам-бам, бум-бум, 탕탕 – про набитий шлунок.

Отже, редуплікація та чергування голосних і приголосних – це своєрідні способи творення звуконаслідувальних та образонаслідувальних слів у корейській мові.

Висновки до розділу 3

1. Морфологічну структуру оноματοпеїчної лексики сучасної корейської мови формують корінь і суфікс. Спостерігаються випадки нарощення кореня, коли в складі складних оноματοпеїчних слів розрізняються своєрідні структурні компоненти, що приєднуються до дієслівно-ад'єктивних коренів і постають або як приголосний звук, або як закритий склад.

2. Корінь корейського оноματοпеїчного слова містить складник, що називається звукосимволічним формантом. Останній має такі особливості: а) подібний формотворчого афікса й етимологічно пов'язаний з коренем оноματοпеїчного слова; б) не піддається виокремленню шляхом звичайного морфемного аналізу, оскільки, на відміну від звичайних афіксів, не бере участі в процесі творення форм слова; в) відокремлюється від кореня у процесі розширення форм оноματοпів.

Відомі два типи нарощень кореня оноματοпеїчного слова: препозиційне та постпозиційне. Переважна більшість нарощень сформувалася постпозиційним способом корінь + звуки ㄱ, ㄷ, ㅁ, /ㄷ/ㅌ.

3. Найбільш продуктивні суфікси, що приєднуються до кореня оноματοпа, – це -거리다, -대다, -하다, -이다.

4. З морфологічної точки зору, корейські оноματοпеїчні слова поділяються на прості та складні. Проведений аналіз показав, що всі оноματοпи можна поділити на чисті (недеформовані) і часткові (деформовані) повтори.

5. Оноματοпеїчні слова сучасної корейської мови є ресурсом для творення іменників, прикметників, дієслів і прислівників.

6. За способом творення оноματοпеїчні слова сучасної корейської мови поділяються на сім типів: 1) оноματοпи, у яких дублюється один склад; 2) оноματοпи, у яких дублюється двоскладова основа; 3) оноματοпи, у яких дублюється двоскладова основа зі зміненним першим складом; 4) оноματοпи, у яких дублюється трискладова основа; 5) оноματοпи, у яких дублюється

трискладова основа зі зміненим першим складом; 6) ономатопи, у яких повторюється лише частина одного з компонентів; 7) ономатопи, у яких сполучаються різні склади.

7. Ономатопеїчна лексика функціонує в літературно-художніх текстах, зокрема в поезії, покликана посилити образність, експресивність та емоційність поетичних творів. Крім того, використання ономатопеїчних слів у сучасній корейській поезії може слугувати одним із видів звукопису.

8. Редуплікація – це основний спосіб утворення онома топів корейської мови. Вона є засобом вираження повторюваності, багатократності вияву того самого образу, а також посилення значення слова, надання йому додаткових відтінків, вираження інтенсивності дії або якості.

9. Для творення ономатопеїчної лексики в корейській мові використовується чергування голосних та приголосних. Розрізняють світлі й темні голосні, що змінюють значення ономатопеїчних слів. Під час дослідження було схарактеризовано п'ять типів чергувань приголосних звуків у системі ономатопеїчної лексики сучасної корейської мови.

Основні наукові результати розділу 3 опубліковані в одноосібних працях автора [133; 135; 137].

РОЗДІЛ 4.

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ОНОМАТОПЕЇЧНОЇ ЛЕКСИКИ СУЧАСНОЇ КОРЕЙСЬКОЇ МОВИ

4.1. Ономатопеїчна лексика і поняття мовної картини світу

Менталітет народу передбачає не лише його світобачення і світорозуміння, а й усю сукупність культурних символів, образів, асоціацій, закріплених у пам'яті поколінь [50, с 43].

Дослідження національних картин світу з погляду мови має давню історію. Ідея існування національно-специфічних картин світу має своє коріння в німецькій філології кінця XVIII – початку XIX ст. Уперше філософсько-лінгвістичне обґрунтування цієї проблеми було представлено В. фон Гумбольдтом, який стверджував, що відмінність мов “полягає не тільки у відмінності звуків і знаків, а й у відмінностях світосприйняття” [56, с. 319]. Цій проблематиці також присвятили свої праці такі відомі вчені, як Е. Сепір та Б. Уорф, які висунули гіпотезу лінгвістичної відносності [156; 173; 220]. Сутність її полягає в тому, що люди, які розмовляють різними мовами і належать до різних культур, по-різному сприймають навколишній світ.

Отже, *картина світу* людини – це глобальний образ світу, який виникає в різних актах людської духовної активності. Важливе і переконливе значення в розумінні цього феномену має робота М. Гайдеггера. На думку мовознавця, *картина світу* – це не просто якась картина, що віддзеркалює світ, а “... світ,

який розуміють у значенні такої картини”, це ніби ще один світ, побудований людиною для себе і поставлений нею між собою і реальним світом [39, с. 41-52].

Національна картина світу і мовна картина світу існують паралельно, маючи вплив одна на одну, але при цьому зберігаючи свою принципову відмінність, – вони є конструктами різних видів свідомості різних соціумів на різних історичних етапах, які мають різні функції [86, с. 19].

У лінгвістичній науці відомі різні пояснення і тлумачення терміна “*мовна картина світу*”. Їх можна звести до таких позицій: відповідно до першої позиції, мовна картина світу є картиною світу, що виражена за допомогою мови; мова постає в такому розумінні лише зовнішнім засобом представлення думки за допомогою передачі інформації й досвіду людини. Відповідно до загальнофілософського поділу номіналізм / реалізм, цей варіант пояснення може бути охарактеризований як номіналістичний.

Відповідно до другої позиції мова трактується як самостійний або незалежний образ світу. Цей варіант може бути схарактеризований з позиції “номіналізм / реалізм” як філософський реалізм. Згідно з третьою позицією, яка об’єднує два згаданих вище погляди, мовна картина світу є “частиною концептуального світу людини, яка пов’язана з мовою і віддзеркалена через мовні форми” [89, с. 142]. Відповідно до цієї позиції, концептуальна картина світу ширша, різноманітніша і набагато багатша за мовну. Остання постає лише як частина загальної картини світу. Інакше кажучи, *мовну картину світу* розуміють як одну з підсистем концептуальної картини світу. Такий підхід до трактування розуміння терміна “*мовна картина світу*” видається нам найбільш продуктивним при антропоцентричному підході до вивчення мовних одиниць, особливо звуконаслідувальної лексики.

Серед національно-специфічних компонентів культури мові належить одне з провідних місць, адже вона є одним з найвиразніших репрезентантів національної самобутності. Процес розуміння і оцінювання лексичних одиниць як мовних знаків національної культури – це шлях до пізнання менталітету народу. Національно-специфічними є ті одиниці, які віддзеркалюють у своїй

внутрішній формі характерні особливості культури й побуту, тваринного і рослинного світу, народні звичаї, символіку [42, с. 68].

Національну, ідіоетнічну своєрідність кожного народу можна виявити і проаналізувати у порівнянні з іншими народами. Оскільки кожен етнос має свій національний образ, то можна припустити, що кожна етнокультурна спільнота володіє своїм національно-специфічним середовищем мови. Термін “середовище мови” вперше використав Е. Сепір [156, с. 270-284], який включав до цього поняття фізичні (географічні), а також соціальні (релігію, мораль, форми політичної організації суспільства тощо) чинники. Середовище існування нації впливає на мову, а мова, у свою чергу, виступає в ролі засобу формування менталітету лінгвокультурної спільноти.

Поняття *картина світу* і відповідний термін увійшли в науку недавно як позначення суб’єктивного образу об’єктивного світу, який має багато варіантів свого втілення. На думку дослідників, картини світу в різних людей (у представників різних епох, різних соціальних, вікових груп, різних професій, різних прошарків суспільства та ін.) можуть бути різними, інакше кажучи, може бути стільки картин світу, скільки є спостерігачів, які мають контакт зі світом. Суб’єктом картини світу, який описує своє бачення, може бути:

- 1) окрема людина;
- 2) окрема група людей;
- 3) окремий народ;
- 4) людство загалом [147, с. 32].

Саме за допомогою мови знання, набуті через досвід окремими людьми, перетворюються в колективний досвід і колективні досягнення. Картина світу тієї чи тієї лінгвокультурної спільноти загалом формується мовою. Кожна мова або група спорідених мов віддзеркалюють реальний світ по-своєму. Знайомство з будь-якою культурою, її вивчення завжди будуть неповними і навіть поверховими, без проникнення до національно-культурної логіки світосприйняття народу. Глибинне знайомство з культурою нації передбачає оволодіння картиною світу національної мови як системою її суб’єктивних

оцінок віддзеркалення дійсності. Пізнання мовної картини світу – це необхідний фундамент та ґрунт для культурологічних досліджень, а також міжкультурного спілкування.

Немає жодної необхідності доводити той факт, що практично будь-яка мова існує у вигляді безлічі своїх різновидів на кшталт ідіолектів, діалектів, говірок, етнолектів, регіональних варіантів та ін. Кожен такий різновид має особливі, притаманні лише йому лінгвістичні ознаки, власні комунікативні функції. Дослідження ознак реально функціонуючих форм існування мови, а також тих реально існуючих відношень між реальними типами об'єднань носіїв мови та реальними соціально-комунікативними ситуаціями, з одного боку, та функціонуванням мови – з іншого, є одним з найактуальніших завдань сучасного мовознавства [96, с. 225].

Відомо, що корейськомовна оноματοпеїчна лексика – це явище неоднорідне. Є декілька територіальних різновидів оноματοпеїчної лексики (сеульський варіант корейської мови, південно-східний діалект, південний діалект, діалекти острова Джуджу). З-поміж них найбільш поширеним і впливовим є, звичайно, сеульський варіант корейської мови.

В оноματοпеїчних словах, що належать до літературного стандарту корейської мови, ми не зафіксували яких-небудь значних відмінностей між текстами різних авторів за територіальною ознакою. Відмінності, які спостерігалися у вживанні оноματοпів, пояснюються скоріше індивідуальними вподобаннями автора. Найбільші ж розбіжності спостерігаємо в оноματοпеїчних словах, що належать до стилістично-зниженої лексики сучасної корейської мови.

Серед оноματοпів і їхніх дериватів, які належать до стилістично-зниженої лексики, можна спостерегти лексичні одиниці, які переважно вживаються лише в одному з варіантів експресивного просторіччя розмовної лексики. Відповідно до наших даних, що були отримані методом суцільної вибірки з тлумачних словників, словників сленгу й словників евфемізмів, 3 % оноματοпеїчних одиниць використовуються переважно в сеульському варіанті стилістично-

зниженої лексики, пор.: **뽕그렁/딩딩** – звуки дзвоника або телефонного дзвінка; **우아한 아가씨** – розкішна, чарівна дівчина; **비비** – звуки сечевипускання, “*ni-ni*”.

집에 돌아오는 대로 뽕그렁 좀 해 줘!

Брякни мені, як тільки повернешся додому! (сленг).

Наведений приклад ілюструє оноματοп “**뽕그렁**” у його розмовному значенні, характерному для сеульської стилістично-зниженої лексики.

Незначна кількість стилістично-знижених оноματοпеїчних одиниць належить до південно-східного діалекту, пор.: **쿵 하고 때리다** – *вдарити, бахнути, гримнути*; **뽀오웅** – *випускати газу, пукати*. **와!어머! 잘 됐다!** – *Вау! О Боже! Круто!*

-아바자가 잘 지내고 계세요?

- 아버지라고요? 그는 쿵하고 쿵 맞은 채로 서 있었다 (9, с. 118).

– *Як там справи у батька?*

– *У батька, кажеш... – Він стояв наче в нього вибили землю з-під ніг.*

Цей приклад ілюструє стилістично-знижений фразеологізм “**쿵하고 쿵 맞은 채로**”, який включає до свого складу оноματοпеїчний елемент “**쿵/쿵**”. Такий фразеологічний вираз є характерним для південно-східного діалекту.

Варто відзначити, що такий розподіл носить достатньо умовний характер, завдяки взаємопроникненню культур.

Що ж стосується оноματοпеїчних слів, які належать до літературного стандарту, то ми не зафіксували значних відмінностей між текстами різних авторів за територіальною ознакою.

4.2. Механізм функціонування ономотопеїчної лексики сучасної корейської мови

Характеризуючи процес відтворення звукових явищ реального світу, варто звернути увагу на певну лакуну між звуковим явищем і звуковим зображенням, яке виникає через обмеженість фонетичної системи мови, а також через фактор конвенціональності ономотопів. Схожість між ономотопом та позамовним явищем можна порівняти із схожістю портрета з оригіналом. Тобто відтворення акустичних феноменів засобами мови обмежене наявністю фонем мови.

Основою механізму передавання ономотопами незвукових сенсорних відчуттів слугує явище синестезії. Воно полягає в існуванні об'єктивних асоціацій між різними сенсорними відчуттями, тобто у випадку ономотопеї синестезія може трактуватися як стійка асоціація між фонетичними характеристиками звука і візуальними, дотиковими й іншими сенсорними відчуттями.

Крім синестезії, механізм функціонування корейських ономотопів пов'язується з явищами кінестезії, або моторного символізму. Основним джерелом походження ономотопеїчного образу можна назвати рух або динамічний процес. Безумовно, це узгоджується з положеннями європейського мовознавства, зокрема з концепцією В. Скалічки, про наявність оптичного й рухомого елементів у будь-якому звуконаслідуванні [159, с. 294].

Важливою рисою функціонування ономотопеїчних слів у сучасній корейській мові є їх об'єднання в межах певного класу. Унаслідок цього у функціонуванні конкретних ономотопів важливу роль відіграє чинник “взаємної підтримки” й взаємний вплив ономотопів різного походження (аналогія у синхронному та діахронному аспектах) [184, с. 33]. Завдяки цьому явищу формується жанр ономотопів, у якому звуконаслідувальний ефект розділяють також елементи, які не мають стосунку до ономотопів

етимологічно. Такі випадки значно ускладнюють виокремлення онома топів і найчастіше постають як маргінальні одиниці при визначенні меж онома топейчного класу лексики.

Нерівномірний розподіл сенсорних відчуттів, що відображуються онома топами, пояснюється як обмеженістю діючих у мові синестезії і кінестезії, так і культурними чинниками і впливом середовища. Так, за відсутності наслідування голосам тварин, звичним для європейців і мешканців Середземномор'я, наприклад, віслюка, у корейській онома топеї широко представлені наслідування голосів пташок, змій та комах. В останній групі можна виокремити більше десятка стійких наслідувань, наприклад: 짹짹 (거리다), 짹짹(거리다), 부엉부엉, 획획, 짹짹, 쉬쉬(거리다), 슈슈, 앵앵(거리다), 팡팡(거리다), 웅, 삐약삐약.

Також серед корейських онома топів, що віддзеркалюють незвукову реальність, особливо поширені зображення тактильних відчуттів, особливо відчуттів вологості, наприклад, 눅눅하다, 축축하다 – *вологий, сирий, підмочений*.

Водночас онома топейчні слова, що передають смакові відчуття і запах, представлені значно менш широко, наприклад, з двох онома топів, які віддзеркалюють сильний запах 꺼ړ 구역질나게 하는 і 꼬르륵 구역질나게 하는, жоден не вказує, чи приємний цей запах, чи ні. За наявності онома топів, що відображають гострий смак, 얼얼하게 맵다, гіркоту в страві 짹짜래하다 або солодкість 달콤하다, немає тих, що передають відчуття кислоти або солоності.

Характерна для корейської мови велика кількість онома топейчних слів, які експлікують поведінку людини, пояснюється соціокультурним чинником. З-поміж одиниць цієї групи можна виокремити кількісно велику групу онома топейчних слів, що відображують метушню (여기저기 돌아다니다)

хвилювання (지긋지긋) невпевненість, нерішучість, (우물쭈물 거리다/웅얼거리다/꾸물거리다).

Варто відзначити, що для виникнення оноματοпа на певному етапі необхідне встановлення зв'язку між звуковим символом і звуковим об'єктом. Саме на цьому етапі виявляється роль культурного середовища, що врівноважує суб'єктивний та об'єктивний бік усього процесу оноματοпеїчної творчості.

Природній характер зв'язку між денотатом і його звуковим вираженням в оноματοпеїчній лексиці передбачає певну свободу оказіонального утворення оноματοпів. Активність цього процесу вважають однією з особливостей корейських оноματοпів [237; 245; 254; 257]. При цьому нестійкість оказіональних оноματοпів свідчить, на нашу думку, про значну роль конвенційного фактору у функціонуванні оноματοпеїчної лексики.

Основними носіями символічних функцій в оноματοпеїчних словах корейської мови звичайно виступають окремі звуки. Аналізуючи вживання оноματοпів у мовленні, ми говоримо вже не про ступінь фонетичної вмотивованості оноματοпеїчних слів, а, по суті, про ступінь реалізації їхнього значення в тексті.

Фонетична мотивованість оноματοпів – це їхня іманентна характеристика, тоді як ступінь реалізації їхнього значення – змінна величина, яка знаходиться в залежності від конкретної ситуації вживання оноματοпа. Замість того, щоб говорити про фонетичну мотивованість оноματοпа взагалі, далі в дисертаційному дослідженні ми будемо говорити про ступінь реалізації його звуконаслідувального значення в тексті. При цьому ступінь реалізації значення може варіюватися від максимальної до нульової [55, с. 69-76].

Максимальний ступінь реалізації значення оноματοпеїчних слів.
Маємо на увазі випадки, коли звуконаслідувальне значення корейського оноματοпа реалізоване повністю. Як правило, оноματοп у цьому разі використовується у своєму прямому значенні, наприклад:

그렇게 멀리 떨어져 있지 않은 곳에 한영의 웅웅거리는 소리가 잘 들렸다 (6, с. 180).

Не так далеко було чутно голос Ханйона, який щось бурмотів.

Дієслово “웅웅거리다” вказує на те, що оноματοпеїчне слово “웅웅” передає на слух відчуття героя.

Сприйняття звуків завжди має суб’єктивний характер, і оноματοпеїчні слова віддзеркалюють не акустичні а психоакустичні характеристики зовнішніх звукових об’єктів. Отже, при максимальному ступені реалізації оноματοпеїчного значення в тексті ономатопа в основному передають слухові відчуття експліцитно або імпліцитно присутнього реципієнта.

Частковий ступінь реалізації значення оноματοпеїчних слів.

Оноματοпеїчні дієслова часто використовуються не для позначення самого звучання, а дії, що його породжує. При цьому, оскільки ідея відповідного звучання міститься власне у формі ономатопа, вона імпліцитно сприймається адресатом тексту. Це дає привід говорити про частковий ступінь реалізації оноματοпеїчного слова, наприклад:

그건 너무 멀리 있었고 떨리게 하는 추위로 한 걸음도 못 하고 온 몸이 가물가물 떨렸다.

Те місце знаходилось далеко від мене, і через жахливий холод я несамовито тремтів.

У пропонованому прикладі дієслово “가물가물 떨리다” означає *несамовито треміти від холоду, вкриватися мурашками*. При цьому звуковий обрис слова “가물가물” наводить на думку про звук, яким супроводжується ця дія. Це враження підтверджують і фонові знання практично будь-якого адресата про те, що така дія породжує певне звучання. У

такий спосіб ономатоп “가물가물” створює комплексну картину звукопороджувальної дії і відповідного звучання.

Ономатопи, що використовуються не у звуконаслідувальному значенні, іноді частково зберігають, завдяки своїй звуковій формі відтінок звуконаслідування. У цьому разі також можна говорити про частковий ступінь реалізації ономатопа в тексті, порівняйте:

어머니가 음식점에 사 주었던 그 비스킷의 바삭바삭 거리는 소리만 생각나면 눈물이 흘리기까지 한다.

Варто мені лише згадати про звуки хрусткого печива, яке матуся колись мені купувала, і аж сльози навертаються на очі.

У наведеному прикладі слово “바삭바삭 거리다” використовується у значенні тонке, сухе, хрустке печиво. Проте зв'язок, який існує між звучанням, що зображується ономатопом “바삭바삭”, і характеристиками референта (печиво ламається з характерним сухим хрустом), дозволяє ономатопеїчній основі “바삭바삭” частково реалізувати своє звуконаслідувальне значення.

У деяких випадках використання ономатопів простежуємо цілу ієрархію переносних значень, і звуконаслідувальний характер слова майже не відчувається (хоча й не втрачається остаточно), наприклад:

“내가 원하는 것만 할 수 있다면야!” 내 적들을 박살낼 수 있을 텐데...

Якби ж я тільки міг робити, що мені заманеться! Я б знищив своїх ворогів...

У наведеному прикладі значення “박살나다” *подолати чийсь супротив* є перенесенням значення *розбивати на друзки*. Звукова форма ономатопа вносить в останнє значення відтінок звуконаслідування *розбивати, крушити* з

гуркотом. Проте у вищезазначеному прикладі звуконаслідувальний характер слова виявляється незначною мірою, оскільки воно вживається в абстрактному значенні.

Мінімальний ступінь реалізації значення ономапоетичних слів. Якщо слово вживається не у звуконаслідувальному значенні, проте його звуконаслідувальна природа сприймається паралельно зі значенням, що реалізується в тексті, і надає тим самим експресивності лексико-семантичному варіанту. У цьому разі можна говорити про мінімальний ступінь реалізації значення ономатопа, наприклад:

나이가 많아서 그런지 달락달락 거리는 그의 온 몸이 미라나
다름없었다 (9, с. 98).

Не знаю, можливо через те, що він був дуже старий, все його тіло торохкотіло кістьми і нагадувало мумію.

Яскравий образ, створений ономапопом “달락달락 거리다”, надає цьому слову додаткової експресивності. Відповідно ступінь реалізації значення ономатопа “달락달락” у складі слова є мінімальною.

Групи, які охоплюють випадки вживання ономапопів за ступенем реалізації їхнього значення в тексті, відрізняються за кількісним наповненням, порівняйте:

- максимальний ступінь реалізації – 32 % ономапопів;
- частковий ступінь реалізації – 63 % ономапопів;
- мінімальний ступінь реалізації – 5 % ономапопів.

Як бачимо, кількісно переважають групи ономапопів із частковим та максимальним ступенем реалізації значення, що цілком відповідає визначенню феномена ономапоетії як наслідування мовою зовнішніх звучань.

4.3. Класифікація функцій ономаіопеїчної лексики сучасної корейської мови.

Як відомо, функції мови виявляють її сутність, призначення і дію в суспільстві, її природу, тобто вони є її невід'ємними характеристиками ономаіопеїчної лексики [55, с. 76].

Питання про кількість і характер функцій мови неодноразово ставало предметом обговорення. Більшість дослідників вважають головними суспільні функції мови [29; 4; 58].

У різних роботах дослідників кількість функцій мови варіюється від двох до двадцяти п'яти і навіть більше. Проте деякі дослідники відзначають, що всі функції за своєю суттю є конкретними виявами комунікативної функції мови [58, с. 229].

Так, О.О. Леонтьєв [106, с. 135] наполягає на чіткому розмежуванні функцій мови і функцій мовлення. Функції мови виявляються в будь-якій мовленнєвій ситуації, і тому за ними не можуть бути закріплені мовні елементи, що їм відповідають. Функції мови здійснюються в будь-якому мовленнєвому витворі.

Функції мовлення мають факультативний характер, виявляються в окремих актах мовлення, залежно від їх цілеспрямованості, і тому можуть мати спеціально закріплені за ними елементи.

Слово посідає особливе місце серед системних одиниць мови і є універсальним явищем за обсягом виконуваних ним функцій. Тільки словесний знак може одночасно охоплювати весь обсяг мовних функцій: номінаіивну, сигніфікаіивну, комунікаіивну і прагматичну [126, с. 403]. Таке твердження є справедливим і для ономаіопеїчної лексики як складника лексико-семантичної системи мови.

Водночас вивчення функціонування ономаіопеїчних слів передбачає виокремлення низки функцій, які безпосередньо виконуються ними в мовленні. Як відзначає О.В. Бондарко, функція будь-якої мовної одиниці – це її

властивість до виконання певного призначення, тобто її потенціал функціонування, і реалізація цієї властивості, тобто результат, мета функціонування [23, с. 29]. При цьому сфера функціонування мовних одиниць – це вислів і цілісний текст [там само, с. 40].

З усього зазначеного вище можна зробити висновок, що вивчення функціонування ономатопеїчних слів повинно ґрунтуватися на аналізі конкретного текстового матеріалу.

Екстраполюючи класифікацію функцій ономатопеїчної лексики, запропоновану в роботі Л.А. Горохової [55, с. 78] на наше дослідження, можемо виокремити 13 функцій ономатопеїчних слів відповідно до їх призначення в тексті:

1. Звукообразна.
2. Дескриптивна.
3. Ідентифікувальна.
4. Характеризувальна.
5. Інтенсифікації емоційного впливу.
6. Атрактивна.
7. Симпліфікативна.
8. Фатична.
9. Економії мовних засобів.
10. Естетична.
11. Пояснювальна.
12. Волюнтативна.
13. Експресивна.

Ці функції було виокремлено в ході аналізу всього наявного фактичного матеріалу, текстових прикладів із застосуванням таких критеріїв:

- 1) вторинної семантизації ономатопеїчних слів корейської мови, що дає змогу говорити про роль ономатопа в тексті;
- 2) відношень ономатопеїчного слова з іншими мовними одиницями в складі частини тексту;

3) аналізу прагматичного впливу, що здійснюється на адресата шляхом використання оноματοпеїчних слів та їхніх дериватів;

4) наявності спеціальних маркерів, що вказують на роль оноματοпеїчних слів.

Варто зазначити, що не всі згадані критерії застосовуються до всіх функцій. Для виокремлення переважної більшості функцій достатньо лише частини критеріїв.

Розглянемо кожен з виокремлених нами функцій детально на прикладах корейської мови.

1. Звукообразжальна функція

Насамперед варто відмітити, що звукообразжальна функція найбільш повно відповідає сутності феномену оноματοпеїчної лексики. Дійсно, оноματοпеїчні слова – це один з головних засобів віддзеркалення звучання в мовленні. Ономатопи, які виконують звукообразжальну функцію, становлять значну частину нашої вибірки (23 %).

Звукообразжальна функція може бути маркована у висловах і тексті маркерами I і II порядку. Маркери I порядку, а також деякі інші вводять до тексту зображення слухових відчуттів героя, наприклад:

이웃방에 있는 벽시계는 똑딱똑딱거리며 시간을 가리킨다 (4, с. 167).

Настінний годинник у сусідній кімнаті, відбиваючи ритм “тік-так”, сповіщає про час.

걸어가는 부자의 지갑은 짤랑거리는 소리를 내며 가난뱅이의 관심을 끌고 있었어요 (11, с. 60) .

Побрязкуючи грошима, гаманець багача, який проходив повз, привертав увагу бідняків.

방안에 가만히 앉고 있는 소녀는 고개를 숙이며 잉잉거리는 소리를 내며 울고 있었어요 (21, с. 300).

Дівчинка тихо сиділа в кімнаті і, схиливши голову, плакала, схлипуючи.

Зазначені вище маркери практично завжди передують оноματοпеїчним словам, тобто перебувають у катафоричних відношеннях до них.

Маркер “소리” здебільшого трапляється в поєднанні з іншими маркерами і є своєрідним додатковим сигналом, що передує або супроводжує оноματοпеїчне слово, наприклад:

떨어진 물통이가 계속 구르고 덜컹 덜컹거리는 소리가 여겨저기 들렸다 (17, с. 27).

Звуки цеберки, яка впала і з брязкотом котилася, було чутно то тут, то там.

발구름소리에 식탁위의 그릇이 쟁그랑거리는 소리를 트게 났어요 (19, с. 24).

Від тупотіння ніг посуду, який стояв на столі, весь брязкотів і дзеленчав.

송희가 기말시험결과를 보니까 너무 슬퍼져서 띠엄띠엄 울리는 소리로 부모님께 전화드렸어요 (16, с. 100).

Побачивши результати семестрових іспитів, Сонхі дуже засмутилася і тремтячим голосом зателефонувала батькам.

Маркери другого порядку, що менш експліцитно вказують на оноματοпеїчне слово, можуть як передувати (катафора), так і розташовуватися за оноματοпеїчними елементами (анафора), наприклад:

바람때문에 삐걱거리는 문 소리가 멀리에서 온 소리였다 (13, с. 135).

Звук дверей, що постукували від вітру, долинав здалеку.

폭발후에 들렸던 소리가 도로를 굴러가는 큰 돌의 덜컹덜컹거리 멀리에서 온 소리였다 (5, с. 167).

Звук, який було чути після вибуху, виявився звуком великого каменя, гуркіт якого долинав здалеку.

Маркер “오다”, що предикуює просторову або часову співвіднесеність, пов’язаний у першому випадку анафоричними, а в другому – катафоричними відношеннями.

Проте більшість маркерів II порядку мають катафоричний характер, оскільки вони сигналізують про ономато́пи, які знаходяться за ними, наприклад,

그것은 방안에 들렸던 두들거리는 짹짹한 소리였다 (12, с. 37).

У кімнаті було чути, як щось металеве побрязкувало.

밖에서 “멍멍멍” 하는 소리가 희미하게 울렸다 (16, с. 102).

З вулиці долинав ледве чутний собачий гавкіт.

당장 톱이 삐걱삐걱 새된 금속소리를 냈다 (7, с. 279).

Одразу ж пилка видала металевий дзенькіт і протяжне завивання.

그는 아파서 끙끙대며 신음소리를 냈다.

Він стогнав від болю й несамовито скавичав.

강아지의 캥캥 소리가 너무 시끄러워서 침실에 있던 아이들은 고생도 많이 하고 잠도 제대로 못 잤어요 (8, с. 157).

Гавкіт маленького цуценяти був дуже голосним, і тому діти, які знаходилися в спальні, не змогли навіть як слід виспатися и були дуже змучені.

На звукозображальну функцію ономато́пів може також вказувати наявність у тексті слів, що виражають психоакустичні характеристики звуків: висоту, тембр, гучність та ін. Порівняйте:

그곳에서는 바람이 귀가 아플 정도로 웅웅거리며 분다 (16, с. 102).

Вітер у тій місцевості дув настільки сильно і пронизливо, що аж вуха боліли.

벌들이 꽃들 사이로 좀 한가로이 웅웅거렸다 (11, с. 25).

Бджоли децю ліниво літали поміж квітів.

집 주위로 바람이 잠을 못 잘 정도로 웅웅거리며 불어 댔다.

Вітер навколо будинку настільки сильно гудів і завивав, що я й заснути не зміг вночі.

Проте в багатьох випадках надійних маркерів, що експлікують звукообразальну функцію оноματοпечних слів, немає. У нашій вибірці такі приклади становлять 39 %, а це більше однієї третини від загальної кількості оноματοпечних слів, які виконують звукообразальну функцію.

Найбільш частотними є такі способи вияву звукообразальної функції:

1) звукообразальна функція реалізується за допомогою обставини образу дії або супутніх обставин, що містять оноματοп, наприклад:

문은 약간의 삐걱 소리를 내면서 확 열렸다 (5, с. 264).

Двері із ледве чутним скрипом враз відчинилися.

Обставина “약간의 삐걱 소리를 내면서” передає звучання, яке супроводжує дію “열리다”.

그가 던진 가방이 덜커덩거리는 소리를 내면서 바닥에 떨어졌어요.

Сумка, яку він жбурнув, із гуркотом впала на підлогу.

철수가 어제 들은 비말을 옆에 앉고 있던 친구에게 소근거리는 소리로 속삭이었어요 (9, с. 157).

Чольсу ледве чутним голосом прошепотів своєму другові секрет, який він учора почув.

Обставина “소근거리는 소리로” передає звукову характеристику дії “속삭이다”.

2) звукообразальна функція реалізується ономатопеїчним дієсловом (зазвичай присудком) або віддієслівним іменником, які поєднують у собі назву дії (процесу) і зображення звучання, що супроводжує цю дію (процес), наприклад:

그는 입구의 문이 쿵 달긴 소리를 들었지만 일어나지도 않았다.

Хоч він і почув, як входні двері голосно зачинилися, він навіть не підвівся.

Ономатоп “쿵 달기다” виражає дію (зачинення дверей), що супроводжується звучанням, на яке вказує звукова форма ономатопа “쿵” (гучний удар).

마구간의 문이 쿵 열린 다음에 말들이 미친듯이 앞으로 달려갔다 (7, с. 5).

Щойно двері стайні відчинилися, як коні, неначе навіжені, гайнули вперед.

Ономатоп “쿵(열리다)” має значення *відчинитися з гуркотом, з гучним ударом.*

책상위에 놓여 있던 꽃병이 세찬 틈새 바람으로 여러 조각으로 쿵 부서졌다 (21, с. 245).

Ваза з квітами, яка стояла на столі, від сильного протягу з тріском розбилася на безліч шматочків.

Ономатоп “쿵 (부서지다)” має значення “розколюватися з тріском”, і його звукова форма ілюструє це значення.

Наведені приклади демонструють акцентуацію саме на звучанні, що супроводжує дію. Це дає змогу говорити про звукообразальну функцію ономатопів.

2. Дескриптивна функція

Приклади, які містять ономатопои, що виконують дескриптивну (описову) функцію, складають 10 % нашої вибірки. Ця функція безпосередньо пов'язана з попередньою і частково перетинається з нею. Проте ономотопеїчні слова корейської мови слугують не лише для зображення звучання, а для опису того чи того об'єкта або ситуації.

Так, ономотопеїчні слова у дескриптивній функції можуть використовуватися:

1) для опису живого об'єкта: людини або тварини, наприклад:

소년은 노여움이 비낀 목소리로 흥흥거리며 무엇인가 혼자말로 중얼중얼 거렸다 (19, с. 209).

Хлопчик говорив ображеним голосом, хнюпав носом і щось бурмотів про себе.

Наведений приклад містить опис ображеної, незадоволеної людини, який включає у себе зображення звуків, які вона видає на момент незадоволення або обурення певною ситуацією (흥흥거리다 – хнюпати носом; 중얼중얼거리다 – бурмотіти щось собі під ніс).

부상을 입은 호랑이가 나무 밑에서 비를 긋고 아파서 끙끙대고 으르렁거리며 씹씹거리는 소리를 냈다.

Поранений тигр сховався під деревом від дощу, скавучав від болю, гарчав, задихаючись у конвульсіях.

У даному прикладі подано опис пораненої, хворої тварини шляхом відображення звуків, які вона видає (씹씹거리다 – задихатися, битися в конвульсіях; (아파서) 끙끙대다 – скавучати від болю; 으르렁거리다 – гарчати).

이슬도 뚱뚱해 보였지만 그건 피석피석 웃게 보이는 포동포동함이었다 (11, с. 35).

Исиль також здавалася гладкою, але то була кумедна повнота.

У наведеному прикладі дериват “피석피석 (웃게 보이는)”, включений в опис зовнішності людини як вказівка на якісну ознаку, яка нібито притаманна гладким людям (смішливість).

2) для опису неживої природи і неістот, наприклад:

밭밑에서 나무가지들이 바작바작 부러지는 소리가 숲속에 여기저기 들렸다 (8, с. 108).

Хрускіт гілок під ногами було чутно в лісі звідусіль.

Ономатоп “바작바작” виконує роль описового означення стосовно іменника “나무가지들이”.

우리는 그 옛날 건물을 들어가 보니까 잡안에 모든 것은 바람으로 아직도 바스락바스락 거렸다 (13, с. 78).

Коли ми зайшли до будинку, то побачили, що все в кімнаті ще й досі шелестіло від вітру.

Цей приклад містить опис дому, причому ономатопейчне слово “바스락바스락 (거렸다)” надає додаткового змістового відтінку прислівнику “아직도” – *все ще й, досі*.

강면에 철복 떨어진 돌의 물무늬가 잘 보였고 웅웅 울어 대는 바람 소리만 멀리 퍼지고 있었다 (17, с. 49).

Від каміння, що жбурнули у воду, гарно було видно сліди (досл. візерунки) на воді, і лише вітер далеко розносив свою завиваючу пісню (досл.: звуки завиваючого вітру далеко розносились).

Варто зазначити, що тут ономатопи, включені до опису каміння, що шубовхнулось у воду із звуком бомби, яка розірвалася, або ж ономатоп на

позначення поривчастого завивання вітру (*неначе стогне*) використовуються у непрямому, переносному значенні (*철복 떨어진 돌/ 윙윙 부는 바람의 소리*) для підсилення чуттєвої експресії.

Цікавим видається те, що для опису неістоти можуть бути використані ономатопеїчні слова, які наслідують звуки живої природи і людини. Так реалізується стилістичний прийом уособлення, порівняйте:

이 작은 물고기가 보글보글 거리는 소리를 내고 사람과 접촉하면 지느러미를 퍼덕퍼덕 거리는 소리조차도 낼수 있다.

Ця маленька рибка може створювати у воді звуки булькотіння, а під час контакту з людиною може навіть поплескувати плавниками.

Якщо ономотоп “보글보글” може давати характеристику як істотам, так і вживатися для опису інших процесів (скажімо, процесу кіпіння певної страви чи рідини), то ономотоп “퍼덕퍼덕 (거리는 소리)”, відповідно до словникової дефініції, використовується лише стосовно тварин і відтворення звукових характеристик їх руху. Завдяки використанню цих ономатопеїчних слів джерело сприймається як жива істота.

시냇물이 졸졸 흐르는 소리를 냈다 (6, с. 8).

Струмочок тихенько дзюрчав.

3) для опису звуків навколишнього середовища (тобто передачі слухових відчуттів суб’єкта, звичайно в умовах ускладненої видимості), наприклад:

그는 항상 그렇듯이 지구의 소리를 들었는데 목장에서 돌아오는 소들의 짹짹 거리는 종 소리가 바람에 실려 들려 왔고 겁 먹은 메추라기의 투덜투덜 거리는 소리가 멀리 퍼져 있었다 (10, с. 47).

Він, як завжди, гарно чув звуки Землі: брязкітливі звуки дзвіночків корів, які поверталися з пасовиська і дзенькотіння від яких на крилах вітру розносилося лісом, воркотіння сполоханих перепілок.

Ономатопа у наведеному прикладі виконують одночасно і звукообразальну функцію (відтворюють різноманітні звучання), і дескриптивну функцію (описують вечір через слухові відчуття героя).

4) для виразного й динамічного опису подій, що швидко розгортаються (бійки, ігри, військових дій тощо), наприклад:

처음에 멀리에서 킁킁 짓는 갓소리와 깨갱깨갱 거리는 소리만 들었지만 나중에 큰 개 한 마리가 작은 개 한 마리를 공격하는 잔인한 광경을 바라봤다 (15, с. 50).

Спочатку десь в далечині було чути лише гавкіт і скавчання собак, але згодом я побачив жорстоку сцену того, як великий пес накинувся на маленького.

У ситуації бійки собак, ономатопейчні слова увиразнюють опис, чи передають характерні для собачої бійки звуки.

옆 병실에서 미친 환자가 의자를 킁하고 옆질러 의자로 문을 쿵쿵 두드리고 경비원을 공격한 다음에 철걱철걱한 소리를 내는 열쇠로 병실을 다 열었다.

У сусідній кімнаті пацієнт, що збожеволів, з гуркотом перекинув стілець, грюкав цим стільцем у двері, а після того, як напав на охоронця, брязкаючими ключами відчинив всі палати.

Опис втечі пацієнта з приймальної лікаря набуває динамічності й виразності завдяки ономатопейчним словам, що супроводжують послідовність змалювання дій пацієнта (킁하다 / 쿵쿵 두드리다/ 철걱철걱한 소리를 내는 열쇠로).

Більш ніж у третині випадків (38 %) виконання дескриптивної функції ономатопеїчних слів корейської мови забезпечується не поодинокими ономатопами, а групою з декількох ономопів, як це можна побачити у наведеному вище прикладі.

3. Ідентифікувальна функція

Інколи використання ономатопеїчних слів дає змогу адресатові ідентифікувати об'єкт (так зване джерело звуку) за допомогою звучання, яку він видає. Такі приклади складають 3 % нашої вибірки.

Спостереження засвідчили 3 можливі варіанти ідентифікації:

1) об'єкт (джерело звуку) не називається (29 % групи ономопів, об'єднаних ідентифікувальною функцією). У цьому разі адресат може намагатися самостійно ідентифікувати об'єкт, спираючись на власний екстралінгвальний досвід, наприклад:

나도 모르는 어떤 새 한 마리가 나뭇가지에 기어오르며 짹짹거리는 소리를 내고 천편일률적으로 지저귀었다 (10, с. 49).

Одна пташка, назву якої я і сам не знаю, всілася на гілку і щось собі монотонно щебетала.

Назви пташки немає у цьому реченні, оскільки той, хто говорить, не знає її. Замість цього наводиться крик птаха як ознака, що сприяє його ідентифікації. Те саме спостерігаємо і в наступному прикладі:

네가 애왕동물에게 실내구두를 가져오라는 말을 하면 개가 으르렁으르렁 거리는 소리를 내는 거야? (9, с. 178)

Коли ти просиш свого домашнього улюбленця принести домашнє взуття, він виє?

2) об'єкт (джерело звучання) називали в тексті раніше (39 % даної групи ономопів). У цьому разі адресат отримує змогу зівставити найменування об'єкта зі звучанням, яке його супроводжує, що забезпечує більш точну ідентифікацію.

Майже у третині випадків згадування об'єкта трапляється в тому самому реченні безпосередньо перед зображенням його звучання, тобто мають місце анафоричні відношення всередині речення, наприклад:

기게 고양이의 흥얼흥얼거리는 소리가 너무 부드럽게 들려서 진짜 고양이가 내는 소리와 아주 비슷했어요 (19, с. 109).

Ніжне муркотіння механічної киці, було дуже схоже на звуки справжньої кицьки.

Звучання, яке передає дієслово “흥얼흥얼” (거리다) уможливорює отримати більш чітке уявлення про неіснуючого в дійсності механічного kota.

여러분이 고양이를 기른다면 글그렁거리는 소리에 조금만 더 관심을 가져보세요 (8, с. 106).

Якщо ви маєте кицьку, то спробуйте звертати більше уваги на її муркотіння.

У наведеному прикладі ономатопом “글그렁(거리다)” передане котяче муркотіння, а отже, мова йде про кошеня, тому що ономатоп “글그렁(거리다)” дає змогу ідентифікувати джерело звуку, співвідносячи зображуване звучання з попередньою інформацією.

3) об'єкт (джерело звуку) згадується в тексті нижче (32 % прикладів ідентифікувальної функції ономатопеїчних слів).

Адресат починає ідентифікувати об'єкт за звуком, який той відтворює, і далі отримує підтвердження своїм здогадкам, дізнавшись про найменування об'єкта. Так само, як і в попередньому випадку, катафоричні відношення між ономатопеїчним словом і найменуванням джерела звуку можуть пов'язувати частини речення або навіть виходити з нього, наприклад:

궁지에 빠진 너구리가 쉬쉬소리를 내며 사냥꾼을 공격하려던 참에 사총발사때문에 후퇴했다. (15, с. 9)

Борсучиха, що опинилася в безвихідному положенні, шипіла і вже була готова напасти на мисливця, але від пострілу рушниці знітилася.

Варто відзначити, що в наведеному прикладі використання ономатопа “쉬쉬소리를 내다” (*шипіти*) ускладнює ідентифікацію джерела звуку, оскільки слово “쉬쉬소리를 내다” (*шипіти*) звичайно не використовують стосовно до борсуків.

그 사람뒤에 서 있는 동물은 꿀꿀거리고 무겁고 떠들썩하게 움직이면서 게걸스럽게 무엇인가를 먹어댔어요.

Тварина, що стояла позаду того чоловіка, рохкала, шумно пересувалася і їла щось причмокуючи.

Використання ономатопа “꿀꿀거리다” (*рохкати*) дає змогу припустити, що тварина, яка знаходиться за спиною в героя, – це свиня. Це припущення підтверджує наступне речення:

그는 돌아서서 꿀꿀거리고 무엇인가를 게걸스럽게 먹는 돼지를 바라봤다 (11, с. 56).

Озирнувшись, він побачив свиню, яка чавкаючи жадібно їла щось із землі.

매리가 숲속에 고요하게 산책을 하고 있었을 때 개 한 마리의 날타름고 멍멍 짖어대는 소리를 들어서 깜짝 놀랐어요 (6, с. 40).

Мері спокійно гуляла в лісі, як раптом злякалася, почувши пронизливий гавкіт.

У наведеному прикладі ономапоп “멍멍 짖어대다” (*гавкати*) уможливорює попередньо ідентифікувати джерело звучання, а саме собаку. Підтвердження

цього припущення знаходимо тільки в наступному абзаці. Катафора у таких випадках дає змогу створити в читача відчуття напруженості й таємничості, тобто несе прагматичне навантаження.

Цей прийом також часто використовується в дитячих віршах для формування в дитини асоціативного зв'язку між назвами тварин та птахів та звуками, що вони виробляють, порівняйте:

개 한 마리가 멍멍 짖어대고

작은 고양이가 글그렁거리는 소리를 내고

개구리는 개굴 개굴,

작은 오리 꺽꺽, 비둘기는 구구구

참새 아기 짹짹, 까마귀는 까악까악

동물들의 왕인 사자 어흥어흥 거리는 고리를 낸다 (18, с. 7).

Собачка каже: “гав-гав-гав”,

Маленька киця каже: “няв”,

Жабка каже: “ква-ква-ква”,

Каченятко каже: “кря-кря-кря”,

Зозуля каже: “ку-ку”,

Маленький жайворонок каже: “пик-пик”,

А ворона каже: “кар-кар”,

А цар тварин лев каже: “гур-гур”.

4. Характеризувальна функція.

Іноді автор використовує оноματοпєїчні слова для непрямї характеристики особи героя або його емоційного стану у тїй чи тїй ситуації. Приклади таких слів складають значну частину (38 %) нашої вибірки фактичного матерїалу. В цьому разї ономатопи передають:

1) індивідуальні особливості мовлення або інших звукових виявів (наприклад, смїху), що притаманні героєві (манера мовлення, акцент, заїкання,

тембр і висота голосу тощо). Такі приклади складають 9 % від загальної кількості ономатопеїчних слів цієї групи, наприклад:

대학생들이 새로 오신 선생님께 대한 싫어한 것이 뭐냐면 광하고 우는 소리라고 한다.

Що, скажімо, не подобається студентам у новій викладачці, так це те, що голос у неї неприємний, вибуховий (досл.: голос подібний до залпу гармати).

Ономатоп “광하고 우는 소리” (вибуховий, гучний голос) імітує голос героїні й тим самим дає непрямую характеристику її особистості (указуючи на подібність до чоловіка).

날카롭고 쫄쫄거리는 그의 목소리가 듣기가 너무 역해서 그런지 친구가 한 명도 없는 것 같았다 (7, с. 305).

Мабуть, через те, що він мав сиплий голос, який було гідко слухати, здавалося, він взагалі не має друзів.

Сполука “쫄쫄거리는 소리” (скрипучий, охриплий голос) передає неприязне ставлення головного героя, від особи якого ведеться розповідь, до власника різкого, скрипучого голосу.

그들이 남부 지방으로 여행할수록 잿은 남부 지방의 느릿느릿 말하는 말투를 더 많이 썼다 (13, с. 98).

Що більше вони подорожували півднем, то більше Джекова манера говорити набувала протяжного та повільного ритму.

Ономатоп “느릿느릿 말하다” (говорити протяжно, повільно, розтягуючи слова) передає манеру мовлення персонажа і непрямю свідчить про його лінощі як про рису характеру.

2) ситуативно зумовлені особливості мовлення або поведінки, що виражають емоційний стан героя (хвилювання, роздратування, гнів, радість

тощо), складають 85 % від загальної кількості прикладів характеризувальної функції ономапоєчних слів. Розглянемо такі приклади:

“네가 어차피 네 말을 안 들을 거니까” – 그는 화를 내서 카랑거렸다.

“Ti все одно не будеш слухати те, що я кажу”, – він прошипів сердито.

“어떻게 그럴 수가 있나요?” – 잭은 불평하면서 무엇인가를 투덜거렸다 (19, с. 74).

“Та як взагалі таке можливо?”, – простгонав Джек, жаліючись на свою долю.

“도대체 무엇...?” 그는 숨이 턱 막히는 소리로 말을 했다 (9, с. 103).

“Якого біса?”, – сказав він, важко дихаючи.

“진짜요? 말도 안 되는 소리야!” 철수가 너무 흥분하고 확 소리로 소란을 일으켰다 (13, с. 108).

“Що, правда? Як таке взагалі може бути!”, – кричав розлючено Чольсу і задавав всім чортів.

В усіх реченнях замість гіперонімів “말하다” (*говорити*) або “소리치다” (*кричати*) використовуються ономапоєчні слова, що передають відповідні за звуковим вираженням емоції: роздратування (*카랑거렸다 – шипіти*), відчуття болю (*투덜거렸다 – стогнати*), сердитий настрій (*확 소리로 – розлючений голос*) та ін. Усі ці особливості мовлення героїв є ситуативно зумовленими, тобто знаходяться в безпосередньому зв'язку із ситуацією спілкування: відчуття комфорту чи дискомфорту людини, відношення до співрозмовника, соціальний статус комунікантів, емоції, які вони відчувають з приводу ситуації, змісту бесіди тощо.

Ілюстрацією того, що герой у бесіді з людиною, яка знаходиться вище нього за рангом, відчуває себе некомфортно і зніяковіло, про що засвідчує його мовлення, є таке речення:

그는 구석에 웅크리고 앉아 공포에 질려 횡솔수솔하고 있었다 (11, с. 25).

Від страху він забився в куток, весь трусився і щось бурмотів собі під ніс.

Ономатопеїчні слова у у цьому реченні з прямою мовою виконують характеризувальну функцію, входячи до слів автора.

Ономатопеїчні слова, що передають ситуативно зумовлені особливості мовлення, можуть супроводжуватися обставинами способу дії, які уточнюють емоційний стан людини, наприклад:

“여보, 이리 와!” 그는 아이어이 하면서 알랑거리는 말로 아내를 불렀다 (16, с. 29).

“Ану, ходи сюди, люба!” – він, воркуючим, ніжним голосом покликав свою кохану дружину.

У наведеному прикладі ономатопеїчне слово “아이어이(하면서)” виражає ніжне ставлення чоловіка до жінки.

“왜 그래?” 그는 매리가 쓸쓸해질 까봐 동정하며 투덜거리는 소리를 계속 냈다 (12, с. 38).

“Гей, ти чого така?”, – він продовжував щось муркотіти на її підтримку, боячись, щоб вона часом не дуже засмучувалась.

그는 라우라가 계속 서 있었듯이 필사적으로 구시렁거렸다 (5, с. 26).

Він щось сердито і відчайдушно пробурмотів, немов Лаура ще й досі стояла на тому самому місці.

몸이 뚱뚱한 사람은 마지 못해 돈을 내고 악간의 짜증 내는 소리로 툭툭거렸다

Оглядна людина неохоче заплатила гроші і децю роздратованим голосом щось хрюкнула (пробурмотіла).

Звуконаслідувальна сполука “까악까악 우는 소리로” у наступному реченні ілюструє переляк, який пережив герой Джек, що призвів до втрати голосу, порівняйте:

남들이 그 비밀을 듣지 않도록 작은 까악까악 우는 소리로 무엇인가를 속삭이었다 (20, с. 35).

Щоб інші не почули той секрет, Джек щось прошепотів ледве чутним голосом.

Як видно з прикладів, характеризувальна функція характерна для онома топів, що входять до слів автора в реченнях з прямою мовою (57 %).

3) емоційні стани тварин, наприклад:

돼지가 다가올 위험을 느끼면서 날카롭고 필사적인 끼익끼익 하는 소리를 냈다 (7, с. 39).

Свиня, відчуюючи небезпеку, пронизливо заверещала.

Сполучення “필사적인 끼익끼익 하는 소리” (пронизливий, відчайдушний вереск) передає страх свині, що описується голосним і пронизливим верещанням.

а) у реальному житті, наприклад,

주인이 투덜투덜거리는 소리를 내고 짜증을 내는 소리로 개에게 밖으로 나가라고 했을 때 개가 투덜거리는 소리를 내며 시끄럽게 지껄여 댔다 (16, с. 7).

Коли хазяїн сердитим і роздратованим голосом наказав собаці йти надвір, пес почав сердито гавкати в знак протесту.

Сполука “투덜투덜거리는 소리” (роздратований голос) передає обурення собаки, що виражається голосним гавкітом.

Зоонімічні ономатопеїчні слова менш різноманітні, ніж ономатопеїчні слова, пов'язані з людиною. Тому для зображення емоційно забарвлених звуків, що передають тварини, використовується сполука ономотопів зі словами, що називають емоції, наприклад:

매기란 돼지가 만족스러운 꿀꿀거리는 소리를 내며 그를 앞으로 내밀고 있었다 (20, с. 15).

Свиня на прізвище Мегі із задоволенням рохкала і штовхала його вперед.

б) у казках, де тварини уподібнюються людям. При цьому використовуються як зоонімічні ономотопи, так і ономатопеїчні слова, пов'язані з людиною, наприклад:

그의 말에 쥐는 으르렁거리며 무뚝뚝하게 대답을 했다.

У відповідь на його слова миша щось гаркнула і огризнулася у відповідь.

У дійсності миші не можуть видавати звук, що виражений ономотопом “으르렁거리다”. У цьому разі слово “으르렁” використано в значенні “бурчати, говорити сердито або погрожуючи”.

4) Інколи (6 % прикладів цієї групи) героя характеризує його ім'я. Характеризувальні імена часто трапляються в гумористичних або сатиричних творах та в казках. Звичайно автор надає читачеві змогу самому здогадуватися про зв'язок імені з особистістю героя, порівняйте:

그들중에 제일 인기 많은 돼지라면 궤쟁이란 쥐였던 것이다. 궤 찌르는듯한 소리와 반짝반짝 빛나는 눈과 웅웅 바른 동작이 매우 특징적이었다.

Серед них найбільш популярною була миша на ім'я ПікПік. Її пронизливий голос, постійно блимаючі оченята і блискавично швидкі рухи відрізняли її від решти мишей.

В імені тварини, як можна побачити з подальшої розповіді, містяться склад від дієслова “꺾어 짜르다” (пищати, пікати, пронизливо кричати). Таким чином, ім’я персонажа характеризує як його поведінку, так і риси та особливості його характеру.

5. Функція інтенсифікації емоційного впливу

Група прикладів ономатоїв, які виконують названу функцію є кількісно обмеженою. Вона становить 3 % вибірки фактичного матеріалу. Окремі ономатоїчні слова і групи ономатоїв можуть використовуватися в мовленні й тексті для посилення емоційного впливу на реципієнта. З цією метою застосовують такі прийоми, як асонанс і алітерація, добір співзвучних звуконаслідувань, а також вживають ономатоїчні слова, які позначають зовнішні звучання, що асоціюються з певними переживаннями рецепієнта. У цьому разі матеріальна форма слів програмує певні асоціації [172, с. 25]. Порівняйте:

까악까악 우른 소리로 속삭이었던 그림자들이 갑자기 갈라졌다 (8, с. 34).

Тіні, які щось шепотіли раптом розділилися.

“기다려 봐!”,- 누군가 까악까악 우는 소리로 속삭이었다는 소리가 멀리서 잘 들렸다 (13, с. 9).

“Стривай!” – дець в далечині було ледве чутно чийсь шепіт.

사면으로부터 뽕뽕하고 꺾꺾하는 자동차의 소리가 들렸다 (17, с. 57).

Звідусюди було чутно піпінання і поскрипування автомобілів.

Ономатої “뽕뽕” (піпінання) і “꺾꺾” (вереск, поскрипування) передають атмосферу жвавої автомагістралі. До того ж скрегіт гальм звичайно асоціюється з негативними переживаннями, викликаючи відчуття занепокоєння. Тим самим автор передає адресатові відповідну перцептивну настанову: відчуття тривоги і занепокоєння.

Іноді певне слухове відчуття проходить через весь текст, набуваючи особливого, символічного значення. Так, у деяких творах більше двадцяти разів повторюється ономатоп “톡톡 거리다” (*постукувати*) (*постукування*) і більше п’яти разів практично синонімічний йому “톡톡 거리다” (*поцокувати*), наприклад:

방속에 금석성의 톡톡 두드리는 소리가 두렷하게 들렸다 (19, с. 25).

В кімнаті було добре чути звуки металічного постукування.

그는 누군가를 기다렸다는 듯이 천편일률적으로 손에 든 지파이로 톡톡 두드리고 있었다 (19, с. 134).

Він монотонно поцокував палицею об підлогу, немов чекаючи на когось.

Незнайома людина переслідує героя роману своїм загадковим постукуванням палиці впродовж всього роману, наприклад:

톡톡 두드리는 소리가 뒤에서도 잘 들렸고 소름까지 돌았다 (19, с. 200).

Звуки постукування було чути і позаду, що аж все тіло вкривалося мурашками.

그 기괴하고 아무도 모르는 톡톡 거리는 지팡이의 소리가 공포감이라기 보다는 신경을 날카롭고 다치는 듯한 아픔을 일으켰다 (19, с. 235).

Той дивний і нікому не відомий звук постукування палицею викликав не стільки почуття страху, скільки гостре почуття роздратування.

Легке постукування палиці незнайомця, яке можна почути в найбільш неочікуваний момент, виклике в читача відчуття ніяковіння, тривоги, стан, адекватний стану самого героя.

Розглянемо ще один приклад:

코코넛 조각으로 뿌려놓고 아삭아삭한 와플러 둘러쌓인개암의 유혹적인 바작바작 깨여지는 소리...(14, с. 80)

Хрустка вафля вкрита кокосовою стружкою із спокусливо хрустким горішком всередині...

Основна практична ціль автора рекламного тексту – примусити адресата придбати продукт, що рекламується. Задля досягнення цієї мети слугує і прагматична спрямованість зазначеного вище прикладу – створити в читача яскраве уявлення про товар і викликати приємні асоціації, пов’язані з ним. Уживання ономатопа “아삭아삭한” і співзвучного йому слова “바작바작”, що підкріплено алітерацією, вдало передає хрускіт вафельної оболонки і горіха, який знаходиться всередині. Крім того, завдяки вказаним мовним засобам в адресата складається враження, що він куштує цукерки.

6. Атрактивна функція

Виразна формальна структура ономотопейчних слів є ефективним засобом для привертання уваги адресата. Тому один або декілька ономотопів можуть бути винесені до заголовка або слогана для того, щоб з першого погляду звернути на себе увагу читача або глядача. Такі мовні одиниці складають близько 2 % від загального числа ономотопів. Їх узятю в основному з рекламних текстів, оскільки прагматична установка рекламного заголовка якраз і полягає в приверненні уваги адресата. Через велику кількість інформації в газетах та журналах, а також на телебаченні рекламний текст може розраховувати лише на миттєву увагу і повинен бути складений за формою та змістом так, щоб за короткий час здійснити максимальний вплив на реципієнта [120, с. 4].

Привертаючи увагу завдяки своїй яскравій звуковій формі, ономотопи пробуджують зацікавленість читача, глядача і навіть слухача, викликаючи бажання знати, з чим саме пов’язане звучання, порівняйте:

하하하, 내 엉덩이가 저느선스 베비 샬포덕분에 부드럽고
폭식폭식해줬구나! (10, с. 40)

Ха-ха-ха! Завдяки дитячій присипці Джонсон Бейбі мої сіднички ніжні та гладенькі!

Ця рекламна об'ява містить зображення гарненького малюка, який сміється, і зазначений вище слоган. Ономатопеїчні слова на позначення сміху привертають увагу реципієнта нестандартністю форми (редуплікації), і викликають бажання дізнатися, з чим пов'язана передана ними емоція (радість, веселість).

Розглянемо наступний приклад:

아! 아아! (15, с. 34) – *A! A-a-a-a!*

Простий і лаконічний заголовок – це звуконаслідування, що передає крик малюка. На тлі зображення малюка на всю сторінку він привертає до себе увагу і змушує шукати пояснення в рекламному тексті внизу сторінки.

Ономатопи, які виконують атрактивну функцію, можуть для посилення прагматичного впливу виділятися графічними засобами: повтором літер, збільшенням розміру літер разом із посиленням звучання, та ін., наприклад:

드르렁드르렁! – *Дзззззззз, дззззззззз!*

공상에 잠기는 분위기를 느끼게 하는 “드르렁드르렁”이란 클럽이다.
꿈은 이루어질 만한 것이다 (20, с. 40).

Клуб “Дзззззззз” – клуб який занурить вас в атмосферу мрій. Мрії варті того, щоб збуватися!

Сполука звуконаслідувальних характеристик заголовка (наслідування дзвінка телефону – 드르렁드르렁), а також графічних засобів (багаторазовий повтор тієї самої букви) може виокремити таку рекламну об'яву з-поміж багатьох інших. Крім того, привертанню уваги читача сприяє аномальність форми ономатопа: відсутність голосних звуків і використання звука “드르렁” (дзззззззз), що віддзеркалює загальну тенденцію до вживання стилістично зниженої лексики. Розглянемо наступні приклади:

꽁! – *Бух!*

탕! – Бум!

쿵! – Бау! Бабах!

Незвичне розташування слів і їх виділення жирним шрифтом сприяє реалізації атрактивної функції ономотопеїчних слів у поданих прикладах. Усі ці ономотопи слугують для лексичного зображення ударів. Це викликає в реципієнта зацікавленість, який саме товар може рекламуватися у такий спосіб. Завдання автора рекламної об'яви вирішене: інтерес адресата тексту на певний час забезпечений.

На використанні ономотопеїчних слів, у тому числі й okazіональних, може бути побудована ціла рекламна об'ява, наприклад:

크르르! 진짜의 고기가 들어가는 완벽한 맛을 느껴 봐!

컹! 우우! 멍멍까지 만족스러운 소리가 난다! (14, с. 59)

“Гирррррр!” Відчуй смак справжнього м'яса!

Гишиир! Вуууух! Гав-Гав! – ваш улюбленець аж загарчить від задоволення!

У цьому рекламному оголошенні увагу читача спочатку привертає заголовок, який містить ономотопеїчний okazіоналізм “크르르!”, що зображує собаче гирчання (ідентифікація джерела звуку спрощується завдяки зображенню на малюнку собаки). Заголовок надрукований великим шрифтом і містить ономотоп **드르렁드르렁**, основа якого двічі повторюється.

Сам текст рекламного оголошення також містить звуконаслідувальні okazіоналізми, що зображують радісний гавкіт собаки **만족스러운 멍멍 짖는 소리**. До того ж, okazіоналізми, що мають незвичну форму, виділені в тексті особливим шрифтом.

Останній рядок тексту також друкується особливим, виділеним шрифтом і складається з двох ономотопів, що зображають процес поїдання собакою

рекламованого продукту: *훌쩍훌쩍 소리내어 마시는 것* (*сьорб-сьорб*) – звук задоволеного, протяжного сьорбання; *냠냠* (“ням-ням”) – для зображення задоволення від їжі або напоїв, які собака споживає. Така велика кількість ономатопеїчних слів у рекламному тесті не може не привернути увагу реципієнта.

7. Симпліфікативна функція

На ранніх етапах оволодіння мовою дитина шукає в слові буквального віддзеркалення дійсності. Слово співвідноситься з предметом, і предмет набуває словесного найменування завдяки тому спільному, що є в матеріальній оболонці слова й у якості предмета [162, с. 167-168].

В ономатопеїчній лексиці найбільш чітко простежується зв'язок образу звукового слова з образом предмета. Тому найменування за допомогою звуконаслідування для дитини простіше й природніше. Дорослі, спілкуючись з дитиною, також використовують так звану “дитячу мову”, тобто своєрідний спрощений мовний код. “Дитяча мова” оперує звуковими комплексами, які за необхідності можуть позначати предмет, дію, пов'язану із цим предметом, ознаку предмета тощо. У відповідній ситуації звуконаслідування має цінність повідомлення й значущість речення [там само, с. 171].

Дитина з легкістю розуміє і запам'ятовує ті слова, значення яких пов'язане з їхньою звуковою формою. Тому, наприклад, слово “멍멍” (*гав-гав*), мотивоване фонетично, з легкістю засвоюється дитиною, на відміну від немотивованого “собака”. Звукові комплекси з дифузним значенням полегшують завдання оволодіння мовою на початковому етапі. Наприклад, “멍멍” (*гав-гав*) “дитячою мовою” означає “собака”, 멍멍 짖는 소리를 내다 (*гавкати*), 멍멍 짖는 개 소리 (*гавкіт собаки*). Розглянемо такі речення:

멍멍 개 짖는 소리가 우리에게 잔뜩 겁을 주었다.

Гавкіт собаки дуже налякав нас.

우리는 네게 바우와우를 해 줄게! (5, с. 309)

Ми влаштуємо тобі прочуханку!

Дорослі використовують ономаіопеічні слова “바우와우” (окрім прямого значення “гав-гав”, цей ономаіоп вжито і в переносному значенні “прочуханка”) як повноцінні слова мови, що стосуються відповідної граматичної категорії. Дитина спочатку використовує звукокомплекси у зв’язку з надзвичайно вузьким, з точки зору дорослого, певним контекстом. Вони стосуються всього контексту загалом, а не позначають референт. Про них ще нможна сказати, що це найменування, які належать референтам або ідентифікують їх.

Як зазначає Е. Бейтс, відокремлення в часі звукового жеста від моменту діяльності, з яким він був пов’язаний, вказує на першу ознаку того, що, наприклад, звукокомплекс “탕” (бах! бац! бум!) у поєднанні з наступним ударом по іграшковому роялю, означає або представляє дію відтворення звуку. Так поступово дитина починає здійснювати референційні акти, які вже можна назвати найменуванням [16, с. 59].

Опановуючи мову, більш старша дитина продовжує використовувати ті самі звукові комплекси, але намагається використовувати їх вже відповідно до правил граматики.

Таке використання звуконаслідувань характерне для усного спілкування між дитиною та дорослим. У письмовому тексті б, наприклад:

매 하고 우는 소리를 내는 검은 양아! 우리에게 줄 털이얼마나
있을까요? (4, с. 192)

Чорна овечка, ме-ме! Скільки ж вовни в тебе є для нас?

Чаітка таких прикладів у вибірці фактичного матеріалу становить лише 2% від загальної кількості прикладів ономаіопеічних слів сучасної корейської мови.

8. *Фатична (контактовстановлювальна функція).*

У поодиноких випадках (1 % нашої вибірки фактичного матеріалу) ономатопи можуть використовуватися для встановлення контакту. З цією метою використовується, наприклад, онома топ **탕탕** (*стук-стук*). Відома навіть низка жартів, так звані **탕탕리란 농담** (*стук-стук жарти*), у формі діалогу, що починається з ономатопу-репліки **탕탕**, за допомогою якої перший комунікант заявляє про своє бажання спілкуватися або вступити в контакт, наприклад:

“탕탕” – (*тук-тук!*):

누구세요? – *Хто там?*

누군가요 – *Хтось.*

누구나고요 – *Хто, питаю?!*

네가 혹시 부옹이가 아니예요? – *А ти, часом, не сова?* (18, с. 79).

В усному неформальному спілкуванні ономатопеїчне слово “**탈탈**” (*тук-тук*) може виконувати контактовстановлювальну функцію як жартівливе запрошення до спілкування.

9. *Функція економії мовних засобів*

На сучасному етапі розвитку суспільства для процесу комунікації характерна тенденція до максимально стислою та ємного викладення інформації. Використання онома топів дає змогу запобігти багатослів'ю. Це зумовлене фонетично мотивованою зовнішньою формою ономатопеїчного слова. Звуковий образ, що створюється онома топом, замінює опис звучання, що складається з декількох слів. Такі приклади становлять 4 % нашої вибірки.

Так, ономатопеїчні дієслова часто функціонують як дієслова з адвербіальним значенням (70 % онома топів цієї групи), тобто позначають дію і водночас самі ж характеризують її з боку звучання, наприклад:

철수가 소리 크게 쿵 문을 닫고 집을 나왔다 (9, с. 57).

Чольсу голосно грюкнув дверима і вийшов із дому.

Ономатопеїчне слово “**쿵**” (*бах, бум, бац*) у запропонованому реченні не просто віддзеркалює звучання, але в сполученні з “**소리 크게 쿵 문을 닫고 집을 나왔다**” означає дію, яка відбувається після нього: *з усієї сили грюкнути дверима, виходячи з кімнати*. Спроба відокремити адвербіальне значення (звукову характеристику) від самої дії потребувала б багатослівної трансформації. Тобто ономатопеїчне слово “**쿵**” виконує в цьому прикладі функцію економії мовних засобів. Розглянемо ще один приклад:

버스가 짹짹 거리는 소리를 질러 갑자기 멈췄다 (17, с. 25).

Автобус видав скрипучий, пронизливий звук і раптом зупинився.

Дієслово в поєднанні з **짹짹 거리는 소리를 질러**, що використовується стосовно автобуса, набуває значення *загальмувати з пронизливим скрипом гальмів*.

Таким чином ономатопеїчне слово “**짹짹 (거리다)**” (*пронизливо, зі скрипом*) у поєднанні з іншими компонентами речення дає змогу в стислому вигляді виконати як звукопороджувальну дію, так і її звукову характеристику.

Іноді ономатопи й їхні деривати передають зміст словосполучення або навіть цілого вислову. Вони становлять одну третину (30 %) від загальної кількості фактичного матеріалу цієї групи, наприклад:

불편한 걸끄러움없이... (6, с. 89).

Ніякої незручної зернистості...

Іменник “**걸끄러움**”, що має ономатопеїчне походження, замінює собою вислів:

무엇인가를 먹을 때 입이 작은 돌로 가득넣은 느낌마저 든다 (9, с. 134).

Коли щось їси, то навіть виникає таке відчуття зернистості в роті (досл.: неначе в роті повно маленьких камінців).

Така компресія надзвичайно важлива для створення рекламних текстів, досить обмежених за обсягом, що зумовлено матеріальними міркуваннями.

Розглянемо ще один приклад:

뽀뽀뽀뽀 담배 좀 피워 봐! (5, с. 307).

Ану, спробуй, потихкай цигаркою!

З наведеного прикладу стає зрозуміло, що “뽀뽀뽀뽀” становить собою складний оказіональний атрибутивний вислів, еквівалентний за значенням цілому висловлюванню “담배 냄새 얼마나 좋구나! 담배를 피우는 걸 직접 느껴 봐!” (*Наскільки ж чудовий запах цигарок! Ану ж бо, сам спробуй це відчутти*).

Таким чином, за рахунок використання ономатопа “뽀뽀뽀뽀” (*пихкання, пускання диму*) у складному вислові атрибутивного характеру “뽀뽀뽀뽀 담배를 피우다” досягається економія мовних засобів і рекламного обсягу, оскільки фраза набуває необхідної лаконічності.

10. Естетична функція

Ономатопейчні слова слугують потужним засобом для створення художнього образу. Зважаючи на це, можна говорити про естетичну функцію ономотопів (6 % вибірки фактичного матеріалу).

Найчастіше ономотопейчні слова використовуються у складі метафори (55 % від загальної кількості ономотопів вибірки), наприклад,

어린시절의 꿈을 실현시킨 그녀가 그 꿈을 짝 깨뜨렸다 (20, с. 24).

І тоді, коли вона здійснила мрію свого дитинства, вона розбила ту мрію.

Ономатопейчне слово “**짜**”, що має пряме значення *розбити вицент, на друзки, розбити дуже голосно*, використовується стосовно нематеріального об'єкта – мрії. Так за допомогою метафори виражається думка про знищення, безжалісне руйнування власної мрії, і звукова форма дієслова підкреслює силу і рішучість відмови від ілюзій.

Розглянемо ще один приклад:

청중들이 그에게 약간 졸졸거리는 박수를 보냈다 (16, с. 102).

Аудиторія досить мляво йому аплодувала.

Негучні й слабкі аплодисменти уподібнюються до дзюрчання джерела, яке віддзеркалюється за допомогою ономатопейчного слова “**졸졸**”. Розглянемо ще один приклад:

자기 자신에 대한 환멸의 짚랑짚랑 거리는 소리가 온 몸으로 느껴졌다.

Відчуття розчарування собою, неначе звуки похоронного дзвону відчувалися всім тілом.

Ономатоп “**짚랑짚랑**” (відтворення похоронного дзвону) виражає пригнічений стан героя, якому довелося “поховати” свою мрію.

Метонімія як стилістичний засіб нечасто структурується ономатопейчною лексикою (6% від загальної кількості ономатопів, що складають цю групу). Вона трапляється головню на рівні номінації, наприклад:

그는 자기 복체를 호주머니에 넣고 다니며 가는 곳마다 쿵 하고 뼉 하고 서툴게 북을 찬다 (20, с. 45).

Він завжди носить у своїй кишені барабанні палички, і куди б він не йшов, він скрізь голосно бахає і бухає на барабані.

Слово “복채” означає барабанні палички, за допомогою яких, з барабана вилучають звук, який передає оноματοп “쿵 (뽀)”. У такий спосіб оноματοпеїчне слово, що віддзеркалює звучання, використовується для номінації предмета, який відтворює звук.

Достатньо часто (16 % прикладів цієї групи) трапляються порівняння, що містять оноματοпеїчні слова. Порівняння може бути побудованим на звуконаслідуванні або містити оноματοп, наприклад,

꿀벌들이 응응거리며 심하게 개 한 마리를 공격해서 주위에 으르렁으르렁 거리는 개의 소리가 들렸다 (19, с. 204).

Бджоли дзижчали й агресивно напали на собаку, звуки скавучання якої було чути навкруги.

У наведеному прикладі бджолині звуки і скавучання собаки, яку атакують бджоли, порівнюються з природнім звучанням. Розглянемо ще один приклад:

우리는 그 장난꾸러기를 억제를 못 할 것이다. 그는 쉬잇하고 소리를 내는 폭죽이나 다름없어서 그래요 (11, с. 4).

Ми не зможемо зупинити того хулігана і розбишаку. Оскільки він, ну просто, як феєрверк.

Складне похідне слово “폭죽”, утворене від оноματοпа “폭폭” (*пущання диму*), зберігає своє звуконаслідувальне значення лише незначною мірою, і в даному конкретному випадку акцентується незвукова ознака референта: вибуховість, димоутворення.

Завдяки яскравому звуковому малюнку, який запам’ятовується, оноματοпеїчні слова часто використовуються в римованих слоганах, заголовках, а також у фольклорних творах: прислів’ях, афоризмах тощо (23 % від загальної кількості оноματοпеїчних слів цієї групи). До них легко дібрати

риму, а їх незвичайна звукова форма привертає увагу і тим самим полегшує запам'ятовування тексту, порівняйте:

학교 런치 – 아삭아삭 먹었지! (11, с. 29).

Шкільні ланчі – з'їв і похрустів!

시계가 똑딱똑딱 거리며 애들이 눈을 바삭바삭 밟으며 간다 (4, с. 173).

Годинник собі тік-так тік-так, а сніг у дітей під ногами хрусть-хрусть.

Ономатопи можуть також слугувати для створення образу в загадках:

서른 마리의 흰 말들이

붉은 구름주위에 서 있다.

황황 발굽으로 구르며

쩍쩍하면서 뭔가를 먹는다 (15, с. 100).

Тридцять білих коней

Стоять навкого червоного пагорба,

Тупотять копитами,

Голосно щось їдять (досл.: чавкають)

Дійсно, саме в поезії висувають найбільш високі вимоги до виразності, яскравості художнього образу, а також до форми тексту разом із його змістом, наприклад:

하늘에 날아가는 독수리가 뽁뽁 우는 소리를 내고 숲속에 흐르는 강이
우르릉우르릉 울린다 (12, с. 54).

Чути голос орла, що літає у небі, і швидкоплинну бурхливу річну течію.

Представлений уривок майже повністю побудований на використанні звуконаслідувань, які створюють виразну картину самотнього орла, що ширяє у небі, а під ним – бурхливі норавливі річні потоки.

11. Пояснювальна функція

Використовуючи оноματοпеїчні слова, автор звичайно апелює до фонових знань адресата (тобто до знання різних зовнішніх звучань, а також джерел звучань). У деяких випадках це дає змогу коротко й доступно пояснити деякі суттєві характеристики референта. Такі приклади становлять 4 % нашої вибірки прикладів оноματοпеїчних слів, наприклад:

야채나 과일을 신선해 주는 짹짹 소리 내고 빠져 나가지 못 하게 봉하는 컨테이너...(17, с. 62)

Герметичний контейнер – “клац-клац”, і ваші овочі та фрукти будуть завжди свіжі й збережені...

У наведеному прикладі пресупозиційно зумовлене розуміння читачем твердження про те, що новий товар пов'язаний зі звучанням, яке віддзеркалює оноματοп “*짹짹*” (*клац-клац*). Це твердження використовується як відправний пункт у розумінні реципієнтом нового найменування товару.

Оноματοпи та їхні деривати можуть застосовуватися:

1) для отримання інформації про якості або призначення референта, наприклад:

그 정보를 마우스 클릭만 하고 누구나 쉽게 얻을 수 있다 (6, с. 35).

Ту інформацію будь-хто може легко отримати, варто лише клікнути мишкою.

Вислів “*클릭*” (*клік, натискання на клавіатурі*) не викличе здивування в тих, кому доводилося працювати з комп'ютером. Коли натискають кнопку маніпулятора мишки, лунає звук, що відповідає визначенню оноματοпеїчного слова “*클릭*”. Так, спираючись на свої фонові знання (знання про світ) і на звукову форму оноματοпа, адресат визначає для себе значення словосполучення “*클릭*”, у цьому разі як *одне натискання кнопки “мишки”*.

2) для отримання інформації про рекомендований спосіб дії, наприклад:

미디어택에 들어가는 신호가 바뀌었다가 마아크에 포착되는 소리가 “두트 두트”같은 소리를 낸다.

Сигнал, що надходить до Медіатек спочатку трансформується і, потрапивши до мікрофона, видає двук, подібний до “ду -ду”.

Ономатопеїчне дієслово “두트 두트 (하다)” у поєднанні з обставиною образу дії, яке постає як уточнення, слугує достатнім для адресата поясненням того, який сигнал потрібно подати в обумовленому місці. Відповідно ономатопеїчне слово у цьому реченні виконує пояснювальну функцію.

Завдяки своїй властивості експлікувати призначення або якості референта ономатопи широко застосовуються для номінації нових товарів та послуг.

12. Волюнтативна функція

Деякі дослідники вважають, що слова, якими підкликають чи відганяють тварин і птахів (імперативи, точніше зооімперативи) не потрібно відносити до звуконаслідувань [55, с. 106]. Проте детальний аналіз таких слів виявляє схожість зі звуками, які видають певні тварини і птахи. Можемо припустити, що протягом усієї історії утримання домашніх тварин і птахів для впливу на них були відібрані звучання, які найбільш близькі до природніх звуків тварин та птахів або найбільш приємні/неприємні для них.

Так, наприклад, до нашої вибірки ми включали такі зооімперативи для підкликання тварин і птахів, як “가르르 가르르” (*киць-киць*) – для кішки, а також імперативи, призначені для відлякування тварин, наприклад, ”저런 ,에잇!” (*дзусь, геть пішла!*) – для кішки, “휘어이!” (*Гпrrrrrrу!*) – для коня та ін.

На нашу думку, зооімперативи посідають проміжне місце між ономатопеєю і звукосимволізмом. Подібність до звуків, які видають тварини і

птахи, засвідчує спорідненість таких слів з ономапопеею, а наявність у їхньому складі приємних або неприємних для тварин звуків говорить про їх звукоцимволічний характер. Тому ми вважаємо можливим залучити зооімперативи до нашої вибірки, де вони становлять 2 % ономапопеечних слів, наприклад:

여러 말들중에는 네가 최고라고 생각하는데 .... “워!” –멈춰 달라는 명령을 못 들었어?! (3, с. 199)

Серед всіх коней на світі, я думаю, ти найкращий! Але невже ти не чув мого наказу “Зупинись!”?!

У наведеному прикладі використовується зооімператив “워”, який означає команду зупинитися для коня, тобто виконує волюнтативну функцію, здійснюючи певний вплив на тварину.

Розглянемо ще один приклад:

뒤뚱뒤뚱 거리며 소리 내는 압답이 천천히 길을 건너가서 헛간으로 향했다 (8, с. 99).

Перевалюючись зі сторони в сторону, курка повільно перейшла дорогу і пішла в бік хліва.

За допомогою ономапопеечного імператива “뒤뚱뒤뚱” (*йти перевалюючись, перевальцем*) зображується некваплива, повільна хода курки, що прямує до хліва.

У письмовому тексті волюнтативна функція здійснюється опосередковано, оскільки автор не впливає на тварину, а використовує зооімперативи для зображення цього впливу в тексті.

13. Експресивна функція.

Ономатопейчні слова та їхні деривати іноді можуть слугувати засобом суб'єктивного ставлення того, хто говорить, до змісту або адресата мовлення [109, с. 591]. Тобто вони виконують експресивну функцію. У нашій вибірці такі слова становлять 2 %.

У межах згаданої функції можна виокремити такі три категорії:

- 1) емоційну (вираження якої-небудь емоції або почуття);
- 2) оцінну (вираження схвалення або несхвалення);
- 3) власне експресивну (посилення того, що називається в цьому слові або інших синтаксично пов'язаних із ним словах) [10, с. 110], наприклад:

화페의 획획거리는 소리가 그 식당은 얼마 호화롭고 고급스러운 것을 가리킨다.

Хрускіт банкнот – ось що вказує на те, наскільки розкішним і елітним є ресторан.

У наведеному прикладі прикметник “획획거리는” (*хрусткий*) виконує оцінну субфункцію, оскільки виражає ставлення того, хто говорить, до змісту висловлення.

Експресивність слова, як і в усіх інших випадках вживання ономатопів, досягається завдяки виразній звуковій формі. Емоційний компонент значення (вираження схвалення, що межує із захопленням) забезпечує виконання емотивної субфункції.

Усі перераховані вище субфункції звичайно супроводжують одна одну в мовленні, проте їх збіг не обов'язковий: наявність однієї функції не тягне за собою обов'язкову наявність усіх інших, і вони можуть комбінуватися, наприклад:

꽤 보잘것 없는 인간아! 쓸데없는 말들을 하지 마!

Ти, жалюгідна, мілка нікчема! Ану ж бо не неси нісенітницю!

Емоційно забарвлений оноματοп “꽂” виконує емоційну і оцінну субфункції, тому що виражає відразу і презирливе ставлення до об’єкта. Притаманна цьому слову, завдяки його звуковій формі, образність забезпечує виконання власне експресивної субфункції.

Потрібно зазначити, що експресивну функцію виконують оноματοпеїчні слова. Емоційну й оцінну субфункції вони виконують не завжди.

Усі три складники експресивної функції особливо характерні для стилістично зниженої лексики, у тому числі й оноματοпеїчної. Те, що кожне нестандартне слово повинно бути конотативно забарвленим, приймається за вихідне положення [17, с. 8], наприклад:

문을 여는 도중에 문을 받치고 있던 빗자루가 팡떨어져 심하게 발을 다쳤다 (19, с. 186).

У ту хвилину, коли я відчиняв двері, мітла, яка їх підтирала, впала і сильно мене вдарила.

У запропонованому прикладі оноματοпеїчне слово “팡” є виразником роздратування того, хто говорить (емоційна субфункція), негативної оцінки об’єкта (оцінна субфункція) і власне експресивної субфункції.

Розглянувши всі функції, які виконують оноματοпеїчні слова сучасної корейської мови, можемо констатувати, що функції оноματοпів у мовленні знаходяться у безпосередній залежності від комунікативної ситуації і особливостей комунікантів.

Дослідження функціонування оноματοпів передбачає виявлення залежності їх використання від певних загальних тенденцій і чинників. У наступному підрозділі дисертаційного дослідження ми розглянемо вплив прагматичних і соціолінгвальних чинників на вибір оноματοпа з ряду синонімів у процесі його використання в мовленні.

4.4. Прагматичні й соціолінгвальні особливості функціонування ономатопеїчної лексики сучасної корейської мови

Багатообразність й складність зовнішніх звучань корейських ономатопеїчних слів зумовлює існування в сучасній корейській мові розгалуженої мережі ономатопеїчних синонімів, які використовуються для зображення подібних до своїх акустичних характеристик звучань. Крім того, багато ономатопеїчних слів мають широкий спектр значень.

Синонімія ономатопеїчної лексики корейської мови – досить специфічна і має подвійний характер. Аналіз фактичного матеріалу дав змогу визначити основні різновиди синонімічних відношень ономатопів.

Усі ономатопи у їх прямому, звуконаслідувальному, значенні містять загальний компонент *소리* – *звук, звучання*. Навіть якщо цей компонент не експліковано в словниковій дефініції звуконаслідувального слова, він імпліцитно входить до словникової дефініції за визначенням. Усі ономатопи об'єднані семантико-змістовим зв'язком, оскільки мають компонент “звучання”, інваріантний у значенні всіх звуконаслідувальних слів.

Проте було б неправильно стверджувати, що вся ономатопеїчна лексика постає як один величезний синонімічний ряд. Основою для виокремлення синонімічних рядів можуть слугувати скоріше певні типи звучань [55, с. 125]. Наприклад, через компонент “*뎡뎡*” (*дзвеніти/дзвонити*) семантично пов'язані між собою ономатопи “*뎡그랑*” (*дзвякання, побрякування*), “*곡 하는 소리*” (*похоронний, траурний дзвін*), “*꽹꽹*” (*тридзвін дзвонів, передзвін*), “*핑 하고 울리는 소리*” (*голосно зазвучати, дзвеніти*), “*딸랑딸랑*” (*дзенькати, створювати різкий, пронизливий звук*), “*쟁그렁*” (*дзвін*

дзвіночка або металічних предметів, коли ті вдаряються один об одного), “꽁꽁” (дзвоновий дзвін, благовіст), “쟁그랑/뎡그렁” (дзвякання монет, бокалів, скла та ін.), “짚랑” (дзвін від тонкого скла, металу), “쟁그랑” (бряцання, лязгання, різкі та пронизливі металічні звуки), “탱/뎡/쟁” (свист кулі, дзижчання комах, пронизливий писк комара), ”딩딩” (дзвін курантів, дзвоновий дзвін, дзвін вхідного дзвоника, що відбиває мелодію).

Опосередковано пов’язані через загальний компонент “금속성음” (металічний звук) такі ономатописи: 철커덕(거리다) – бряжчати ценом, бряжкати, важко дзвеніти; 쟁그렁/뎡그랑(거리다) – передзвін дзвонів, 딸랑/짚랑 – дзвін бубонців, маленьких дзвіночків.

Загальний змістовий компонент “딸랑딸랑 두드리다” (той, що сильно вдаряє, дзвонить) зумовлює опосередкований семантичний зв’язок для таких ономатописів: 쟁그랑/뎡뎡 (하고 울리다) – бряжкіт, клацання, лязкіт, дзвін, бряжкання; 철터덕 – бряжчати, дзвеніти, бряжкати ценами; 뎡그렁 – легкий дзвін стаканів, бокалів в той момент, коли вони вдаряються один об одного.

Аналіз словникових дефініцій дав змогу нам встановити приблизний обсяг синонімічного ряду, не беручи до уваги компоненти значення, іррелевантні для нього. Так, наприклад, дієслову “핑/뎡/쟁” (свист, дзвін, дзижчання комах) властива семантико-змістова спільність з іншими словами синонімічного ряду. Це підтверджує наявність у його значенні компонента “뎡뎡 거리는 소리”. Інший компонент його значення “쟁쟁 거리는 소리” передбачає семантичні зв’язки зі словами, які позначають звучання, яке створюється при падінні (“쿵쿵거리다” (глухий звук від удару, важкий удар

кулаком, палицею), “**핑/풍덩**” (звук падіння у воду без сплеску, вибуховий звук розривання чогось), “**콩 하고 때리다**” (звук вдарення).

Варто відзначити, що домінанта синонімічного ряду як високочастотний ономатоп з найбільш генералізованим значенням звичайно зазнає часткової або повної фонетичної демотивації, а іноді вже не сприймається носіями мови як ономатопейчне слово. Відповідно звуконаслідувальна природа ономатопа “**뎡뎡**” (дзвеніти) відчувається менше, ніж у співзвучних йому “**땡땡**” (гудіти, свистіти (про кулю), дзижчати – про комах), “**딸랑딸랑**” (різкий звук дзвякання, дзижчання), або “**웅위**” (вжик, швидкий рух вітру, кулі).

Розглянемо ще один синонімічний ряд з домінантою “**휘파람을 불다**” (свистіти). Він охоплює звуконаслідувальні дієслова, які передають звучання, яке виробляють неістоти, пор.: “**소소**” (звуки крилець комах), “**봉**” (дзижчання, гудіння), “**위위/쌩쌩**” (цвірчання комах, дзвін у вухах), “**휙휙**” (шурхіт, шарудіння, шемрання, шірхання, шелест), “**웅웅**” (дзижчання комах, цвірчання цикад), “ **짹짹**” (звуки від швидкого помаху хвостом), “**수수**” (звуки шипіння змій, звуки вимовляння чогось із присвистом).

Домінанта “**휘파람을 불다**” (свистіти) безпосередньо або опосередковано пов’язана з усіма членами ряду, пор.: “**쌉쌉(거리다)**” – звук важкого дихання із свистячим звуком, звуки сопіння або хрипу; “**싱싱**” – дзвін у вухах, цвірчання комах, легкі та швидкі помахи комашиних крилець; “**핑**” – пронизливий, швидкий звук об’єкта, що рухається (про кулю).

Ономатопа “**핑**” (звуки швидкого рухливого об’єкта), “**쌩쌩**” (звуки важкого дихання, сопіння, хрипу), “**싱싱**”, (дзвін у вухах, стрекотіння, свист кулі) пов’язані між собою як безпосередньо, так і опосередковано, оскільки до складу їх значень входить загальний компонент “**웅웅(거리다)**” (дзижчати, гудіти). Водночас словникова дефініція “**붕**” (гудіння, протяжне дзижчання, звуки швидкого руху) включає до себе компонент “**윙윙**” (звуки дзижчання, легкого стрекотіння, що викликане рухами крилець або лапок комах).

У деяких випадках між словами ряду можна побачити “двічі опосередкований” семантичний зв’язок. Якщо перше слово опосередковано або неопосередковано пов’язане з другим словом, а друге слово, у свою чергу, опосередковано пов’язане з третім словом, то між першим і третім словами є зв’язок, який можна назвати двічі опосередкованим. Зокрема, такий зв’язок можна простежити між домінантою ряду “**휘파람을 불다**” (свистіти) і кількома ономатопами, з якими вона не має інших семантичних зв’язків.

Так, ономатоп “**붕**” (гудіння, протяжне дзижчання) безпосередньо пов’язаний з ономатопами “**윙윙**” (дзижчання, легке стрекотіння), оскільки пояснюється через них: “**붕**” (рухатися швидко, утворюючи звуки гудіння, протяжного дзижчання). З іншого боку, слово опосередковано пов’язане з домінантою через компонент “**윙윙/쌩쌩**” (рухатися швидко, блискавично).

Відповідно в парах “**윙윙**” (створювати легке дзижчання) і “**쌩쌩**” (швидко, блискавично рухатися), а також “**웅웅**” (дзичати, гудіти) і “**윙윙**” (швидко пересуватися) спостерігаємо двічі опосередкований семантичний зв’язок.

Особливістю ономатопеїчних синонімічних рядів є їхня властивість як розпадатися на окремі підряди, так і об'єднуватися у більші групи, з більш генералізованим інваріантним компонентом значення. Дійсно, як ми вже зазначали вище, усі ономатопи об'єднані загальним компонентом “소리” (звук, звучання). Слово “소리” постає як гіперонім для всіх ономотопів, що використовуються в їх прямому звуконаслідувальному значенні.

Можливим видається також виокремлення таких загальних для певної групи ономотопів компонентів, як, наприклад, “아주 높은 소리” (високі за тривалістю звуку) і “짧은 소리” (короткі за тривалістю звуку). У свою чергу, ці групи поділяються на кількісно менші семантичні ряди із загальним компонентом, що позначає певний тип звучання, наприклад, розглянуті нами вище синонімічні ряди з домінантами “쌩쌩” (швидко рухатися із звуками, подібними до свисту) і “뎡뎡” (дзвеніти, брязкати, злегка гудіти). У складі кожної групи синонімів можна виокремити декілька окремих підгруп ономатопеїчних слів, об'єднаних певним компонентом значення, тобто більш тісно пов'язаних семантично. Наприклад, синонімічна група з домінантою “윙윙/쌩쌩” (швидко рухатися, утворювати свистячі пронизливі звуки) включає такі підгрупи:

I: “쌩쌩” (швидкі свистячі звуки), “윙윙” (звуки дзижчання, легкого протяжного гудіння), “씩씩” (звуки швидких різких, блискавичних рухів), “뽕뽕” (звуки гудіння, дзижчання комах, або їх частин тіла) із компонентом “획획 빨리 움직이는 소리” (швидкі свистячі звуки в повітрі, що нагадують посвистування);

II: “윙윙” (*дзижчати, цвірчати, свистіти*), “웅웅” (*дзичати, гудіти*) із загальним компонентом “계속되는 낮은 소리” (*тривалий низький звук*);

III: “수수” (*шипіти*), “획획” (*пролізти, швидко махнути хвостом*) із загальним компонентом “치찰음” (*шиплячий звук*).

Крім синонімів у мові та мовленні, оноματοпейчні слова можуть уживатися як чисто мовленнєві синоніми, що мають загальні семи, не зареєстровані в тлумачних словниках. Так, наприклад, оноματοп “덜컹(거리다)” (*тріскотіти, гуркотіти, деренчати*), відповідно до словникової дефініції, не має у своєму значенні інваріантного компонента “땡땡” (*дзвеніти, деренчати*), загального для відповідного синонімічного ряду.

Проте в мовленні слово “덜컹” (*тріскіт, гуркіт*) може мати значення, що підпадає під компонент “땡땡/딩딩” (*дзвеніти, деренчати*), наприклад:

학교 종의 땡땡 울리는 소리가 같이 점심을 먹자는 소리였다. (19, с. 270)

Звуки шкільного дзвоника, то були звуки, які запрошували піти разом пообідати.

Сполучення дієслова *울리다* з *땡땡/딩딩* (*гриміти, голосно звучати + 땡땡* (оноματοп, який використовується для передачі звучання дзвоника “*дзень-дзень*”) передбачає використання одного з оноματοпів синонімічного ряду з домінантою *딩딩* (*дзвеніти*). Дійсно, звучання, яке здійснюється будь-яким дзвіночком або дзвоном, можна описати як *땡땡* + додаткові характеристики. Отже, “덜컹(거리다)” (*тріскотіти, гуркотіти, деренчати*) у наведеному прикладі постає як мовленнєвий синонім, оскільки тут наявні обидві основні ознаки синонімії: семантико-змістова спільність і часткова взаємозамінність.

Найбільш цікавою для нас виявилася синонімія стилістично зниженої лексики сучасної корейської мови. Основними ознаками цього пласту лексики є загальноновживаність і етико-стилістична зниженість, тобто емпфаза (емоційна, оціночна, експресивна або афективна), що використовується в мовленні для створення певного стилістичного ефекту [17, с. 37]. Цю думку висловлює В.І. Шаховський, стверджуючи, що сленгізми завжди емотивно-оцінно-експресивні [187, с. 37].

Первинна фонетична мотивованість елементів звуконаслідувальної підсистеми мови, як уже неодноразово відзначалося вище, надає їм потужного експресивного потенціалу. Тому не дивно, що оноματοпейчні слова та їхні деривати широко представлені в нестандартній лексиці [91, с. 15; 113, с. 10]. Ми можемо говорити про активне використання звуконаслідувань у процесі створення нових слів і переосмислення семантики вже існуючих слів корейської мови у стилістично зниженій лексиці.

Наша особлива увага до стилістично зниженої лексики пов'язана, з одного боку, з тим, що звуконаслідувальні елементи посідають у ній не останнє місце, з іншого боку, саме для стилістично зниженої лексики характерною є висока варіативність, яка найбільш виявляється в семантичній надмірності. У стилістично зниженій лексиці функціонує розгалужена мережа синонімів, причому синонімічний ряд того або того поняття тим ширший, чим вища соціальна значущість позначуваного об'єкта для суспільства загалом.

Синоніми концентруються навколо центрів синонімічної атракції, які віддзеркалюють ті сфери життя і діяльності мовних колективів, у яких емоційне навантаження висловлення диктується матеріальними умовами побуту, загальною ідеологією членів колективу й індивідуальними нормами мовленнєвої поведінки [55, с. 134].

Сферою використання стилістично зниженої лексики головно постає повсякденне мовленнєве спілкування. Тому центрами синонімічної атракції стають ті сфери діяльності мовного колективу, які мають найбільше емоційне навантаження. Дослідники виокремлюють низку специфічних центрів

синонімічної атракції (частини людського тіла й фізіологічні потреби людини; гроші й операції із ними; алкогольні напої, їх вживання і стани, що виникають унаслідок їх уживання; наркоманія; видовищні заходи тощо) [17, с. 81; 55, с. 134].

Теза про широку представленість ономатопеїчних слів і їхніх дериватів у стилістично-зниженій лексиці підтверджується тим, що вони входять до складу всіх великих рядів синонімів просторіччя сучасної корейської мови. Проте звуконаслідувальні елементи стилістично зниженої лексики розподіляються за синонімічними рядами нерівномірно. Завдяки їхній фонетичній мотивованості, ономатопеїчні слова більш чітко віддзеркалюють ті побутові явища і процеси, які супроводжуються шумом або іншим звучанням. Це – інтенсивне мовленнєве спілкування, популярна музика, застосування фізичної сили.

Крім того, деякі галузі діяльності й емоційної сфери людини асоціюються у її свідомості зі звучанням або шумом (цілком вірогідно, що це відбувається у зв'язку з високою активністю або агресією людини в певній ситуації або стані). Це може бути вживання алкоголю та наркотиків, різні рекламні заходи (для яких характерними є нав'язливе повторення слоганів і велика кількість звукових ефектів), успіх та невдача (ономатопи, що відображують удари й інші голосні звучання, передають інтенсивність емоцій, що відчуває людина у зв'язку з успіхом або невдачею).

Фактичний матеріал дослідження дав змогу виокремити специфічні центри синонімічної атракції безпосередньо для ономатопеїчних слів сучасної корейської мови, зафіксованих у стилістично-зниженій лексиці [55, с. 135-136]. До них належать:

1) вживання алкоголю і його наслідки, напр.: 술을 꿀떡거리다 – *випити, вмазати, бахнути по чарці*; 입을 척척하게 하다 – *промочити писок, хильнути*; 술 철복 마시다 – *хильнути чарчину*; (술을 취해서); 기억 기억 토하다 – *блювати*; 꾸르릉 트림하다 – *голосно відригнути*;

2) частини тіла людини й її фізіологічні потреби, напр.: 크게 씹씹 거리는 사람 – (називають людину, яка голосно сопить, шмигає носом); 뽀오웅 방귀를 쫀다 – випускати гази; 쿵쿵거리는 소리를 내며 섹스하다 – голосно та пристрасно займатися коханням;

3) наркоманія, напр.: 쿵쿵 아편을 피우다 – курити опіум; 후비적후비적 거리듯이 코카인냄새 맡다 – нюхати кокаїн (досл.: нюхати кокаїн, що аж в носі дере); 쿵쿵거리는 사람 – наркоман; 광광 다행증 – стан ейфорії, ілюзорної Нірвани;

4) позитивні емоції, напр.: 너무 기뻐서 광 하고 소리를 치다 – ляснути себе руками від радощів;

5) негативні емоції, напр.: 벌렁 드러눕다 – зазнати поразки, впасти ниць; 흐지부지 되다 – закінчитися нічим; 거꾸러지다 – піти шкереберть;

6) розумова неповноцінність, дурість, напр.: 괴짜 – дивак, дивакувата, екстравагантна людина; 머리는 비고 덜컹거리는 사람 – пустоголова, розумово обмежена людина;

7) застосування фізичної сили (бійка), напр.: 퍽퍽 때리다 – надерти зад; 덜거덕 덜거덕 구타하다 – забити до напівсмерті; 막 때리다 – відгамселити; 찰싹 때리다 – збити, відлупцювати; 쿵 하고 넘어지게 하다 – вдарити і збити з ніг;

8) обман, надурення, напр.: 꽤 못나개 굴다 – надурити, обдурити; 헐렁헐렁하는 웃음거리로 만들다 – виставити опудалом;

9) негативна характеристика і оцінка кого-небудь або чого-небудь, напр.: *미치광이* – *божевільний, навіжений*; *개 딸락 팍!* – *гасає скрізь як навіжений пес!*; *꿀보기 싫은 놈* – *нікчемний, ганчірка*;

10) популярна музика, музичні інструменти, напр.: *쟁그렁 박스* – *фортепіано*;

11) інтенсивне мовленнєве спілкування, напр.: *조잘조잘 (거리다)* – *бла-бла*; *우물주물 수다쟁이* – *пустомеля, балабол*; *소곤소곤 지껄이다* – *постійно говорити, тріщати, не замовкати*.

Для корейської стилістично-зниженої лексики характерним явищем є енантіосемія, тобто використання тієї самої лексеми з протилежними значеннями. Не винятком є і стилістично-знижена лексика, пор.:

처음엔 그녀가 쓴 책은 황갈은 성공이었다. 다음에 나온 책이라면 콩칼은 완전한 실패였다고 할 수 있지...

Її перша книжка була дуже невпевненою і слабкою спробою. Другу книжку можна взагалі назвати повним фіаско.

그년 무엇이든지 퍽퍽때리는 아이였다 (16, с. 98).

Вона була дитиною, яка все змītала на своєму шляху.

우리가 세운 계획은 완전항 흐지부지가 됐다 (13, с. 25).

План, який ми придумали, був повною лажею.

У першому прикладі значення слова “*황갈은 성공*” – *блискавичний успіх*, виявляється в протиставленні з іменником “*흐지부지*” – *невдача, невпевнене виконання чогось*. Близьким за значенням є прикметник “*퍽퍽 (때리는)*” – *найкращий, прекрасний, той, який руйнує всі перешкоди на своєму шляху*. У

третьому прикладі іменник “*흐지부지*” має значення *невдача*, оскільки пресупозицією другої частини складного речення є провал розробленого плану. Цей факт свідчить на користь того, що оноματοпеїчні слова можуть мати широку, подекуди протилежну, семантичну структуру.

У ході аналізу оноματοпеїчної лексики були виявлені тенденції [55, с. 138-139], які впливають на вибір ономатопа з ряду синонімів, а також його використання в реченні або тексті для передачі звучань. До таких тенденцій належать:

1. Невідоме – через загальне

У сучасній корейській мові діє тенденція до вживання найбільш генералізованих (що частково або повністю втратили фонетичну мотивованість) оноματοпеїчних слів для передавання невідомих адресатові або автору звучань, наприклад:

그 짹짹거리는 새들이 지저귀는 소리만 들으면 너무 반가워서 못 견딜 지경이에요 (5, с. 35).

Варто лише почути щебет тих пташок, як на душі стає настільки радісно, що й словами не описати.

Звуки невідомого для автора птаха передаються генералізованим оноματοпеїчним словом “*짹짹거리다*” – *щебетати*.

2. Конкретне – через загальне

Помітна тенденція передавати конкретні звучання, що мають відповідні звуконаслідування в мові, за допомогою генералізованих оноματοпеїчних слів, які частково або повністю втратили фонетичну мотивованість, наприклад:

어어이, 어어이 거기요! 그 때에 그녀의 깊은 생각은 어어이 하고 낮선의 소리로 중단됐다. 그녀가 더 크게 으르렁거리기 시작했는데...

“Агов! Гей там! В той момент її глибокі роздуми були перервані невідомими звуками ”. І тоді вона почала кричати ще голосніше...

Певна кількість онома топів можуть відображати голосний крик (우루루 고태치다, 으르렁거리다, 울부짖다), проте в цьому прикладі перевага надається слову 으르렁거리다, яке втратило фонетичну мотивованість.

Варто відзначити, що таку тенденцію до переваги загального найменування звука над спеціальним, простежуємо не лише в корейській мові, але й, наприклад, англійській [55], французькій [41] та ін.

3. Рідкісне через розповсюджене

Онома топейчні слова, що позначають добре відомі адресатові звучання, можуть використовуватися для позначення рідкісних звуків, які, можливо, маловідомі або зовсім невідомі, порівняйте:

그 동물은 [표범] 내 쪽으로 다가와서 이마를 내 무릎에 문대였으며 상냥하게 가르릉 가르릉 거렸다.

Той звір [леопард] наблизився до мене, потерся своїм лобом об моє коліно і ніжно замуркотів.

У наведеному прикладі проводиться паралель між звичайною кішкою й леопардом як представником кошачих. Автор використовує онома топейчне слово “가르릉 가르릉” – *муркотіти* стосовно леопарда, або будь-якої хижої кішки.

Ступінь конкретизації відображення звучання в художньому тексті може залежати від того, наскільки знайомий і звичний авторові той або той звук, наприклад:

초원의 독수리가 하하 같은 소리를 내며 날개를 쭉 펴고 떠 있었다.

Степовий орел, крик якого був дуже схожий на сміх, шугав у високості.

Зазначені вище тенденції можуть перетинатися й накладатися одна на одну. Так, у наступному прикладі реалізуються одразу дві тенденції: “рідкісне через розповсюджене” (звуки диких кабанів передаються через добре відомий ономатоп “꿀꿀거리다” – *рохкати*) і “конкретне через загальне” (використовується генералізований гіперонім “획획거리다” – *пронизливо свистіти, хрюкати*):

사냥길 근처에 누워 있던 수돼지들은 해별을 찌고 꿀꿀 거리는 소리를 내다가 갑자기 겁을 먹어서 그런지 획획거렸다.

Дикі кабани, що лежали неподалік від мисливської дороги, рохкали і смажилися на сонечку, як раптом, чогось наче перелякавшись, вони почали похлопиво рохкати і посвистувати.

Вибір того або того оноματοпеїчного слова зумовлений, у тому числі комунікативними намірами того, хто говорить [55, с. 140-141]. Ономатопи можуть траплятися у висловленнях, які мають такі ілокутивні цілі:

- а) повідомлення, інформування;
- б) спонукання (у тому числі запит інформації, тобто питання);
- в) узяття зобов'язань;
- г) вияв емоційного стану.

З огляду на це використання оноματοпеїчних слів характерне для 4 типів мовленнєвих актів:

- 1) репрезентативів;
- 2) директив;
- 3) комісивів;
- 4) експресивів.

Розглянемо детально кожен тип мовленнєвих актів, що містить оноματοпеїчні слова.

1. Репрезентативи (55 % вибірки фактичного матеріалу)

Найчастіше ономатопеїчні слова входять до складу висловлень, які повідомляють адресатові про що-небудь. При цьому повідомлення можуть містити:

а) корисну інформацію, пор.:

우리 “이지 알람”이란 신호당치가 110 데시벨까지 날카롭고 뽀뽀하는 소리를 내며 언제든지 개인 보호를 제공해 주는 스마트한 서버스예요 (6, с. 43).

Наша сигналізація, що має назву “Легка тривога” – це розумний пристрій, який, видаючи звуки до 110 децибел (звуки, подібні до пронизливих звуків пі-пі), у будь-який час забезпечить вашу надійну особисту охорону.

Такі приклади характерні для рекламних текстів, у яких ономотопи використовуються достатньо широко при інформуванні споживача про корисні якості товару. Висловлення інформує адресата про спосіб дії системи індивідуального захисту, яка рекламується.

б) здогадку, що висловлює той, хто говорить, пор.:

네가 킁 맞은 게 아니야! – *А тебе, часом, не відлупцювали?*

내가 킁 맞았다고 누가 말했어? – *А хто тобі сказав, що мене дійсно побили?*

아하! 그것 보자! 내 말이 맞지? 네가 킁 맞은 줄 잘 알았잖아! (10, с. 150)

Ага! Таки я був правий! От бачиш, я знав, що тебе таки відлупцювали!

У цьому діалозі здогадку спочатку висловлює той, хто говорить, як припущення, представлене у вигляді розділового питання. Проте в ході розмови його впевненість зростає у зв'язку з недостатньою аргументованістю співрозмовника. Відповідно, той, хто говорить, повідомляє свою здогадку як інформацію, у правдивості якої він упевнений:

в) описування подій, особистих переживань, звичок, характерного способу дій тощо, пор.:

고양이가 네할개를 펴고 소파에 누워 있으며 귀엽게 가르랑 거리고 혀로 철을 날름거렸다 (11, с. 30).

Кішка простяглася на дивані, мило нявкала і вилизувала свою шубку язиком.

Висловлення дівчинки містить інформацію про звички її кішки. Ономатопи “가르랑” і “날름거리다” описують поведінки кішки.

г) повідомлення про заплановані дії, пор.:

그는 몸이 튼튼하긴 하지만 혼내주고 팡 때릴 텐데... (17, с. 3)

Він то, звичайно, міцний, але я, мабуть, влаштую йому прочуханку...

г) вербальне вираження розумових операцій (умовиводів) або їх результату, пор.:

저는 제인에게 또 하나의 썩그렁 전화 좀 할까 하다가 급한 일이 생겨서 그 생각을 그만두었다 (16, с. 45).

Я в же було збирався дзвякнути Джейн ще разок, але з'явилися термінові справи, і я відмовився від цієї ідеї.

У наведеному прикладі той, хто говорить, вважає за потрібне повідомити адресатові хід своїх думок, які спрямовані на планування наступних дій.

У всіх наведених вище прикладах ономатопеїчні слова в основному входять до реми речення, тобто є важливим компонентом інформації.

2. Директиви (16 % вибірки фактичного матеріалу)

Ономатопеїчні слова також можуть входити до складу висловлень, які спонукають до дії або переконують відмовитися від неї.

Директиви можуть містити:

а) спонукання до дії:

하나, 둘 – Один-два,

내 구두의 버클을 잠가라 – Застебни пряжку на моєму взутті!

셋, 넷 – Три-чотири,

문을 똑똑 하고 두드려라! (18, с. 16) – Грюкни в двері!

б) заборону (спонукання не діяти):

그렇게 짹짹 우는 소리를 그만 좀 해라! 정신 차료! (21, с. 302)

Припини нити! Зберись духом!

Крім негативної форми наказового способу, заборона може бути представлена у вигляді вимоги або прохання про припинення тієї чи тієї дії:

짹짹 고함 치는 소리 좀 그만 해! (21, с. 127)

Досить на мене кричати!

Варто зазначити, що в останньому прикладі мовленнєвий акт виявився неуспішним, оскільки, з точки зору адресата, висловлення неправдиве, і з цієї причини він не може підкоритися спонуканню.

Як свідчать наведені вище приклади, директиви, які містять у своєму складі ономатопеїчні слова, мають на меті спонукання до певної дії, що породжує звук через певні причини незручний у цій ситуації.

в) інструкцію до виконання якої-небудь дії:

카드 뒷면에 있는 모든 걸 직직 긁어 보세요 (20, с. 15).

Спробуйте стерти все, що знаходиться на воротньому боці картки.

Наведений приклад – це інструкція щодо використання картки миттєвої лотереї, де ономатопеїчне слово “직직” 긁다 (стирати, витирати) указує на дію, яку необхідно зробити з картою (*стерти верхній шар*).

г) запит інформації (питання):

이제는 왜 복정을 돌구이 고래고래 웨지는 소리를 안 내는 거야?

Ну, а зараз, чого не кричиш щосили?

Дівчина ставить запитання, спонукаючи співрозмовницю повідомити їй інформацію, яка її цікавить. Співрозмовниця погоджується, відповідаючи на

запитання. Відповідно комунікативна мета висловлення досягнута, а отже, директивний мовленнєвий акт успішно відбувся.

г) підкликання/відганяння тварин і птахів.

У попередньому підрозділі ми вже говорили про волюнтативну функцію зоонімічних імперативів й про їх близькість з ономатопами (див. підрозділ 4.3).

Використання зоонімічних імперативів у директивах є значною мірою конвенціалізованим, оскільки звертання до певної тварини неодмінно вимагає відповідного імператива (наприклад, звертання до курей або гусей “구구구” (подібне до українського *гулі-гулі*) навряд чи зможе викликати бажану реакцію).

3. Комісиви (15 %)

Ономатопеїчних слів практично немає в офіційно-діловому стилі сучасної корейської мови. Комісиви, що містять ономатопи, звичайно належать до сфери побутового спілкування або реклами. При цьому комісиви можуть містити:

а) загрозу.

Це найпоширеніший різновид комісивів, що містять ономатопеїчну лексику. Адресант, погрожуючи, дає адресатові можливість вибору: або той виконує певну вимогу, чи заборону або він виконує свою погрозу, здійснивши якусь звуконаслідувальну або потенційно звуконаслідувальну дію, напр.:

계속 위협한다면 저는 목청을 돋구이 고래고래 되와달라고 웨치고
모두들을 깨워 줄게...(7, с. 20)

Якщо ти будеш мені погрожувати, я закричу щосили, і всі прокинуться...

У деяких випадках той, хто говорить, вимовляє лише ту частину висловлення, у якій повідомляються умови, за яких може бути здійснено погрозу. Сама ж погроза імпліфікується, але не називається, і висловлення залишається незакінченим, пор.:

난 네가 하는 말에 신경도 쓰지 않고 내 신앙이나 종교를 비판하거나
야유한다면 혼내줄게! (5, с. 237)

*Мені байдуже, що ти говориш, але будеш чіпати мою релігію або те, у
що я вірю, і я задам тобі жару!*

У цьому разі той, хто говорить, упевнений у правдивості свого передбачення, тому він висловлює його в категоричній формі, ніби обіцяючи співрозмовникові, що воно неодмінно здійсниться. Ономатопійне слово “야유 (한다면 혼내줄게)” використовується для посилення змісту висловлення, тобто підкреслює впевненість того адресанта.

б) нереальну обіцянку/прогноз/погрозу.

Комісиви можуть містити форму умовного способу, якщо акт прийняття яких-небудь зобов'язань міг би здійснитися за певних умов, яких не було в момент мовлення, напр.:

아파트에 대한 가격의 상승은 도시의 급속한 발전에 비롯한 것이며
시간이 지나서 떠들석함이 거품처럼 펄 터질거야 (17, с. 3).

*Високі ціни на квартири зумовлені швидким розвитком міста, але пройде
трохи часу і весь цей азіотаж навколо цін на квартири лусне, як мильна
бульбашка.*

в) запевнення/гарантію, що використовуються авторами рекламних текстів для впливу на аудиторію [38, с. 52], пор.:

만약에 그녀에게 암시를 소근거린다면 누군가가 그걸 보면서 쉬속말을
하는 건 예의없는 것으로 손꼽힐 수도 있잖아 (13, с. 150).

*Якби ти, наприклад, прошепотів їй цей секрет на вухо, то той, хто б це
побачив, міг розцінити це як неввічливу поведінку.*

Запевнення чи обіцянки в рекламі звичайно виражаються дієсловом “*르/을 것이다*”, як у наступній рекламі. Тут виробники запевняють адресата у відсутності небажаного ефекту. При цьому дієслово “*르/을 것이다*”, завдяки виразній зовнішній формі, посилює експресивність висловлення, тобто сприяє ефективності впливу на споживача реклами, пор.:

우리 데오도란트 땀내를 잘 제거해 주고 당신의 향수와 광광 혼합되지 않을 것이다 (8, с. 120).

Наш антиперспірант добре усуває погані запахи і не змішується із запахам вашого парфюма.

4. Експресиви (14 %)

Висловлення, які виражають емоційний стан того, хто говорить, можуть містити ономатопи, що використовуються, як правило, не у звуконаслідувальному значенні. Експресиви, які містять ономатопи, можуть виражати:

а) ставлення того, хто говорить, до слів співрозмовника або до якогось факту, напр.:

네가 꺽꺽 웃는 거야? 뭐가 웃겨? (6, с. 115)

Ти що, насміхаєшся з мене? І що тут смішного?

Вираз “*꺽꺽 웃다*” (*реготати, сміятися на всі зуби*) виражає в цьому разі передбачувану реакцію співрозмовника, а саме обурення і роздратування.

б) ставлення того, хто говорить, до поведінки співрозмовника, напр.:

아가씨의 꺽꺽 웃는 모습이 참 보기 좋군요! 난 이것 너무 좋아해!

Дивитися на усмінене обличчя дівчини – це надзвичайно приємно! Мені так це подобається!

Вираз “*꺄꺄 웃는 모습*” (*усміхнене обличчя, обличчя, яке посміхається*) виражає захоплення того, хто говорить, чарівністю дівочої посмішки.

в) ставлення того, хто говорить, до особи співрозмовника або однієї з тих осіб, про які йде мова, напр.:

이 총각이라면 진짜 꺄꺄거리는 것이 많아! (15, с. 9)

А в цього хлопця і справді так багато крикливого!

У наведеному прикладі “*꺄꺄거리다*” передає солідарну думку з іншим учасником розмови, але з елементом власного обурення.

Особливу групу висловлень формують авторські ремарки в п'єсах. Незважаючи на те, що вони мають розповідну форму, їх скоріше потрібно віднести до розряду директив, оскільки вони містять вказівки акторам з приводу того, що повинно відбуватися на сцені. Ономатопо широко використовують в авторських інструктивних висловленнях, бо вони дають змогу коротко і доступно донести до адресата ідею автора.

Ремарки в п'єсах, які містять ономатопо, можуть указувати:

а) на те, які дії повинен виконувати актор на сцені, напр.:

그들이 좀 빠르고 살랑거리는 스타일로 이야기하는 것이었다 (13, с. 24)

Їх манера спілкування була схожа на швидкий шепіт.

б) як необхідно вимовляти репліки, напр.:

하늘이 날카롭고 꺄꺄 같은 비명을 질러 떠날 마을을 표시했다 (13, с. 32).

Ханіль верещить щосили, тим сам демонструючи своє бажання піти.

в) які саме емоції повинні зображувати актори і яким повинно бути невербальне вираження цих емоцій, напр.:

갑자기 배티는 울음을 터트리고 머리를 땅 부딪쳤어요 (20, с. 28).

Раптово Беті розплакалась і сильно бахнулаь головою.

г) які звучання повинні супроводжувати дії п'єси за сценою, напр.:

거기는 멀리 떨어져 있는 걸걸 웃고 박수를 탁 치는 소리가
잘 들려요 (13, с. 29).

Там, в далечині, добре чутно веселий сміх і голосні аплодисменти.

Отже, наведені приклади засвідчують, що комунікативні наміри того мовця– це один із чинників, що впливає на вибір того чи того ономатопа з ряду синонімів. Цей вплив здійснюється так [55, с. 148-149]:

Таблиця 4.1.

Особливості вибору ономатопів з ряду синонімів

Типи мовленнєвих актів	Вимоги, що висуваються до ономатопа	Можливі наслідки помилки у виборі ономатопа
Репрезентативи	1) найбільш адекватне віддзеркалення звучання як компонента інформації або повідомлення 2) відповідність значення одного з лексико-семантичних варіантів ономатопа і його стилістичного забарвлення загальному змісту і стилю повідомлення.	1) Неправильне інформування адресата; 2) створення хибної перцептивної настанови.
Директиви	1) найбільш адекватна передача звуконаслідувальної або потенційно звуконаслідувальної	1) виконання неправильної дії;

	<p>дії, до виконання/невиконання якої спонукає висловлення;</p> <p>2) правильний вибір традиційно використовуюваного зооімператива</p>	<p>2) невиконання бажаної дії, що спричинено непорозумінням.</p>
Комісиви	<p>1) найбільш адекватна передача звуконаслідувальної або потенційно звуконаслідувальної дії, яка постає як суттєвий компонент погрози або умови її виконання;</p> <p>2) відповідність одного з лексико-семантичних варіантів ономатопа змісту обіцянки разом з експресивністю його звукової форми з метою посилення впливу на аудиторію.</p> <p>3)</p>	<p>1) відсутність або недостатність впливу на адресата, тобто відсутність змін у його поведінці;</p> <p>2) недовіра до обіцянки того, хто говорить.</p>
Експресиви	<p>1) високий ступінь експресивності; відповідність лексико-семантичного варіанта ономатопа емоції, що виражається, і адекватність її вираження при збігові стилістичного забарвлення певного лексико-семантичного варіанта зі стилістичними характеристиками висловлення загалом.</p>	<p>1) нерозуміння або помилка у розумінні емоційного стану того, хто говорить і його ставлення до адресата, інформації або об'єкта мовлення;</p> <p>2) відсутність</p>

		емпатії з боку адресата; 3) образа адресата.
--	--	---

Варто відзначити, що крім комунікативних намірів, значний вплив на вибір та використання ономатоїв має соціолінгвальний чинник. Ономатої та їхні лексико-семантичні варіанти розрізняються за ступенем їх уживаності у тій чи тій ситуації, серед представників певної соціальної групи або професійного колективу. Так, наприклад, звуконаслідувальні вульгаризми та сленгізми заборонено вживати в умовах співбесіди під час прийому на роботу або в будь-яких інших офіційних обставинах, але вони можливі в неформальному спілкуванні з рівними за статусом комунікантами.

Що ж стосується тих ономотопеїчних слів, які належать до літературного стандарту, то їхньою характерною рисою є допустимість використання практично в усіх стилях, порівняйте:

그 농촌의 솔집은 그저 그랬다고 할 수 있지만 웅웅거리는 파리도 엄청 많고 자기의 털 혀를 날름거리는 고양이가 모습도 드물지 않았다 (10, с. 30).

Той сільський гендель, можна сказати, був так собі, – було безліч мух, що повсюду дзичали, нерідко можна було побачити і котів, що вилизували себе.

Цей приклад ілюструє мовлення малоосвіченого селянина, який використовує граматично і фонетично неправильні форми ономатоїв “웅웅거리다” і “혀를 날름거리다”, що належать до літературного стандарту.

З огляду на те, що стандартним ономотопам властива універсальна допустимість, зосередимо нашу увагу на особливостях уживання ономотопеїчних слів у стилістично-зниженій лексиці [55, с. 150]. Фактичний матеріал дослідження підтверджує, що вживання і вибір ономотопеїчних одиниць детермінований соціолінгвальними чинниками так:

Соціолінгвальні чинники, що впливають на вибір ономатопа

Різновиди стилістично зниженої лексики	Параметри, що впливають на вибір ономатопа
Експресивне просторіччя.	Соціальна ситуація: 1) стосунки між комунікантами; 2) обставини мовленнєвого акту; 3) комунікативні наміри; 4) вік комунікантів; 5) статус комунікантів.
Соціально-професійне просторіччя.	Соціальна група або прошарок суспільства, до якого належать комуніканти.

У соціолінгвістиці дослідники, розрізняють два типи варіацій прийомів використання, добору й сполучення засобів мовленнєвого спілкування:

1) варіації, що детермінуються соціальною ситуацією, тобто ситуативна варіативність;

2) варіації, що зумовлені використанням засобів мовленнєвого спілкування в різних сферах (регістрах), тобто стратифікаційна варіативність [187, с. 65-66].

Розглянемо два типи соціальної варіативності ономатопеїчної лексики сучасної корейської мови окремо.

1. Ситуативна варіативність корейських ономотопів

Стилістично знижені лексико-семантичні варіанти ономотопів

Більша частина звуконаслідувальної та образонаслідувальної лексики корейської мови достатньо нейтральна і належить до літературного стандарту. Це ономотопи на позначення звуків, що виробляються а) тваринним світом “야옹야옹” (няв-няв), “꿀꿀거리다” (хрю-хрю/рох-рох); б) людиною “꺅꺅꺅꺅

소리치다” (*кричати щосили*), “털털거리다” (*голосно кашляти*), “딸꾹질하다” (*гикати через гикавку*); в) неживою природою “후두두 하는 소리” (*звук постукування*), “우르르거리다” (*гуркіт, гул*), “바스락거리다” (*шарудіти, шелестіти*); г) різними предметами, інструментами і технікою “통통하는 소리” (*пихтіння авто, звук мотору*), “찰칵하는 소리” (*клікання, швидке натискання*), “펼럭거리다”, (*ляскати, зрюкати, хльоскати*).

Проте, крім ономатопів, що входять до літературного стандарту, різноманітні звучання можуть позначатися за допомогою ономатопеїчних слів, які належать до стилістично зниженої лексики. Ці слова варіюються за ступенем стилістичної зниженості. Вони функціонують на всіх рівнях стилістично зниженої лексики. До них належать:

а) колоквіалізми (65 % від загальної кількості стилістично знижених ономатопеїчних слів нашої вибірки).

Колоквіалізми вживаються в побутовому спілкуванні або в художніх творах для надання розповіді живого, неформального характеру, напр.:

현관입구 문은 확 열려 있었고 바람때문에 심하게 흔들렸다 (4, с. 10).

Двері на ганок широко відчинилися, і через вітер сильно хиталися з боку в бік.

Автор розповідає про дитячі враження молоденької сільської вчительки, і ономатопеїчне слово “확” цілком відповідає стилю розповіді загалом.

Колоквіалізми використовують і в публіцистичних текстах, напр.:

처음엔 할 말의 내용을 고르기 어려웠고 그는 동물 병이름밖에 할 말이 한 마디도 없었지만 모든 게 딱 분명해졌다.

Спочатку було важко з ним знайти спільну мову, підібрати якісь слова, оскільки, крім назв хвороб тварин, він ні про що більше не говорив, але раптом все прояснилося.

У зазначеному вище прикладі використання звуконаслідувальних колоквиалізмів підкреслює довірчий, неформальний характер висловлення.

б) сленгізми (27 % від загальної кількості стилістично-знижених ономатопеїчних слів нашої вибірки).

Звуконаслідувальні сленгізми мають більшу ніж колоквиалізми етико-стилістичну зниженість. Їх використовують у розмовно-побутовому стилі корейської літературної мови, напр.:

궁금한 게 하나 있는데 잘난척 하는 대신에 “제가 킥 애스를 해 줄거라는 말을 하는 게 좋지 않아?” (13, с. 5)

Я децю хотів би в тебе запитати, хіба не краще замість того, щоб задаватися, просто сказати : ”Я надеру тобі зад!”.

Звуконаслідувальні сленгізми виникають здебільшого у зв'язку з діяльністю людини або техніки. Використання сленгізмів дає змогу: 1) наблизити мовлення персонажа до того, як воно звучить у повсякденному житті (звукозображальна функція); 2) передати емоції персонажа, його ставлення до якої-небудь події або людини (емоційно-оцінна субфункція); 3) посилити враження від змісту висловлення (експресивна субфункція); 4) створити яскравий художній образ (естетична функція); 5) передати деякі соціальні характеристики персонажа через його мовлення (характеризувальна функція).

в) вульгаризми (8 % від загальної кількості стилістичнознижених ономатопеїчних слів нашої вибірки).

Звуконаслідувальні вульгаризми виражають звуки і звукопороджувальні дії, пов'язані з природними фізіологічними потребами людини. Це слова з негативною конотацією, що мають найбільшу глибину етико-стилістичної

зниженості, пор.: 건달패/빈둥거리는 사람 – *ледар, ледацюра, трутень*; 콩콩 건방진 놈 – *слиз, мерзота* (про гидку і недобррозичливу людину); 주정주정 – *бухло, хмільна витівка, алкоголь*; 주정쟁이/주정뱅이 – *алкаш, волоцюга*.

Вульгаризми використовуються переважно в соціально напружених ситуаціях: у суперечці, сварці тощо. Вони можуть слугувати для здійснення таких комунікативних намірів: 1) вираження емоційного стану того, хто говорить; 2) оцінка якого-небудь факту або особи співрозмовника, що виражається в грубій формі; 3) погроза; 4) створення комічного ефекту, заснованого на непристойності.

При цьому звуконаслідувальні вульгаризми постають як особливо ефективний засіб реалізації перерахованих комунікативних намірів, оскільки експресивність їхньої звукової форми посилює бажаний перлокутивний ефект (образа, переляк).

Так, у наступному прикладі вульгаризм “**확 혼내주다**” (*дати жару, провчити*) використаний у висловленні, що містить погрозу. Співрозмовники вкрай негативно налаштовані стосовно один одного і починають сварку, яка згодом переходить у бійку:

난 너에게 확 혼내줄 거야! 두고 봐! 너 같음 놈 빈둥빈둥 거리는 한 부모님은 어떻게 해서 조금이나마 도움을 기대할 수 있겠니?! (19, с. 178)

Я тобі влаштую гарне життя! Я тебе провчу, от побачиш! Доки ти, такий ледацюго, бунеш щодня байдики бити, як твої батьки зможуть розраховувати на твою допомогу?!

Цей приклад ілюструє те, що молодший із комунікантів ховає за вульгаризмами свій страх та невпевненість. Не наважуючись перейти до прямих дій, він намагається зачепити суперника вербально.

2. Стратифікаційна варіативність ономотопів

У попередньому підрозділі ми побіжно звертали увагу на різницю у використанні онома топів між представниками різних соціальних прошарків та груп. Проте ці відмінності описувалися у зв'язку з певною соціальною ситуацією. Тепер звернімося безпосередньо до стратифікаційної варіативності.

Онома топеїчні одиниці соціально-професійного просторіччя

Онома топи достатньо широко представлені в корейському експресивному просторіччі. Однак вони характерні і для соціально-професійного просторіччя – соціально-детермінованої категорії поза межами літературної мови, яка включає професійні й корпоративні жаргони, арго, нестандартну музику тощо. Так, нам вдалося зафіксувати онома топи та їхні деривати в жаргонах таких соціальних груп і колективів:

а) корпоративні жаргони, напр.:

달랭이 (торохкотілка, або людина, яка закидає якір і деренчить цепом, поки його тягне); *폭죽 소구경 포탄* – граната (вибухівка, що створює гучний бахаючий звук); *윙윙거리는* – бурхливий; жвавий (про студентське життя, бурхливі тусовки); *왁왁 게우다* – блювати, звільнити шлунок.

Оскільки конспіративна функція сучасних корпоративних жаргонів виражена нечітко, на перший план висувається ідентифікація того, хто говорить, з певною соціальною групою, а також бажання виокремитися за рахунок яскравості та нестандартності використовуваних елементів у мовленні.

При цьому той, хто говорить, може використовувати звуконаслідувальні жаргонізми для вираження власного емоційного стану і ставлення до чогонебудь (експресивна функція), наприклад:

그녀가 준비한 파티가 윙윙거리는 재미집이나 다름없었다 (16, с. 110).

Вечірка, яку вона підготувала, нагадувала голосний і бурхливий мурашник.

멍청아! 공연히 닷을 내리고 딸랑딸랑 소리를 내는 게 말이 돼요? 말도 안 돼! 이 딸랭이 좀 봐! (8, с. 103).

Гей, недоумку, це, на твої розсуд, нормально брякати якорем, немов навіжений? Ну, ви тільки подивіться на цю торохтілку?!

Ономатоп “**달랑달랑**” передає роздратованість того, хто говорить, і обурення необдуманими діями. Яскрава звукова форма ономатопа надає додаткової експресивності цьому слову. Ономатоп-жаргонізм “**달랑이**” виконує разом з експресивною і естетичну функцію, оскільки, з одного боку, складний ономатоп за рахунок своєї звукової форми збільшує експресивність висловлення загалом, а з іншого боку, містить яскравий образ.

б) професійні жаргони.

Як свідчить фактичний матеріал, більшість ономатопів-жаргонізмів постають як нестандартні лексико-семантичні варіанти ономатопейчних слів, що належать до літературного стандарту, або їхні деривати.

На відміну від спеціальних термінів, звуконаслідувальні професійні жаргонізми здебільшого виконують у мовленні експресивну функцію, посилюючи вплив змісту висловлення або виражаючи почуття і ставлення того, хто говорить. Так, звуконаслідувальний дериват “**획획 복사하다**” завдяки своїй виразній звуковій формі, надає додаткової експресивності висловленню, наприклад:

사장님을 기다라는 동안 빈둥빈둥거리지 말고 복사 좀
획획 해 줘! (17, с. 5)

Поки чекаєш на директора, не бий байдики, а зроби ксерокопії, та в темні вальсу (досл.: так швидко як комахи машуть своїми крильцями).

Отже, наведені приклади свідчать, що для звуконаслідувальних елементів стилістично зниженої лексики характерні певні функції в тексті, що безпосередньо впливають на вторинну семантизацію ономатопів.

Висновки до розділу 4

1. Центральним аспектом мовної картини світу є національна картина світу. Вона об'єднує уявлення людини про різні аспекти навколишньої дійсності. Для того, щоб зрозуміти особливості національно-мовної картини світу, притаманної представникові тієї чи тієї національної культури, необхідно вивчити свідомість людини, яка зафіксована за допомогою мови. Саме мова фіксує і вербалізує національну картину світу, зберігає та передає її з покоління в покоління.

2. Уживаючись у тексті, оноματοпеїчні одиниці можуть мати різний ступінь реалізації їхнього звуконаслідувального значення. Проведене дослідження дало змогу поділити оноματοпеїчні слова на три групи залежно від ступеня реалізації їхнього значення: максимальний, частковий і мінімальний. За кількістю одиниць найчисельнішими виявилися групи із максимальним та частковим ступенем реалізації звуконаслідувального значення.

3. Відповідно до свого призначення оноματοпеїчні слова сучасної корейської мови можуть виконувати такі функції: звукозображальну, дескриптивну, ідентифікувальну, характеризувальну, інтенсифікації емоційного впливу, атрактивну, симпліфікативну, фатичну, економії мовних засобів, естетичну, пояснювальну, волонтактивну, експресивну. Для кожної функції характерна певна сфера її реалізації. Найбільш повно все розмаїття функцій оноματοпів представлено в текстах.

4. Вибір оноματοпеїчного слова з ряду синонімів і його вживання в тексті для передачі того чи того звучання визначають такі тенденції:

- “невідоме через загальне” (використання найбільш генералізованих оноματοпеїчних слів для передачі невідомих адресатові звучань);
- “конкретне через загальне” (передача конкретних звучань, що мають відповідне звуконаслідування в мові, за допомогою генералізованих оноματοпів);

- “рідкісне через розповсюджене” (використання оноματοпеїчних слів, що позначають добре відомі адресатові звучання, для передачі рідкісних звуків, маловідомих або невідомих аудиторії).

5. Одним із чинників впливу на використання оноματοпеїчного слова і вибір певного ономатопа з ряду синонімів є комунікативний намір мовця, тобто прагматичний чинник. Оноματοпеїчні слова можуть уживатися у висловленнях, що мають такі ілокутивні цілі: інформування, спонукання (у тому числі запит інформації), прийняття зобов’язань, вираження емоційного стану. Отже, використання ономатопів характерне для чотирьох типів мовленнєвих актів, а саме: репрезентативів, директивів, комісивів й експресивів. Кожен тип мовленнєвого акту висуває низку вимог до використання оноματοпеїчного слова, і помилка у виборі пов’язана з небажаними перлокутивними наслідками.

6. Для корейських звуконаслідувальних одиниць літературного стандарту характерною є універсальна допустимість, тобто вони можуть використовуватися практично в усіх регістрах і функціональних стилях (винятком є офіційно-діловий стиль).

7. Уживання і вибір оноματοпеїчних слів, які належать до стилістично-зниженого регістру лексики, детерміновані соціолінгвальними чинниками, тобто залежать від соціальної ситуації, що включає стосунки між комунікантами, належності комунікантів до того чи того прошарку суспільства або соціально-професійної групи.

8. Специфічними центрами синонімічної атракції стилістично-знижених ономатопів сучасної корейської мови є: 1) вживання алкоголю; 2) частини тіла людини і її фізіологічні потреби; 3) наркоманія; 4) позитивні емоції; 5) негативні емоції; 6) розумова неповноцінність; 7) застосування фізичної сили; 8) обман, надурення; 9) негативна характеристика і оцінка когось-небудь або чого-небудь; 10) популярна музика; 11) інтенсивне мовленнєве спілкування.

9. Ономатопеїчні слова, які належать до стилістично зниженої лексики, виконують у тексті певні функції. При цьому специфіка їх функціонування полягає в тому, що експресивність постає як невід'ємна і першорядна характеристика. Стилiстично зниженi ономатопи виконують у тексті лише експресивну функцію або поєднують її з іншою. Найбільш характерними є поєднання: експресивна + звукозображальна і експресивна + характеризувальна.

Основні наукові результати розділу 4 опубліковані в одноосібній праці автора [130].

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Проблема оноματοпеїчної лексики тісно пов'язана з проблемою мотивованості мовного знака. У дисертаційній праці оноματοпеїчна система сучасної корейської мови розглядається з огляду на її комунікативну значущість та ступінь представленості в національній картині світу. Оноματοпеїчні одиниці – це великий пласт лексики сучасної корейської мови. Вони постають як один з основних способів передачі звучань у мовленні, що підтверджує їхнє важливе місце в системі мови. Це засвідчують і численні наукові роботи, присвячені цьому разряду лексики в різних мовах світу загалом і в корейській мові зокрема.

Звуконаслідувальна лексика сучасної корейської мови широко представлена в мовленні. Її активно використовують у художній літературі, дитячому мовленні, неформальному спілкуванні, професійній практиці. Спостережено творення численних дериватів від звуконаслідувальних основ і розвиток оноματοпів нових лексико-семантичних варіантів та ін. Останнім часом оноματοпеїчні лексеми все частіше вживаються також у газетно-публіцистичному стилі сучасної корейської мови, посилюючи емоційність і виразність таких текстів.

Теоретико-методологічна концепція дисертації базується на таких положеннях: 1) оноματοпеїчна лексика має міждисциплінарний характер і розглядається з позицій різних галузей мовознавства, зокрема фонетики (О.Р. Валігура, А.А. Калита, В.В. Левицький), лексикології (І.О. Гаценко, Ю.Ф. Касим, Л.І. Мацько), психолінгвістики (І.Н. Горєлов, К.Ф. Сєдов), прагматики (Л.А. Горохова, В.В. Лебедева, Лі Ке Ок); 2) оноματοпеїчна лексика не обмежується наслідуванням звукових явищ позамовної реальності і включає лінгвальне зображення зорових та інших сенсорних відчуттів (Че Ван, С. Мартін).

Розроблена комплексна методика поетапного аналізу оноματοпеїчної лексики сучасної корейської мови передбачала: формування вихідного списку

ономатопів; надання актуального перекладу українською мовою кожного ономатопа; розроблення класифікації корейської ономатопеїчної лексики; з'ясування особливостей семантики ономатопа; визначення структурних особливостей ономатопів; установлення особливостей функціонування ономатопеїчної лексики сучасної корейської мови; проведення кількісного аналізу.

У результаті наукового дослідження, що ґрунтувалося на вичленуванні ономатопеїчної лексики з усієї системи мови, було з'ясовано, що в сучасній корейській мові ономатопеїчна лексика чітко поділяється на дві групи, а саме: звуконаслідувальні (의성어) та образонаслідувальні слова (의태어).

Звуконаслідувальні слова корейської мови – це віддзеркалення різних звукових явищ у навколишній людину дійсності. Насамперед це слова, що імітують звуки людей, тварин, птахів тощо. Образонаслідувальні слова виражають уявлення, які виникають здебільшого на основі зорових, дотикових і тактильних сприйняття предметів з їхніми зовнішніми ознаками.

За ступенем вияву звукообразу всі ономатопи корейської мови поділяються на три групи. Перша група містить лексеми, що об'єднуються в особливу частину мови, або в один з розрядів вигуків. Вони характеризуються категорійними особливостями і великим емоційно-експресивним потенціалом (наприклад, 꼬끼오 꼬끼오 – кукуріку). Друга група охоплює лексеми, мотивовані одиницями першої групи, у яких живий звукообраз, але слова набувають іменникової або дієслівної семантики, відбувається процес лексикалізації, тобто перетворення ономатопа в окреме слово (наприклад, 꼬끼오하고 울다 – кукурікати). Третю групу формують лексеми, що сприймаються носіями мови як ономатопи лише на інтуїтивному рівні за рахунок часткового відтворення звукообразу або формальних показників звуконаслідування (редуплікація, нетипові сполуки фонем, повторення окремих звуків (наприклад, 아장 아장거리다 – шкутильгати).

Відомі різні класифікації оноματοпеїчних слів. У пропонованій дисертаційній роботі розроблено і використано класифікацію оноματοпів за джерелом їх походження. На основі п'ятьох тематичних груп було виокремлено 10 підгруп оноματοпеїчних слів у сучасній корейській мові.

З урахуванням позалінгвального денотата було виокремлено 4 лексико-семантичні групи оноματοпів. Найбільшу частину оноματοпеїчної лексики сучасної корейської мови становлять наслідування звукових виявів людини і тварин. Переважно оноματοпеїчні слова є мотивованими, оскільки вони безпосередньо утворені від звуконаслідувань, при цьому семантика їхніх дериватів має як мотивований, так і немотивований характер.

Структурно-семантичні особливості корейської звуконаслідувальної та образонаслідувальної лексики дають змогу корейським поетам не лише створювати яскраві поетичні образи, а й сприяють компресії поетичного тексту, роблять його лаконічним і завершеним.

У Морфологічній структурі оноματοпеїчного слова виокремлюється два складники: корінь і суфікс.

За способом творення у складі оноματοпеїчної лексики сучасної корейської виокремлюємо сім типів оноματοпеїчних слів: 1) у яких дублюється один склад; 2) у яких дублюється двоскладова основа; 3) у яких дублюється двоскладова основа зі зміненним першим складом; 4) у яких дублюється трискладова основа; 5) у яких дублюється трискладова основа зі зміненним першим складом; 6) у яких повторюється лише частина одного з елементів; 7) у яких сполучуються різні склади.

Найважливішою морфологічною особливістю оноματοпеїчної лексики сучасної корейської мови є редуплікація. За допомогою редуплікації слово може набувати нового відтінку в значенні (тривалість дії, повтор дії, особливість дії). У сучасній корейській мові виокремлюють три форми редуплікантів: редуплікативна форма простих оноματοпів, редуплікативна форма з подвоєнням однакових складів і частково подвоєні основи, що мають два або більше складів. Нарощення кореня відбувається в складних

ономатопеїчних словах, де розрізняються своєрідні структурні елементи, що примикають до дієслівно-ад'єктивних коренів і постають або як приголосний звук, або як закритий склад.

Однією з особливостей ономатопеїчної системи сучасної корейської мови є наявність у складі звуконаслідувань значної кількості синонімів – своєрідних фонетичних варіантів (алофонів), ідентичних як за своєю семантикою, так і за джерелом походження відповідних звуків. Такі фонетичні варіанти віддзеркалюють не лише територіальні, тобто діалектні відмінності вимови багатьох синонімічних звуконаслідувань у сучасній корейській розмовній мові, а й певну фонетичну еволюцію цих слів у діахронічному плані.

Дослідження проблеми актуалізації корейських ономатопеїчних слів у тексті засвідчило, що внаслідок вторинної семантизації ономатопів спостерігаються контекстуально зумовлені зміни в їхніх значеннях (словникове значення і значення ономатопеїчної одиниці в тексті частково або повністю не збігається). Вивчення вживання ономатопів у тексті дає змогу поглянути на проблему їхнього значення під іншим кутом, оскільки значення слова збагачується значенням висловлення; з'являється можливість аналізу ономатопеїчних одиниць, не зафіксованих у словниках; розв'язується проблема полісемії, тому що на перший план виходить один з лексико-семантичних варіантів ономатопа.

У сучасній корейській мові ономатопи виконують 13 функцій, а саме: звукозображальну, дескриптивну, ідентифікувальну, характеризувальну, інтенсифікації емоційного впливу, атрактивну, симпліфікативну, фатичну, економії мовних засобів, естетичну, пояснювальну, волюнтативну, експресивну. Для кожної функції характерна певна сфера її реалізації (тип або жанр тексту, сфера спілкування тощо); сфери реалізації різних функцій ономатопеїчних одиниць різняться за обсягом і значущістю.

Спостережено певну залежність між функцією ономатопеїчного слова і ступенем реалізації його значення: функція, яку виконує ономатоп впливає на його вторинну семантизацію, що дає змогу визначити ступінь реалізації його

значення в конкретному тексті. Так, максимальний ступінь реалізації характерний для ономатопів, що виконують у тексті звукообразальну, дескриптивну й ідентифікувальну функції.

Вибір ономотопейчного слова з ряду синонімів і його вживання в тексті для передачі звучання відбуваються під впливом трьох тенденцій: 1) тенденція до використання найбільш генералізованих ономотопейчних слів для передачі невідомих адресатові звучань); 2) тенденція до передачі конкретних звучань, які мають відповідне звуконаслідування в мові, за допомогою генералізованих ономатопів); 3) тенденція до використання ономотопейчних слів, що позначають добре відомі адресатові звучання, для передачі рідкісних звуків, маловідомих або невідомих аудиторії.

Уживання ономотопейчної лексики є характерним для чотирьох типів мовленнєвих актів, а саме: репрезентативів, директивів, комісивів, експресивів.

Особливу увагу в роботі приділено ономотопейчним одиницям, що вживаються у стилістично зниженій лексиці сучасної корейської мови. Вибір стилістично знижених ономотопейчних одиниць сучасної корейської мови детермінований такими соціолінгвальними чинниками як соціальна ситуація, стосунки між комунікантами, соціальний статусу комунікантів, а також їх належність до певної соціальної групи.

Отже, основним підсумком наукового дослідження є розроблення класифікації ономатопів на основі тематичних груп, з'ясування семантичних, морфологічних, фонетичних особливостей ономотопейчної лексики, виокремлення загальних рис функціонування корейських ономатопів і залежність вибору останніх від прагматичних і соціолінгвальних чинників.

Подальшої розробки потребує проблема гендерних особливостей ономотопейчної лексики корейської мови, а також дослідження асоціативних впливів корейської ономотопейчної лексики на носія української мови.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Абдуллаева М. Г. Типология звукоизображений (артикуляционно-физиологические процессы в английском, таджикском и узбекском языках): автореф. дис. ... канд. филол. наук: 10.02.19 / Абдуллаева Мавлюда Гаюровна; Азербайджанский пед. институт рус. яз. и лит. им. М. Ф. Ахундова. — Баку, 1990. — 21 с.
2. Аваков С.А. Звукоподражательные слова русского языка в сравнении с английским и немецким: дис. ... канд. филол. наук: 10.02.20 / Аваков Сергей Аркадьевич; Дагестанский гос. пед. ун-т. — Махачкала, 2007. — 147 с.
3. Аврорин В.А. Грамматика нанайского языка / Валентин Александрович Аврорин. — М.-Л.: Изд-во АН СССР, 1959. — Т. 1. — 283 с.
4. Аврорин В.А. Проблемы изучения функциональной стороны языка. (К вопросу о предмете социолингвистики) / Валентин Александрович Аврорин. — Л.: Наука, 1975. — 276 с.
5. Айвазова Э.Б. Фонетико-морфологические и лексико-семантические особенности звукоизобразительных слов в лезгинском, азербайджанском и английском языках: автореф. дис... канд. филол. наук: 10.02.20 / Айвазова Эльмира Балакеримовна; Дагестанский гос. пед. ун-т. — Махачкала, 2011. — 167 с.
6. Алефиренко Н. Ф. Теория языка. Введение в общее языкознание / Николай Федорович Алефиренко. — Волгоград: Перемена, 1998. — 440 с.

7. Алиева С.А. Функционально-семантический анализ звукоподражательной лексики в современном русском языке: дис. ... канд. филол. наук: 10.02.01 / Алиева Самая Азеровна; Дагестанский гос. пед. ун-т. — Махачкала, 1997. — 216 с.
8. Амзаракова И. П. Языковой мир немецкого ребенка младшего школьного возраста: автореф. дис. ... д-ра. филол. наук: 10.02.04 / Амзаракова Ирина Петровна; Москов. пед. гос. ун-т. — М., 2005. — 48 с.
9. Андрійченко Ю.В. Лінгвостилістичні особливості вживання звуконаслідувань в іспаномовних текстах художніх творів / Ю.В. Андрійченко, Г.О. Швець // Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики. — 2010. — Вип. 18. — С. 28–34.
10. Арнольд И.В. Основы научных исследований в лингвистике / Ирина Владимировна Арнольд. — М.: Высшая школа 1991. — 140 с.
11. Афанасьев, А. Ю. Вопросы семантической эволюции лексики (на материале английских звукоподражательных существительных): дис. ... канд. филол. наук: 10.02.20 / Афанасьев Александр Юрьевич; Ленингр. гос. ун-т им. А.А. Жданова. — Л., 1984. — 233 с.
12. Ашмарин Н. И. Словарь чувашского языка / Николай Иванович Ашмарин. — Т. 1-2: А. — Чебоксары: Издательство Руссика, 1994–2000. — 584 с.
13. Ашмарин Н. И. Словарь чувашского языка (Т. 1-17, 1928-1950) / Николай Иванович Ашмарин. — Т. 5. — Чебоксары: Издательство Руссика, 1994. — 357 с.
14. Балли Ш. Общая лингвистика и вопросы французского языка / Шарль Балли. — М.: Изд-во иностр. лит-ры, 1955. — 416 с.
15. Баранникова Л. И. Введение в языкознание / Лидия Ивановна Баранникова. — Саратов: Изд-во Саратов. ун-та, 1973. — 384 с.
16. Бейтс Э. Интенции, конвенции и символы / Э. Бейтс // Психолингвистика: Сборник статей / Сост. А.М. Шахнарович — М.: Прогресс 1984. — С. 50–102.

17. Беляева Т.М. Нестандартная лексика английского языка / Т.М. Беляева: В.А. Хомяков — Л.: Изд-во ЛГУ, 1985. — 136 с.
18. Бенвенист Э. Общая лингвистика : [пер. с фр.] / Эмиль Бенвенист; под. ред., вступ. ст. и коммент. Ю. С. Степанова. — М.: Прогресс, 1974. — 447 с. — (Языковеды мира).
19. Блумфилд Л. Язык / Леонард Блумфилд. — М.: Прогресс, 1968. — 708 с.
20. Богин Г.И. Фоносемантика как одно из средств пробуждения рефлексии / Г.И. Богин // Фоносемантические исследования: межвузовский сборник научных трудов / под ред. С.В. Воронина. — Пенза: Изд-во Пензенского ГПИ, 1990. — С. 25–36.
21. Богдан Л. В. Структурно-семантичні особливості японської дитячої оноματοпоетичної лексики / Л.В. Богдан // Вісник КНУ імені Тараса Шевченка. Серія «Східні мови та літератури». — К.: ВПЦ «Київський університет», 2010. — № 16. — С. 4–7.
22. Бодуэн де Куртенэ И. А. Избранные труды по общему языкознанию. В 2 т. Т. 1 / Иван Александрович Бодуэн де Куртенэ. — М.: Изд-во АН СССР, 1963. — 384 с.
23. Бондарко А.В. Функциональная грамматика / Александр Владимирович Бондарко. — Л: Наука, 1984. — 136 с.
24. Бубрих Д. В. Прибалтийско-финское языкознание / Дмитрий Владимирович Бубрих. — Санкт-Петербург: Издательство Санкт-Петербургского государственного университета, 2005. — 380 с.
25. Будагов Р. А. Введение в науку о языке / Рубен Александрович Будагов. — М.: Просвещение, 1965. — 492 с.
26. Бюлер К. Теория языка / Карл Бюлер. — М.: Прогресс: Универс,

1993. — 503 с.
27. Вашкявичус В.Ю. Экспериментально-теоретическое исследование восприятия и вербализации шумов (на материале кодифицированных и окказиональных звукоподражаний русского и китайского языков): дис. ... канд. филол. наук: 10.02.19 / Вашкявичус Валентина Юрьевна; Алтайская гос. академия образования им. В.М. Шукшина. — Бийск, 2011. — 188 с.
28. Виноградов В. В. Русский язык. Грамматическое учение о слове / Виктор Владимирович Виноградов. — М.: Высшая школа, 1972. — 614 с.
29. Виноградов В.В. Стилистика. Теория поэтической речи. Поэтика / Виктор Владимирович Виноградов. — М.: Изд-во АН СССР, 1963. — 255 с.
30. ньсь мові в порівнянні
ською та білоруською мовами / Теодозій Михайлович Возний. — Львів: Вища школа, 1981. — 187 с.
31. Воронин С.В. Английские ономатопы (Типы и строение): дис. ... канд. филол. наук: 10.02.20 / Воронин Станислав Васильевич; Ленингр. гос. ун-т. — Л., 1969. — Т. 1т. — 414 с.; ТЛ1. — 168 с.
32. Воронин С.В. Английские ономатопы: Фоносемантическая классификация / Станислав Васильевич Воронин. — СПб.: Геликон Плюс, 2004. — 192 с.

33. Воронин С.В. К обоснованию объективной классификации ономато пов / С.В. Воронин // Литовская республиканская конференция по вопросам гуманистики, романистики и классической филологии. Доклады и сообщения. — Вильнюс, 1968. — С. 56–63.
34. Воронин С.В. Основы фоносемантики / Станислав Васильевич Воронин. — Л.: Изд-во Ленингр. ун-та, 1982. — 244 с.
35. Воронин С.В. Словообразование и ономатопея / С.В. Воронин // Исследования по английской филологии. — Л.: ЛГУ, 1971. — Вып. № 4. — С. 30–42.
36. Воронин С. В. Фоносемантические идеи в зарубежном языкознании: (очерки и извлечения) / Станислав Васильевич Воронин. — Л.: Изд-во ЛГУ, 1990. — 200 с.
37. Воронин С. В. Фоносемантические исследования / С. В. Воронин // Межвузовский сборник научных трудов. — Вып. 1. — Пенза, 1990. — С. 5–24.
38. Восканян Г.Р. Слово и предложение в структурно-семантическом и социально-стилистическом аспектах (на материале английского языка) / Г.Р. Восканян // Прагматические стратегии в дискурсе: Сборник научных трудов. — Пятигорск: ПГПИИЯ, 1989. — С. 48–54.
39. Гайдеггер М. Время картины мира / Мартин Хайдеггер. — М.: Ad Marginem, 1997. — 452 с.
40. Газов-Гинзберг А.М. Был ли язык изобразителен в своих истоках? / Анатолий Михайлович Газов-Гинзберг. — М.: Наука, 1965. — 183 с.
41. Гак В.Г. Сопоставительная лексикология (на материале французского и русского языков) / Владимир Григорьевич Гак. — М.: Международные отношения, 1977. — 264 с.
42. Галинська О.М. Фразеологічні одиниці української і перської мов, орієнтовані на людину, як вираження національних ментальностей / О. М. Галинська // Українська орієнталістика : Зб. наук. праць викл. та студ. Ін-ту схід. мов Київ. нац. лінгв. ун-ту і Нац. ун-ту «Києво-

- Могиллянська академія»; голов. Ред. Ігор Володимирович Срібняк. — К., 2007–2008. — Вип. 2–3. — С. 65–72.
43. Гаценко І.О. Класифікація звуконаслідувальних слів української мови // Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика / О.І. Гаценко. — 2003. — Вип. № 7. — С. 122–127.
44. Гаценко І.О. Типологічні особливості звуконаслідувальних слів (на матеріалі української, російської та англійської мов): автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.15 / Гаценко Ірина Олександрівна; Ін-т мовознавства ім. О.О. Потебні НАН України. — К., 2003. — 19 с.
45. Гердер И.Г. Избранные сочинения / Иоганн Готфрид Гердер. — М.-Л.: Гос. изд-во худ. лит-ры, 1959. — 392 с.
46. Германович А.И. Междометия и звукоподражательные слова русского языка: дис. ... док. филол. наук: 10.02.01 / Германович Александр Илариевич; Симферопольский государственный университет — Симферополь, 1961. — 643 с.
47. Глухарёва Е.А. Звукоподражательные глаголы с диссонантным денотатом (семантические особенности) / Е.А. Глухарёва // Глагол в германских языках — Тула, 1976. — С. 77–94.
48. Глухарёва Е.А. Ономатопоэтические глаголы в современном немецком языке: дис. ... канд. филол. наук: 10.02.04 / Елена Александровна Глухарёва; Моск. гос. ун-т им. М.В. Ломоносова. — Тула, 1978. — 182 с.
49. Глухарёва Е.А. Ономатопоэтические глаголы в современном немецком языке: автореф. дис. ... канд. филол. наук: 10.02.04 / Е.А. Глухарёва; Моск. гос. ун-т им. М.В. Ломоносова. — М., 1978. — 16 с.
50. Голева Г.С. Фразеология современного персидского языка / Галина Сергеевна Голева. — М.: Муравей, 2006. — 224 с.
51. Головин Б.Н. Введение в языкознание / Борис Николаевич Головин. — М.: Высшая школа, 1983. — 231 с.
52. Горелов И.Н. Безмолвной мысли знак: Рассказы о невербальной коммуникации / Илья Наумович Горелов, Вали Фатехович Енгальчев. —

- М.: Молодая гвардия, 1991. — 238 с.
53. Горелов И.Н. Проблема функционального базиса речи в онтогенезе / Илья Наумович Горелов. — Челябинск, 1974. — 116 с.
54. Горелов И.Н., Седов К.Ф. Основы психолингвистики / Илья Наумович Горелов, Константин Федорович Седов. — М.: Лабиринт, 1998. — 256 с.
55. Горохова Л.А. Семантико-прагматические и социолингвистические особенности функционирования ономастопов в текстах современного английского языка: дис. ... канд. филол. наук: 10.02.04 / Горохова Лариса Анатольевна; Пятигорский гос. лингв. ун-т. — Пятигорск, 1998. — 220 с.
56. Гумбольдт В. фон. Избранные труды по языкознанию / Вильгельм фон Гумбольдт. — М.: Прогресс, 1984. — 400 с.
57. Гумецька А. Звукосимволізм у поезії Шевченка // Світи Тараса Шевченка. Зб. статей до 175-річчя з дня народження поета / А. Гумецька. — Нью-Йорк-Львів, 1991. — 488 с.
58. Дешериев Ю.Д. Социальная лингвистика. К основам общей теории / Юнус Дешериевич Дешериев. — М.: Наука, 1977. — 382 с.
59. Дмитриев. Н. К. К изучению тюркской мимологии / К.Н. Дмитриев // Строй тюркских языков. — М., 1962. — С. 59–84.
60. Добровольский В.Н. Звукоподражания в народном языке и в народной поэзии / В.Н. Добровольский // Этнографическое обозрение. — 1894. — Т. 22. — № 3. — С. 81–96.
61. Е г о р о в а А. А.
 З в у к о и з о б р а з и т е л ь н о с т ь в
 т р а д и ц и о н н о й а н г л и й с к о й д е т с к о й
 п о э з и и (н а м а т е р и а л е Nursery Rhymes): д и с .
 ... к а н д . ф и л о л . н а у к : 10.02.04 / Е г о р о в а
 А н н а А л е к с а н д р о в н а ; И в а н о в с к и й г о с . у н - т . —
 И в а н о в о , 2008. — 200 с.

62. Ермакова Н. М. Ономастопея: (англо-русские параллели в переводе): дис. ... канд. филол. наук: 10.02.19 / Ермакова Нина Мстиславовна; С.-Петербургский гос. ун-т. — СПб., 1993. — 183 с.
63. Ермакова О.П. Семантические процессы в лексике / О.П. Ермакова // Русский язык конца XX столетия (1985–1995). — М.: Языки русской культуры, 1993. — С. 30–64.
64. Жанчипова Д. Б. Корень корейского звуко-символического слова / Д. Б. Жанчипова // Вестник Бурятского государственного университета. — 2010. — № 8. — С. 93–96.
65. в А. П. Звук и смысл / Александр Павлович Журавлев. — М.: Наука, 1981. — 160 с.
66. в А. П. Фонетическое значение / Александр Павлович Журавлев — Л.: Изд-во Ленинград. ун-та, 1974. — 160 с.
67. Журавлёв В.К. Диахроническая морфология / Владимир Константинович Журавлёв. — М.: Наука, 1991. — 207 с.
68. Исенина Е.И. Родителям о психическом развитии и поведении глухих детей первых лет жизни / Елена Исааковна Исенина. — М.: ОАО ИГ “Прогресс”, 1999. — 80 с.
69. Калита А.А. Система фонетичних засобів актуалізації смислу висловлювання (експериментально-фонетичне дослідження англійського емоційного мовлення): автореф. дис. ... д-ра. філол. наук: 10.02.04 / Калита Алла Андріївна; Київський національний лінгвістичний університет. — К., 2003. — 32 с.
70. Калита А.А. Фоносемантика у загальній системі фоносемантичного знання слова / А.А. Калита // “Наукові записки” Тернопільського

- державного педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка. — 1998. —Серія 8: Мовознавство. — № 1. — С. 130–135.
71. Кан Д. С. Ономатопеїчні слова в корейській мові: Навчальний посібник / Кан Д. С., Урядова В. Д., Корсун М. Ю. — К.: ВД “АДЕФ-Україна”, 2015. — 80 с.
72. Капанадзе Л.А., Красильникова Е.В. Жест в разговорной речи / Л.А. Капанадзе, Е.В. Красильникова // Русская разговорная речь — М.: Наука, 1973. — С. 469–481.
73. Карпухин С.А. Звукоподражательные слова русского языка: автореф. ... дис. канд. филол. наук: 10.02.01. / Карпухин Сергей Александрович; Самарский гос. ун-т. — Самара, 1979. — 19 с.
74. Карпухин С.А. Морфологизация русских звукоподражаний / С.А. Карпухин // Ученые записки Казанского пед. ин-та: Вопросы теории и методики изучения русского языка. — Казань, 1976. — Вып. 16. — С. 167–173.
75. Касым Ю.Ф. Междометия украинского языка: автореф. дис. ... канд. филол. наук: 10.02.01 / Касым Юрий Федорович; Одесский нац. ун-т. — Одесса, 1954. — 16 с.
76. Киселева С.В. Семантические эволюционные процессы английских звуко-символических глаголов и их особенности / С.В. Киселева // Homo Loquens: Актуальные вопросы лингвистики и методики преподавания иностранных языков — 2012. — Вып. 4. — С. 67–77.
77. Кобелянська О.І. Особливість і універсальність японського вокального звуко-символізму (на матеріалі японської та європейської поезії / О.І. Кобелянська // Східний Світ. — Київ, 2011. — № 4. — С. 111–120.
78. Кобелянська О.І. Консонантний звуко-символізм японських ономапоетом / О.І. Кобелянська // Мовні і концептуальні картини світу. — К.: Вид. дім Дмитра Бураго. — 2012. — Вып. 40. — С. 55–63.
79. Колпакчи Е.М. Строй японского языка / Евгения Максимовна Колпакчи. — Л.: Научно-исслед. ин-т языкознания, 1936. — 33 с.

80. Комарова А.В. Словопроизводство лексических единиц со звукоподражательной производящей основой во французском языке: дис. ... канд. филол. наук: 10.02.05 / Комарова Анна Владимировна; Тульский гос. пед. ун-т им. Л.Н. Толстого — Тула, 2007. — 174 с.
81. Кононов А.Н. Грамматика турецкого языка / Андрей Николаевич Кононов. — Л.: Издательство АН СССР, 1941. — 171 с.
82. Конрад Н.И. Синтаксис японского национального литературного языка / Николай Иосифович Конрад — М.: Изд. т-во иностр. рабочих в СССР, 1937. — 375 с.
83. Концевич Л.Р. Корееведение. Избранные работы / Лев Рафаилович Концевич. — М.: Издательский дом “Муравей-Гайд”, 2001. — 608 с.
84. Корди Е.Е. Значение, образование и употребление междометий во французском языке: автореф. ... канд. филол. наук: 10.02.05 / Корди Елена Евгеньевна; Ленингр. гос. ун-т. — Л., 1965. — 19 с.
85. Корнилов Г.Е. Имитативы в чувашском языке / Геннадий Емельянович Корнилов. — Чебоксары: Чуваш. кн. изд-во, 1984. — 183 с.
86. Корнилов О.А. Языковые картины мира как производные национальных менталитетов / Олег Александрович Корнилов. — М.: ЧеРо, 2003 — 349 с.
87. Косов В.Т. Междометия современного немецкого языка как особый разряд слов: автореф. ... канд. филол. наук: 10.02.14 / Косов Валентин Тимофеевич; Моск. гос. пед. ин-т иностр. яз. — М., 1963. — 30 с.
88. Кривощекова-Гантман А.С. Место образительных слов в системе частей речи коми-пермяцкого языка / А.С. Кривощекова-Гантман. // Вопросы финно-угорского языкознания. Грамматика и лексикология — М.-Л., 1964. — С. 112–121.
89. Кубрякова Е.С. Роль словообразования в формировании языковой картины мира / Е.С. Кубрякова, Б.А. Серебренников и др. // Роль человеческого фактора в языке. — М.: Наука, 1988. — С. 141–172.

90. Кудайбергенов С. Подражательные слова в киргизском языке / Сарыбай Кудайбергенов. — Фрунзе, 1957. — 108 с.
91. Кузьмич И.В. Звукоизобразительная лексика американского сленга (Фоносемантический анализ): дис. ... канд. филол. наук: 10.02.04. / Кузьмич Ирина Васильевна; Санкт-Петербургский гос. ун-т. — Спб, 1993. — 348 с.
92. Кунгуров Р.К. Изобразительные слова в современном узбекском литературном языке: автореф. ... канд. филол. наук: 10.02.02 / Кунгуров Рахматулла Кунгурович; Ташкент. гос. ун-т. — Ташкент, 1962. — 25 с.
93. Курашкина Н. А. Звукообозначение как репрезентация звуко сферы в языке (на материале английских, французских и русских антропониорнтофонов): дис. ... канд. филол. наук: 10.02.20 / Курашкина Наталия Александровна; Башкирский гос. ун-т. — Уфа, 2007. — 191 с.
94. Курінна Н.П. З історії експериментального вивчення звуко символізму / Н.П. Курінна // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. — 1999. — № 4. — С. 77–79.
95. Кушнерик В.І. Фоносемантизм у германських та слов'янських мовах: синхронія та діахронія: автореф. дис. ... д-ра. філол. наук: 10.02.17 / Кушнерик Володимир Іванович; Київський нац. лінгв. ун-т. — К., 2009. — 32 с.
96. Кшановський О. Ч. Перська мова у функціонально-типологічному висвітленні / Олег Чеславович Кшановський. — К.: ВД Дмитра Бураго, 2011. — 424 с.

97. Лапкина Л.З. Английские и башкирские акустические ономотопы (опыт типологического исследования): дис. ... канд. филол. наук / Лапкина Лариса Зинатовна; Ленинград. гос. ун-т. — Л., 1979. — 222 с.
98. Лебедева В.В. Ассоциативное восприятие корейских звукоподражаний носителями якутского и русского языков / В.В. Лебедева // Научные исследования: от теории к практике: материалы VI Междунар. науч.-практ. конф. (Чебоксары, 31 дек. 2015 г.). — Чебоксары: ЦНС «Интерактив плюс», 2015. — № 5 (6). — С. 302-303.
99. Лебедева В.В. Особенности функций онмотопозитических слов в корейских народных сказках / В.В. Лебедева // Филологические науки. Вопросы теории и практики. — 2015. — № 12 (54): в 4-х Ч. — Ч. 4. — С. 125–128.
100. Лебедева В.В. Редупликация как способ составления онмотопозитических слов в корейском языке / В.В. Лебедева // Филологические науки. Вопросы теории и практики. — 2014. — № 7: в 3-х Ч. — С. 345–351.
101. Левицкий В.В. Звуковой символизм. Мифы и реальность / Виктор Васильевич Левицкий. — Черновцы: Рута, 2009. — 186 с.
102. В. В. Семантика и фонетика. Пособ
/ Виктор Васильевич
Левицкий. — Черновцы: Изд-во Чернов. ун-та, 1973. — 102 с.
103. В. В. Семасиология: монография для молодых исследователей / Виктор Васильевич . — Винница: Новая книга, 2012. — 680 с.
104. нських голосних і приголосних / В. В. Левицький // Мовознавство. — 1973. — № 2. — С. 36–49.
105. Лейбниц Г. О словах: Пер. с фр. / Готфрид Лнейбниц. — М.: Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2010. — 96 с.

106. Леонтьев А.А. Язык, речь, речевая деятельность / Алексей Алексеевич Леонтьев. — Москва: Просвещение, 1969. — 214 с.
107. Лепская Н.И. Язык ребенка (онтогенез речевой коммуникации) / Наталья Ильинична Лепская. — М.: Издательство РГГУ, 2013. — 311 с.
108. Ли И. Корейский язык: История и современное состояние / Ли И., Ли С., Чхе В.; пер. с кор. В.Д. Аткин. — М.: Первое марта, 2005. — 484 с. — ISBN 5-8125-0682-5.
109. Лингвистический энциклопедический словарь / [гл. ред. Вероника Николаевна Ярцева]. — М.: Советская энциклопедия, 1990. — 685 с.
110. Лыткин В.И., Майтинская К.Е., Редери К. Основы финно-угорского языкознания / В.И. Лыткин, К.Е. Майтинская, К. Редери. — М.: Наука, 1974. — 484 с.
111. М а з а н а е в И. А. О с н о в н ы е г р у п п ы з в у к о с и м в о л и ч е с к и х с л о в : ф о н о с е м а н т и ч е с к и й а н а л и з (н а м а т е р и а л е а н г л и й с к о г о и л е з г и н с к о г о я з ы к о в) : а в т о р е ф . д и с . ... к а н д . ф и л о л . н а у к : 10.02.19 / М а з а н а е в И в а н А л е к с а н д р о в и ч ; Л е н и н г р а д с к и й г о с . у н - т . - Л . , 1985. - 16 с .
112. Мазур Ю.Н. Корейский язык / Юрий Николаевич Мазур. — М.: Изд-во Восточной литературы, 1960. — 118 с.
113. Маковский М.М. Английские социальные диалекты (онтология, структура, этимология) / Михаил Михайлович Маковский. — М.: Высшая школа, 1982. — 135 с.
114. Марузо Ж. Словарь лингвистических терминов / Жюль Марузо. — М.: Изд-во иностр. лит., 1960. — 436 с.
115. Маслов Ю. С. Введение в языкознание / Юрий Сергеевич Маслов. — М.: Высш. шк., 1998. — 272 с.

116. М а т а с о в а О. В.
З в у к о п о д р а ж а т е л ь н ы е м е ж д о м е т и я
н е м е ц к о г о я з ы к а :
ф о н о с е м а н т и ч е с к и й и с е м а н т и к о -
д и а х р о н и ч е с к и й а с п е к т ы : д и с . ...
к а н д . ф и л о л . н а у к : 10.02.04 / М а т а с о в а
О к с а н а В л а д и м и р о в н а ; С а р а т о в с к а я
г о с . а к а д е м и я п р а в а . – С а р а т о в , 2006. –
219 с .
117. Мацько Л. І. Ономато́пи в семантико-синтаксичній структурі речення / Любов Іванівна Мацько // Граматичні аспекти української мови: зб. наук. праць. — 1985. — С. 50–57.
118. Мацько Л. І. Семантика вигуків і звуконаслідувань / Любов Іванівна Мацько // Українська мова і література в школі. — 1985. — № 2. — С. 56–62.
119. Мельничук Р.І. Функціонування звукозображувальної системи у звуконаслідувальній і звукосимволічній лексиці сучасної німецької мови / Р.І. Мельничук // Мови професійної комунікації: лінгвокультурний, когнітивно-дискурсивний, перекладознавчий та методичний аспекти: Матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф., 16 квіт. 2015 р., НГУУ “КПІ”. — Кафедра. — С. 85–87.
120. Месхишвили Н.В. Экспрессивные средства письменной коммуникации (на материале русской, английской и американской рекламы): автореф. дис. ... канд. филол. наук: 10.02.19 / Месхишвили Наталия Викторовна; Моск. ордена Дружбы народов гос. инс-т иностр. яз. им. Мориса Тореза. —М.: 1990. — 27 с.
121. Морлей Д. Руссо. Пер. с англ. / Джон Морлей. — 2-е изд. — М.: Книжный дом “ЛИБРОКОМ”, 2012. — 480 с.

122. Мосенкіс Ю.Л. Спорідненість тюркських мов із корейською та японською і місце алтайської мовної надродини у давній євразійській історії / Ю.Л. Мосенкіс // Мова та історія. — К., 2004. — Вип. 73. — С. 113–117.
123. Насікан З.С. Міждисциплінарний підхід до дослідження фоносемантичних явищ / З.С. Насікан // Наукові записки. Серія: Філологічні науки (мовознавство). — Кіровоград: Видавець Лисенко В.Ф., 2015. — Вип. 138. — С. 599–602.
124. Нестерова Е.В. Образные слова в эвенском языке: дис. ... канд. филол. наук: 10.02.02 / Нестерова Елена Васильевна; Институт проблем малочисленных народов Севера СО РАН. — СПб., 2008. — 150 с.
125. Нуруллова А.А. Ономотопея в современном английском, русском и немецком языках: автореф. дис. ... канд. филол. наук: 10.02.20 / Нуруллова Алсу Алмазовна; Казанский (Приволжский) федерал. ун-т. — Казань, 2013. — 15 с.
126. Общее языкознание (внутренняя структура языка): [сб. научн. ст. / под ред. Б.А. Серебrenникова]. — М.: Наука, 1972. — 568 с.
127. Оришечко Т.А. Відтворення вигукової лексики в художньому перекладі (англо-український та українсько-англійський напрямки): автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.16 / Оришечко Таміла Андріївна; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка — К., 2010. — 19 с.
128. Охріменко В.О. Дослідження ономотопеїчної лексики корейської мови / В.О. Охріменко // Мови професійної комунікації: лінгвокультурний, когнітивно-дискурсивний, перекладознавчий та методичний аспекти: Матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф., 16 квіт. 2015 р., НГУУ “КПІ”. — Кафедра. — С. 94–96.
129. Охріменко В.О. Етапи дослідження ономотопеїчної лексики сучасної корейської мови / В.О. Охріменко // Мова та культура: сучасні аспекти співвідношення: Матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 20-21 лист.

- 2015 р. — Одеса: Міжнародний гуманітарний університет, 2015. — С. 170–172.
130. Охріменко В.О. Механізм функціонування ономатопеїчної лексики сучасної корейської мови / В.О. Охріменко // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія “Філологія”: Науковий збірник. — Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2016. — Випуск 22. — С. 129–131.
131. Охріменко В.О. Обґрунтування класифікації ономатопеїчної лексики в сучасній корейській мові / В.О. Охріменко // Наукові записки. Серія: Філологічні науки (мовознавство). — Кіровоград: Видавець Лисенко В.Ф., 2016. — Вип. 146. — С. 297–301.
132. Охріменко В.О. Обґрунтування методики дослідження ономатопеїчної лексики сучасної корейської мови / В.О. Охріменко // Актуальні проблеми романо-германської філології та прикладної лінгвістики: науковий журнал / редкол. В.І. Кушнерик та ін. — Чернівці: Видавничий дім “Родовід”, 2016. — Вип. 11–12, Ч. 2. — С. 119–123.
133. Охріменко В.О. Ономатопеїчна лексика як об’єкт лінгвістичного дослідження (на матеріалі сучасної корейської мови) / В.О. Охріменко // Науково-практичний журнал Одеський лінгвістичний вісник вісник. — Одеса: Видавничий дім “Гельветика”, 2015. — Вип. 5. — Т. II. — С. 108–112.
134. Охріменко В.О. Ономатопея як об’єкт вивчення фоносемантики / В.О. Охріменко // Наукові записки. Серія: Філологічні науки (мовознавство). — Кіровоград: Видавець Лисенко В.Ф., 2015. — Вип. 138. — С. 603–607.
135. Охріменко В.О. Семантичні особливості та роль ономатопеїчної лексики в сучасній корейській мові / В.О. Охріменко // Науковий вісник Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія: “Філологічні науки” (мовознавство): Збірник наукових

- праць. — Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика», 2016. — Том 2. — № 5. — С. 61–65.
136. Охріменко В.О. Співвідношення ономаіопеї і звукового символізму (на матеріалі сучасної корейської мови) / В.О. Охріменко // Філологічні науки в умовах сучасних трансформаційних процесів: Матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 13-14 лист. 2015 р. — Львів: ГО “Наукова філологічна організація “ЛОГОС””, 2015. — С. 23–25.
137. Охріменко В.О. Структурні особливості ономаіопеїчної лексики сучасної корейської мови / В.О. Охріменко // Україна і світ: діалог мов та культур: Матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 01-03 квіт. 2015 р. — К.: Вид. центр КНЛУ, 2015. — С. 315–317.
138. Охріменко В.О. Particularities of Onomatopoeic Lexicon Studies in Modern Korean / V.O. Okhrimenko // Austrian Journal of Humanities and Social Sciences. — Vienna: “East-West” Association for Advanced Studies and Higher Education GmbH, 2016. — № 3-4 (March-April). — P. 53–55.
139. Павловская И.Ю. Фоносемантический анализ речи: монография / Ирина Юрьевна Павловская. — СПб.: С.-Петербургского ун-та, 2001. — 292 с.
140. Панькина Е.В. Экспериментально-теоретическое исследование восприятия звукоподражаний в разносистемных языках иноязычными носителями: на материале русского, английского, алтайского и монгольского языков: дис. ... канд. филол. наук: 10.02.19 / Елена Владимировна Панькина; Бийский пед. гос. ун-т им. В.М. Шукшина. — Бийск, 2009. — 188 с.
141. Пак Г.А. Изобразительные слова в корейском языке : автореф. дис. на соискание ученой степени канд. филол. наук / Пак Геннадий Александрович; Ленингр. гос. ун-т им. А.А. Жданова — Л., 1958. — 15 с.
142. Пауль Г. Принципы истории языка / Герман Пауль. — М.: Изд-во иностр. лит., 1960. — 500 с.

143. Петкова З.А. Русские звукоподражательные слова в зеркале носителей болгарского языка: дис. ... кандидата филол.наук: 10.02.01 / Петкова Зорница Андоновна; Гос ин-т рус. яз. им. А.С. Пушкина. — Москва, 2011. — 154 с.
144. Пизани В. Этимология / Витторе Пизани. — М.: Изд-во иностр. лит., 1956. — 188 с.
145. Погодин А. Л. Язык как творчество: Происхождение языка / Александр Львович Погодин. — М.: Эдиториал УРСС, 2001. — 560 с.
146. Поливанов Е.Д. Субъективный характер восприятий звуков языка / Евгений Дмитриевич Поливанов // Статьи по общему языкознанию. — М. : Наука, 1968. — С. 236–253.
147. Постовалова В.И. Лингвистическая гипотеза и ее обоснование: дис. ... докт. филол. наук: 10.02.19 / Валентина Ильинична Постовалова; Институт языкознания АН СССР — М., 1988. — 438 с.
148. Потеня А. А. Мысль и язык : Полное собрание трудов / Александр Афанасьевич Потеня. — М.: Лабиринт, 1999. — 300 с.
149. Рамстед Г. Грамматика корейского языка / Густав Рамстед. — М.: Изд-во иностранной литературы, 1951. — 230 с.
150. Реформатский А.А. Введение в языковедение / Александр Александрович Реформатский. — М.: Аспект-пресс, 1996. — 536 с.
151. Россети А. Заметки об употреблении ономастопей // Вопросы языкознания / А. Россети. — 1962. — №3. — С. 91–92.
152. Рузин И.Г. Природные звуки в семантике языка. (Когнитивные стратегии именования) / И.Г. Рузин // Вопросы языкознания. — М.: 1993. № 1. — С. 26– 37.
153. Румак Н.Г. Теоретические и практические проблемы межъязыковых соответствий (на примере перевода ономастопэтической лексики в японском языке): автореф. дис. ... канд. филол. наук: 10.02.22 / Румак Наталья Григорьевна; Институт стран Азии и Африки при МГУ имени М.В. Ломоносова. — М., 2007. — 24 с.

154. Севастьянова Е.Н. Ономатопеические единицы немецкого языка в семантико-грамматическом и стилистическом аспекте: дис. ... канд. филол. наук: 10.02.04 / Севастьянова Екатерина Николаевна; Моск. гос. пед. ун-т. — М., 2011. — 170 с.
155. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія / Олена Олександрівна Селіванова. — Полтава: Довкілля-К., 2006. — 716 с.
156. Сепир Э. Язык и среда // Избранные труды по языкознанию и культурологии / Эдвард Сепир. — М., 1998. — 390 с.
157. Скрипник Я.Н., Смоленская Т.М. Фонетика современного русского языка / Яна Николаевна Скрипник, Тамара Михайловна Смоленская. — Ставрополь: Изд-во СГПИ, 2010. — 152 с.
158. Словарь иностранных слов / под ред. И.В. Лехина, С.М. Локшиной, Ф.Н. Петровой. — М.: Государственное издательство иностранных и национальных словарей, 1968. — 856 с.
159. Скаличка В. Исследование венгерских звукоподражательных выражений / В. Скаличка // Пражский лингвистический кружок. — М.: Наука, 1967. — С. 277–316.
160. Смаль-Стоцький Р. Примітивний словотвір (Серія «Студії до української граматики») / Роман Степанович Смаль-Стоцький. — Варшава: Zakłady Graficzne E. i. K. Kozińskich, 1929. — Т. 6. — 200 с.
161. Сосюр Ф. Курс загальної лінгвістики. Пер. з фр. А. Корнійчук, К. Тищенко / Фердінан де Сосюр. — К.: Основи, 1998. — 324 с.
162. Сорокин Ю.А. Теоретические и прикладные проблемы речевого общения / Сорокин Ю.А.: Тарасов Е.Ф., Шахнарович А.М. — М.: Наука, 1979. — 328 с.
163. Сундуева Е.В. Звуки и образы: фоносемантическое исследование лексем с корневыми согласными [r/m] в монгольских языках : Монография / Екатерина Владимировна Сундуева. — Улан-Удэ: Издательство Бурятского научного центра СО РАН, 2011. — 344 с.

164. Титова Е.А. Прагматический аспект передачи звукоизобразительных средств при переводе поэтических текстов (на материале английского и русского языков): дис. ... канд. филол. наук: 10.02.20 / Титова Елена Александровна; Челябинский гос. ун-т. — Челябинск, 2006. — 202 с.
165. Тихонов А.Н. Междометия и звукоподражания - слова? / Андрей Николаевич Тихонов // Русская речь. — М.: Наука, 1981. — № 5. — С. 72–76.
166. Тишина Е.В. Русская оноματοпея: диахронный и синхронный аспекты изучения: дис. ... кандидата филол. наук: 10.02.01 / Тишина Елена Валерьевна; Волгоградский гос. пед. ун-т. — Волгоград, 2010. — 183 с.
167. Токова А.А. Междометия и звукоподражания в кабардино-черкесском языке: дис. ... канд. филол. наук: 10.02.02 / Токова Анджела Анатольевна; Институт гуманитарных исследований правительства КБР и КБНЦ РАН. — Нальчик, 2010. — 180 с.
168. Толстая С.М. Фонетические наблюдения над оноματοпоэтическими образованиями с суффиксом -от- в верхнелужицком языке // Исследования по славянскому языкознанию / С.М. Толстая. — М.: Наука, 1971. — С. 272–280.
169. Торопцев И.С. К вопросу о специфике звукоподражательных слов / И.С. Торопцев // вопросы современного русского языка и методики его преподавания в пед. вузе. — Курск, 1974. — Ч.1. — С.3–13.
170. Третьякова В.П. Звукоподражательные глаголы в русском языке: автореф. дис. ...канд. филол. наук: 10.02.01 / Третьякова Валентина Павловна; Моск. пед. ин-т. — М., 1985. — 18 с.
171. Трубецкой Н.С. Основы фонологии / Николай Сергеевич Трубецкой. — М.: Изд-во иностр. лит., 1960. — 372 с.
172. Тураева З.Я. Лингвистика текста. Текст. Структура и семантика / Зинаида Яковлевна Тураева. — М. : Либроком, 2009. — 127 с.
173. Уорф Б. Отношение норм поведения и мышления к языку // Новое

- в лингвистике / Бенджамин Уорф. — М., 1960. — Вып. 1. — С. 270–284.
174. Фатюхин В.В. Особенности перевода звукоподражаний и междометных глаголов: на материале русского и английского языков: дис. ... канд. филол. наук: 10.02.20 / Фатюхин Вячеслав Вячеславович; Моск. пед. ун-т — М., 2000. — 184 с.
175. Филимоненко С.А. Звукоизобразительная лексика в немецком языке: дис. ... канд. филол. наук: 10.02.04 / Филимоненко Сергей Александрович; С-Петербургский гос. ун-т. — СПб., 2008 — 182 с.
176. Фролова О.П. Ономатопоэтические слова японского языка в функции экспрессивной характеристики человека и их системные связи [Электронный ресурс] / О.П. Фролова // Системные отношения на разных уровнях языка. — Новосибирск: Изд-во НГУ, 1988. — С. 65–70. — Режим доступа: [http:// bibliofond.ru/view.aspx?id=75889](http://bibliofond.ru/view.aspx?id=75889)
177. Хакуллинен Л. Развитие и структура финского языка / Лаури Хакуллинен. — М.: Иностранная литература, 1955. — Ч.2. — 292 с.
178. Холодович А.А. Очерк грамматики корейского языка / Александр Алексеевич Холодович. — М.: Издательство ЛКИ, 2012. — 320 с.
179. Худайкулиев М. Подражательные слова в туркменском языке: автореф. ...канд.филол.наук: 10.02.02 / Худайкулиев Мухамет; Ленингр. пед. ин-т. — Л., 1959. — 19 с.
180. Цыдыпов Б.С. Особенности звуко-символической лексики корейского языка / Б.С. Цыдыпов, Д.Б. Жанчипова. — Гамбург: LAP LUMBERT Academic Publishing, 2015. — 76 с.
181. Цыдыпов Б.С. Семантическое значение и функциональная роль звукоизобразительных слов в корейском языке / Б.С. Цыдыпов // Азиатско-Тихоокеанский регион – VII: Материалы Материали междунар. наук.-практ. конф., 15-18 мая 2013 р. — Улан-Удэ: Издательство Бурятского гос. ун-та, 2013. — С. 146–147.

182. Черевко К.Е. Наречия в системе частей речи современного японского языка / К.Е. Черевко // Вопросы японского языка. — М.: МГУ, 1971. — С. 79–112.
183. Чернікова О.І. Теоретичні основи фоносемантики: загальна характеристика / Олександра Іванівна Чернікова // Наук. праці Кам'янець-Подільського нац. ун-ту: Філологічні науки. — Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2009. — Вип. 18. — С. 76–81.
184. Чиронов С.В. Ономатопоэтические слова в современном японском языке: проблемы функционирования: дис. ... канд. филол. наук: 10.02.22 / Чиронов Сергей Владимирович; Моск. гос. ун-т. — М., 2004. — 221 с.
185. Шагдаров Л.Д. Изобразительные слова в современном бурятском языке / Лубсан Доржиевич Шагдаров. — Улан-Удэ: Бурятское книжное изд-во, 1962. — 149 с.
186. Шахнарович А.М. К проблеме языковой способности (механизма) / Александр Маркович Шахнарович // Человеческий фактор в языке: язык и порождение речи. — М.: Наука, 1991. — С. 185–220.
187. Шаховский В.И. Эмотивный компонент значения и методы его описания / Виктор Иванович Шаховский. — Волгоград: Изд-во ВГПИ им. А.С. Серафимовича, 1983. — 96 с.
188. Швейцер А.Д. Введение в социолингвистику / А.Д. Швейцер, Л. Б. Никольский. — М.: Высшая школа, 1978. — 216 с.
189. Шляхова С.С. «Другой язык». Опыт маргинальной лингвистики / Светлана Сергеевна Шляхова. — Пермь: Ред.-изд. отд. ПГТУ, 2005. — 349 с.
190. Шляхова С.С. Тень смысла в звуке. Введение в русскую фоносемантику / Светлана Сергеевна Шляхова. — Пермь: Ред.-изд. отд. ПГТУ, 2003. — 216 с.
191. Шляхова С.С. Типы и функции ономапопов в русской речи: автореф. дис. ... канд. филол. наук: 10.02.01 / Шляхова Светлана Сергеевна; Ленингр. гос. ун-т — Л., 1991. — 26 с.

192. Шляхова С. С. Фоносемантические маргиналии в русской речи: автореф. дис. ... д-ра филол. наук: 10.02.01 / Шляхова Светлана Сергеевна; Пермский гос. гум.-пед. ун-т. — Пермь, 2006. — 41с.
193. Щерба Л.В. Избранные работы по русскому языку / Лев Владимирович Щерба. — М.: Учпедгиз министерства просвещения РСФСР, 1957. — 188 с.
194. Щерба Л.В. Фонетика французского языка. Очерк французского произношения в сравнении с русским / Лев Владимирович Щерба. — М.-Л., 1948. — Изд. 3-е. — 279 с.
195. Юдаева О.В. Глагольная редупликация на базе номинативного повтора: лингвистическая природа и поэтическая функция: на материале рус. яз.: дис. ... канд. филол. наук: 10.02.19 / Юдаева Олеся Владимировна; Военный университет. — М., 2005. — 186 с.
196. Юсип-Якимович Ю.В. Моделювання системи звуконаслідувальної лексики: Семантика. Фонетика. Словотвір. Монографія / Юлія Василівна Юсип-Якимович. — Ужгород: Гражда, 2006. — 212 с.
197. Якобсон Р.О. Звук и значение / Роман Осипович Якобсон // Избранные работы. — М.: Прогресс, 1986. — С. 30–91.
198. Якушин Б. В. Гипотезы о происхождении языка / Борис Владимирович Якушин. — М.: Наука, 1985. — 246 с.
199. Bilfeldt H. Onomatopoeic aim Sorbischen und Deutschen / Hans Bilfeldt // *Zeitschrift für Slavistik*. — 1982. — №3. — P. 323–331.
200. Bittner M. Die Onomatopoeischen Verba der Turkischen / M. Bittner // *Wiener z.f.d. Kunde 2. Morgenlandes*. — 1912. — Bd. 26. — P. 263–269.
201. Boranič D. Onomatopejské riječi za životinij u slavenskim jazicima / D. Boranič // *Rad jugoslavenske Akademije Umjetnosti*. — Zagreb. 1909. — CL XXV III. — P. 1–86.
202. Brown R., Black A. H., Horowitz A. E. Phonetic symbolism in natural languages / R. Brown, A. H. Black, A. E. Horowitz. — *J. Abnorm. a. Soc. Psychol.*, 1996, No. 54. — P. 249–251.

203. Charles E. Osgood *Focus on Meaning: Explorations in Semantic Space* / Charles Egerton Osgood. — Mouton Publishers, 1989. — 321 p.
204. Grammon M. *Onomatopés et mots expressifs* / M. Grammon // *Revue des langues romanes*. — 1901. — Vol. 446 №1. — P. 97–156.
205. Feytelberb E.M. *Phonosemantic and Phonostylistic Phenomena in Turkish Literary Text as a Translation Problem* / E.M. Feytelberg // *Journal of Siberian Federal University. Humanities & Social Sciences*. — 2010. — 4 (3). P. 518–525
206. Graur A. *Contributii la studiul raportului dintre forma si continutul cuvintelor* / A. Graur // *Studii si cercetari lingvistice*. — 1953. — Vol. 4. — P. 89–97.
207. Jespersen O. *Symbolic value of the vowel “i”* / Otto Jespersen // *Linguistica*. — Copenhagen: Levin. Munksgard, 1983. — P. 283–303.
208. Hilmer H. *Schallnachahmung Wortshopfung und Bedeutungswandel* / H. Hilmer. — Halle, 1914. — 356 p.
209. Iordan I. *Lingvistica romanica: volutie, curente, metode* / Iorgu Iordan. — Bucuresti: Editura Academiei Republicii Populare Romine, 1962. — 429 p.
210. Kim Young-Seok. *Ideophones in Korean: A non-linear analysis* / Yong-Seok Kim // *Linguistic Society of Korea (ed.) Linguistics in the Morning Calm* 2. — Seoul: Hanshin Publishing Co, 1988. — P. 443–466.
211. *nderung* / G. Kirchner // *Anglia*, 1981. Bd LXV. — S. 328–340.
212. Lee Jin-Seong. *Phonology and Sound Symbolism of Korean Ideophones* / Jin-Seong Lee // Ph. D. dissertation. Indiana University, Bloomington, 1992. — 189 p.
213. Magnus M. *The Gods of the Word: Archetypes in the Consonants* / Manke Magnus. — Kirksville: Thomas Jefferson University Press, 1998. — 204 p.

214. Marchand H. Phonetic Symbolism in English word formation / Herve Marchand // *Indogermanische Forschungen*. — 1998. — Vol. 64. — P. 146–277.
215. Martin S. E. Phonetic symbolism in Korean / Samuel E Martin // Poppe, N. (ed.) *American Studies in Altaic Linguistics* 13. — Bloomington, 2005. — P. 177–189.
216. Mirambel A. *La langue grecque moderne: description et analyse* / André Mirambel. — Paris: Klincksieck, 1959. — 473 p.
217. Ohala J.J. Sound Symbolism / John J. Ohala // *Sound Symbolism*. In *Proceedings of the 4th Seoul International Conference on Linguistics [SICOL]*. — August 1997. — P. 98–103.
218. Paul H. *Prinzipien der Sprachgeschichte* / Herman Paul / — 3 Aufl. — Halle: Mitteldeutscher Verlag, 1970. — 124 p.
219. Ramstedt G. *Über onomatopoetische Wörter in den altaischen Sprachen* / Gustaf Ramsted // *J. Soc. Finno-ougrienne*. — 1951. — A 55. — P. 106–112.
220. Sapir E. A study in phonetic symbolism / Edward Sapir // *Journal of experimental Psychology*.—1980.—Vol. 12; 3. — P. 225–239.
221. Schippan T. *Einführung in die semasiologie* / Thea Schippan — Leipzig: VEB Bibliographisches Institut, 1972. — 246 p.
222. Skalička V. *Studie o maďarských výrazech onomatopoických* / Vladimír Skalička // *Sborník filologický*. — Praha, 1970. — N2. — S. 77–116.
223. Spitzer L. *Stilstudien* / Leo Spitzer. — München: Hueber, 1928. — Bd.1. — P. 85–90.
224. Sommer F. *Lautnachahmung* // *Indogern* / Frederick Sommer. — *Forschungen*. — 1933. — Bd. 51. — P. 229–268.
225. Stutterheim S. *De taal en haar klank-logica* / S. Stutterheim // *De nieuwe taalgids*. — 1933. — Bd.27. — P. 361–379.

226. Taylor K. An anatomy of words used in a wordmatching phonetic symbolism experiment / K. Taylor // *Journal of general Psychology*. — 1967. — Vol. 76 — P. 231–239.
227. Weiss J. Phonetic symbolism and perception of connotative meaning / Johannes Weiss // *Journal of verbal learning and verbal behavior*. — 1968. — N 7. — P. 574 — 576.
228. Vooy's C.G.K. de Nederiandse spraakunst / C.G.K. Vooy's. — Groningen, 1967. — 429 p.
229. Wittoch Z. Onomatopée romanesti —on-/-ng-/-no- // *Melanges linguistiques offerts a Emil Petrovici Cercetari de linguistica* / Z. Wittoch. — 1958. — III. Supliment. — P. 548-559
230. Wittoch Z. Les onomatopées forment-elles un système dans la langue? // *Annali dell'Instituto Orientale di Napoli, Sezione linguistica* / Z. Wittoch. — Napoli, 1962. — № 4. — P. 107-47.
231. Wund W. *Völkerpsychologie. Die Sprache*. — Leipzig, 1900. — Bd.1. — 664 p.; 1906. — Bd.2. — 1098 p; 1909. — Bd.3. — 792 p.
232. 주경희: 교과학적 변환의 필요성과 방법: 의성어 의태어를 중심으로, *배달망통권 제 41 호* (2010.12) — P. 233–255.
233. 김홍범: 한국어 교육을 위한 수준별 의성어·의태어 목록 연구, 2008 (학위논문(석사)-계명대학교 대학원 : 한국학과) — 페이지. — P. 23-57.
234. 조창규: 의성어 의태어, 무엇을 어떻게 교육할 것인가 (How to teach Onomatopoeia and Mimetic Words), *언어학 제 13 권 제 3 호* (2012. 가을) — 페이지. — P. 61—84.

235. 김인화. 현대한국어 의음성상징어 연구. — 서울: 이화여자대학교, 1995. — P. 127—136.
236. 조창규, 상징어의 어울림 정보와 활용-초등학생용 입을거리의 계량 연구, 「국어교육」, 한국어교육학회. — 서울, 2003. — 110 p.
237. 조창규, 의성어 의태어, 무엇을 어떻게 교육할 것인가, 「언어학 대한언어학회. — 서울, 2005. — P. 61-85
238. 채완, 국어 음성상징론의 몇 문제, 「국어학」 16, 국어학회. — 서울, 1987. — 189 p.
239. 채완, 국어 의성어 의태어 연구의 몇 문제, 「진단학보」 진단학회. — 서울, 2000. — 89 p.
240. 채완, 음성상징, 「국어연구 어디까지 왔나」, 동아출판사. — 서울, 1990. — 48 p.
241. 채완, 우리말의 의성어와 의태어, 「한글사랑」 (여름호), 한글사. — 서울, 2003. — 124 p.
242. 채완, 국어 의성어 의태어의 몇 문제, 「진단학보」, 진단학회. — 서울, 2003. — 89 p.
243. 채완, 시조와 판소리 사설의 의성어 연구, 「한민족문화연구, 한민족문화학회. — 서울, 2000. — 79 p.
244. 채완, 19세기 국어의 의태어에 대한 고찰, 「인문과학연구연구」 9, 동덕여자대학교. — 서울, 2003. — 107 p.

245. 채완, 의성어 의태어의 텍스트별 특성, 「국어국문학, 국어국문학회.
— 서울, 2001. — 132 p.
246. 김종섭, 한국어 의태어의 어원 연구 방법론, 「고향논집」
경희대학교. — 서울, 1996. — 176 p.
247. 김종섭, 한국어 신체 관련 의태어 형성 연구, 「경희어문학」
경희대학교. — 서울, 1997. — 49 p.
248. 김종섭, 유음중복 의태어의 의미 구조 연구, 「어원연구」 1,
한국어원학회. — 서울, 1998. — 118 p.
249. 김종섭, 한국어 학습자를 위한 의성어·의태어 교육 방법 연구, 「
한국문화연구」, 경희대학교 민속학연구소. — 서울, 2001. — P. 177-194.
250. 이계옥, 희·노에 관한 한일양국의 의성어·의태어의 의미론적 소고,
「배화논총」, 배화여자대학. — 서울, 1986. — 57 p.
251. 이계옥, 강호어에 나타난 의음어 의태어 의미연구, 일어일문학연구
」— 서울, 2001. — 38 p.
252. 이문규, 음운교체와 상징어의 어감분화, 「어문학」, 한국어문학회.
— 서울, 1996. — 57 p.
253. 이문규, 상징어의 형태 확장, 「한글」, 한글학회. — 서울,
1996. — 234 p.
254. 이승녕, 음성상징론, 「서울대 문리대학보」, 2-2, 서울대학교
문리과대학학생회. — 서울, 1954. — 257 p.

255. 이송녕, 음성상징론, 「서울대 문리대학보」, 7-1, 서울대학교 문리과대학학생회. — 서울, 1958. — 97 p.
256. 이송녕, 국어에 있어서 모음의 음성상징과 음운론적 대립과의 관계에 대하여, 「이송녕국어학선집」 3, 민음사 재수록. — 서울, 1960. — 69 p.
257. 이송녕, 국어 음성상징론에 대하여-특히 중세어 모음의 음색 순위의 재구와 대립의 체계를 주로하여-, 「언어」 3-3, 한국언어학회. — 서울, 1978. — 126 p.
258. 박동근, ‘상징소’에 대하여, 「한국어의 토씨와 씨끝」, 서광학술자료사. — 서울, 1992. — 93 p.
259. 박동근, 상징어 체계의 ‘빈칸’에 대하여, 제596돌 세종날 기념 연구발표대회, 한글학회. — 서울, 2001. — 38 p.
260. 박동근, ‘-하다, -대다, -거리다, -이다’ 연구 (1) - 흥내말과의 형태통어론적 특성에 따른 결합 규칙, 「대학원 학술논문집」, 건국대학교 대학원. — 서울, 1994. — 128 p.
261. 박동근, ‘-하다, -대다, -거리다, -이다’ 연구 (2) - 흥내말과의 의미 특성에 따른 결합 규칙, 「대학원 학술논문집」, 건국대학교 대학원— 서울, 1994. — 39 p.
262. 박동근, 흥내말 체계의 ‘빈칸’ 연구, 「한말연구」 1, 한말연구모임. — 서울, 1994. — 128 p.

263. 박동근, 흥내말의 풀이씨 만들기, 「우리말 형태 연구」, <우리말 연구 2>, 한말연구모임. — 서울, 1996. — 97 p.
264. 박동근, 현대국어 흥내말의 통사. 의미 특성 연구, 「대학원 학술 논문집」, 건국대학교 대학원. — 서울, 1994. — 128 p.
265. 박동근, 흥내말 연구의 흐름, 「한국어 토씨와 씨끝의 연구사」, 박이정출판사. — 서울, 1996. — P. 158–164.
266. 박동근, 흥내말의 낱말 만들기. 「한글」, 한글학회. — 서울, 1997. — 236 p.
267. 박동근, 한국어 흥내말의 의미 구조 연구. 「건국어문학, 건국대학교 국어국문학연구회. — 서울, 1999. — P. 23–24.
268. 박동근(2000), 웃음표현 흥내말의 의미 기술, 「한글」 247, 한글학회. — 서울, 2000. — 247 p.
269. 박동근(2004), 구어 흥내말의 계량적 연구, 「한말연구, 한말연구학회. — 서울, 2004. — 15 p.
270. 박동근, 울음표현 흥내말의 연구, 「한글」 267, 한글학회. — 서울, 2005. — P. 141–145.
271. 박동근, 새 울음 흥내말의 형태와 음성상징, 「언어학, 한국언어학회. — 서울, 2005. — 41 p.
272. 박동근, 내적 변화에 의한 파생과 유표성 문제, 「언어과학회년도 동계학술발표대회」, 언어과학회. . — 서울, 2006. — 56 p.

273. 이영길, 한일양국어의 의음의 어태어 대조 연구, 「논문집」 12, 경성대학교. — 서울, 1994. — 12 p.
274. 이영길, 음성상징어 연구, 「인문논총」, 창원대학교 인문과학연구소, 55-67 쪽. — 서울, 2001. — P. 55-67.
275. 이영길, 음소상징 연구, 「현대영미어문」 20, 현대영미어문학회, 11-27 쪽. — 서울, 2002. — 20 p.
276. 전태현, 인도네시아어의 성어에 관한 연구, 「논문집, 한국외국어대학교. — 서울, 1988. — 21 p.
277. 전태현, 인도네시아어의 의태어, 「언어와 언어학」, 한국외국어대학교. — 서울, 1990. — 167 p.
278. 전태현, 한국어와 인도네시아어의 음성상징 표현이 지니는 도상성에 관한 연구 : '멍울'의 'mVng-'과 '값-'의 'gVr-'에 관한 대조, 「외국어교육연구논총」, 한국외국어대학교부설 외국어교육연구소. — 서울, 1997. — P. 312-353.
279. 정강옥·장대련·조성도, 비 단어 브랜드명의 음성상징에 따른 소비자 반응 연구-국어와 영어의 음성상징 차이를 중심으로-, 「광고연구」 57, 한국방송광고공사— 서울, 2002. — P. 97-120.
280. 정강옥·장대련·이문규, 영어 브랜드명의 음성상징에 대한 소비자 반응 연구, 「광고학 연구」 13-4(2002년 겨울호), 한국광고학회. — 서울, 2002. — P. 104-132.

281. 정강옥, 무의미 조어 브랜드명의 음성상징에 따른 소비자 반응 연구-국어 음성상징을 중심으로-, 「대한경영학회지」 34, 대한경영학회.
— 서울, 2002. — P. 93-123.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. 박혜원, 배성봉. 한국어의 의성 의태어 /박혜원, 배성봉. – 서울: 울산대학교출판부, 2012. – 403 p.
2. 의성어. 의태어 (그림으로 익히는) 서울: 다락원 편집부, 1995. – 132 p.
3. 이기원. 한국어의 의성어와 의태어 / 이기원. – 서울: 한국문화사, 2007. – 298 p.
4. [국내도서] 4 컷 Cartoon 한국어: 의성어 의태어/이경은, 최희정, 한글파크. — 서울, 2011. — 215 p.
5. 의성어동화 의태어 동시 (예쁜공주 첫,(개정판)(양장본, 정미금. — 서울, 2011. — 319 p.
6. [국내도서] 한국어 의성어 의태어/한국어교육원연구소, 동양북스. — 서울, 2014. — 189 p.
7. [국내도서]일본어 의성어 의태어/오자티 다쓰지, 다락원, 일본어 표현력 향상 프로젝트. — 서울, 2014. — 346 p.
8. [국내도서] 의성어와 의태어를 배우요 세트 (우리 아이 배우는 그림책, 보드북,전 4 권)/애플비 편집부. — 서울, 2011. — 124 p.
9. 말 배우는 아이에게 들려 주는 의성어 동시/ 채송화, 블루래빗. — 서울, 2010. — 198 p.
10. 말문이 탁 트이는 의성어 동시/ 채송화, 애플비북스. — 서울, 2010. — 60 p.

11. 날마다 10 분 따라 쓰기: 의성어 의태어/애플비 편집부. — 서울, 2015. — 64 p.
12. 한글 3 세(생각놀이 느낌놀이) – 유아 토왓 학습 프로그램/애플비 편집부. — 서울, 2013. — 64 p.
13. 한국어뱅크 NEW 스타일 한국어 의성어 의태어-한국어교육연구소. — 서울, 2011. — 153 p.
14. 초등학교 국어교과서 의성어-의태어 완전 분석. — 서울, 2009. — 87 p.
15. 또박또박 한글쓰기 의성어-의태어-상대어 100/이이즐박스 편집부. — 서울, 2011. — 112 p.
16. 병아리 한글 따라 쓰기: 기초 -한글쓰기, 학습교재/배수현, 가나박스. — 서울, 2012. — 113 p.
17. 한글 따라쓰기-2, 기초튼튼 쓰기 첫걸음/학은미디어 편집부. — 서울, 2015. — 64 p.
18. 반짝반짝 라바 프로젝트: 탈컷 (-톡!톡! 두뇌 자극, 인지 발달 팡!팡!)/투바앤, 형설아이 편집부(구성). — 서울, 2014. — 87 p.
19. 한국어 발음 습득 연구 – 모음 중심의 실험음성학적 연구/박이정. — 서울, 2009. — 278 p.
20. 라바 알록달록 미니북/ 투바앤, 형설아이. — 서울, 2014. — 62 p.
21. 만 5 세: 한글(지능업)-받침이 있는 글자와 의성어, 의태어를 배워요/삼성출판사유아편집부, 삼성출판사. — 서울, 2015. — 321 p.

22. 현대 의음어 의태어 용법사전, 서울: 편집부 어문학사, 2004. –300 p.
23. Shaskan Trisha Speed 워드펀 Word Fun. 25: 의성어 (Onomatopoeia) / T. S. Shaskan. – 서울: 아이샘 출판사, 2012. – 31 p.

СПИСОК ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛ

1. 낱말 - 우리말 의성어 의태어 사전 (Korean Onomatopoeia Dictionary) — [Електронний ресурс]: NATMAL CORPORATION, updated 21 жовтня 2015 р., 8,1Мб. – Режим доступу до словника: <https://appfelstrudel.com/id/489414718/korean-onomatopoeia-dictionary.html>
2. (주) 낱말 – 우리말 유의어 사전 무료버전 (Korean Thesaurus Dictionary) [Електронний ресурс]: NATMAL CORPORATION, updated 7 лютого 2014 р., 69,1Мб. – Режим доступу до сайту розробника: www.wordnet.co.kr
3. (주) 낱말 – 표준국어대사전 –유의어 [Електронний ресурс]: NATMAL CORPORATION, updated 2 березня 2016 р., 444 Мб. – Режим доступу до сайту розробника: www.wordnet.co.kr
4. 문예림 러한/한러 사전 MoonYerim Rus-Kor-Rus Dictionary, 17 만여 단어[Електронний ресурс]: DaolSoft, Co., Ltd, updated 24 квітня 2014 р., 131Мб. – Режим доступу до сайту розробника: www.daolsoft.com
5. 프라임 영한/한영사전(Prime Dictionary E-K/K-E) [Електронний ресурс]: Dong-A publishing Co., Ltd., updated 14 березня 2016 р., 1.04Gb. – Режим доступу до сайту розробника: www.digital.dongapublishing.com
6. Naver Korean Dictionary & Translate –네이버 사전&번역기[Електронний ресурс]: NAVER Corporation, updated 24 жовтня 2016 р., 21Мб. – Режим доступу до сайту розробника: www.naver.com

7. KoRusDicPro 한러-러한 사전 7-in-1 Advanced Russian-Korean-Russian Dictionary, (230000/160000 words) [Електронний ресурс]: Developer: Sergey Chalkov, updated 7 липня 2016 p., 247Mb.
8. Korean Vocabulary Practice for Foreigners (고급 외국인을 위한 한국어 어휘 연습) / [연세대학교 풀찬부/연세대학교 한국어학당 교재편찬위원회]. - 서울: 연세대학교 풀찬부, 2011. - P. 272 -288.
9. Levine H., Levine N., Levine Robert T. 신경향 Vocabulary 22000 전면 업그레이드! / Harold Levine, Norman Levine, Robert T. Levine . - 2nd Edition. - 서울, 2007. - 514 p.
10. 새 한러 사전(약 15 만 5 천 단어) / [김문옥, 김춘식 공저]. - 타슈켄트: 도서출판 베델기획, 2002. - 1837 p.
11. Spears R.A. McGra-Hill/NTC 전통미국 슬랭사전 A to Z / Richard A. Spears. - 넥서스 출판사, 2004. - 556 p.